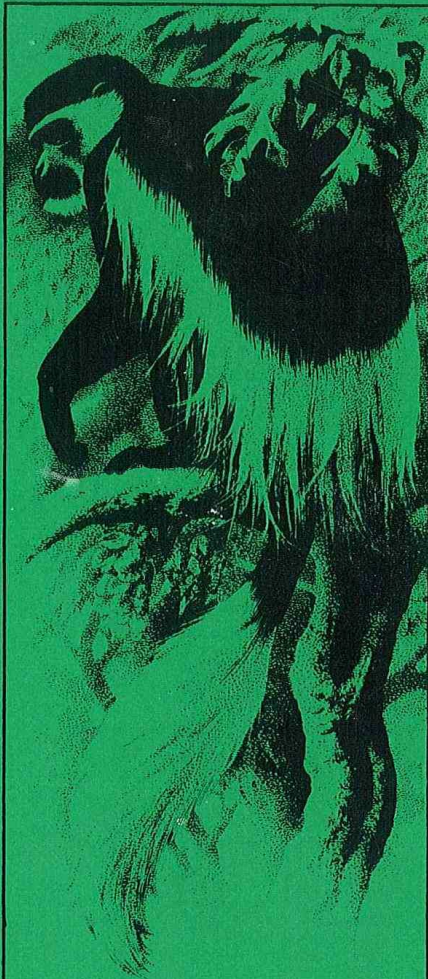


GERALD
DURRELL

*Chytněte
mi
guerézu*



**Máj*

Záložka:

V knize *Chytněte mi guerézu* vypráví Gerald Durrell s vtipem a svižností, a přitom odborně neobyčejně zajímavě, o práci zoologické zahrady, kterou založil na ostrově Jersey nedaleko anglických břehů, o potížích, s nimiž se musí potýkat, o úspěších při udržení a rozmnožení zvířat, která jsou už v zoologických zahradách nesmírně vzácná, a o dramatických výpravách do Afriky a Mexika, kde doplnil své sbírky o cenné exempláře. Především však Durrell objasňuje v této knize cíle své zoo – ochránit a udržet, zatím alespoň v zajetí, živočišné druhy, jejichž existence ve volné přírodě je vlivem kořistnictví člověka a živelného postupu civilizace vážně ohrožena. Jeho práce je tak významným příspěvkem k úsilí o ochranu přírody a životního prostředí, jemuž i u nás věnujeme tolik pozornosti.

GERALD
DURRELL

*Chytněte
mi
guerézu*

MLADÁ FRONTA
NAŠE VOJSKO
SMENA
1977
EDICE
**Máj*

PŘELOŽILA ZORA WOLFOVÁ

© Gerald Durrel, 1972

Translation

© Zora Wolfová, 1977

Illustration

© Karel Havlíček, 1977

Rád bych věnoval tuhle knížku svým pěti věrným spolupracovníkům, kteří mi tolik pomohli neúnavnou prací, oddaností a veselou myslí i ve chvílích, kdy jsme už málem začali propadat chmurám a malomyslnosti. Bez jejich pevné opory bych toho byl dokázal jen hodně málo anebo vůbec nic. Jsou to Kát'a Wellerová, Betty Boizardová, Jeremy Mallinson, John (Shep) Mallet a John Hartley, zvaný Dlouhán John.

Protože události v této knize se odehrávaly v období asi sedmi let a leccos jsem musel oklestit nebo naroubovat, neprobíhají všechny v přesně stejném sledu, v jakém k nim došlo. Zasáhl jsem do jejich chronologie jen v zájmu plynulosti vyprávění, a pokud si snad čtenář povšimne, že některé příhody na sebe časově docela přesně nenavazují, jistě pochopí, proč.

Děkuji nakladatelství Rupert Hart-Davis za souhlas k uveřejnění výňatku z mé knihy Velkolepá menažérie.

/ 1 / GRUNTOVNÍ POŘÁDEK

Milý pane Durrelle,

Často se zamýšlím nad tím, proč vlastně mají klokani vak...

Pokaždé když se vracím z nějaké výpravy do cizích krajín, znovu si dychtivě prohlížím svoji zoologickou zahradu – klece zbudované za mé nepřítomnosti, z nichž jsem před odjezdem viděl jen nákresy, nově získaná zvířata a samice s narozenými mlád'aty. K tomu všemu mě vítá radostné disharmonické pokřikování šimpanzů, tiché mručení a jiné hlasy nejrůznějších zvířat, která mě poznávají a radují se, že už jsem zase doma. Obvykle to bývá příjemný a vzrušující návrat.

Tentokrát jsem však podnikl dlouhou cestu do Austrálie, na Nový Zéland a po Malajsku, a když jsem se vrátil, zjistil jsem k svému zděšení, že zoologická zahrada vypadá úplně zchátrale a zanedbaně. Ale to ještě nebylo všechno; brzy vyšlo najevo, že skoro zkrachovala. Po vši dřině i penězích, které jsem do ní vložil, mi bylo při tom objevu jako po pořádném kopanci. Vůbec nepřipadalo v úvahu, že bych si po rušné a namáhavé cestě odpočinul, protože jsem musel co nejrychleji udělat všechno, abych ještě zoo zachránil.

Především jsem se sám ujal jejího vedení a nabídl místo svého zástupce Jeremy Mallinsonovi, který pracoval v zoologické zahradě od samého počátku. Věděl jsem, že je naprosto spolehlivý a bezmezně miluje své zvířecí svěřence. Kromě toho snad prošel Jeremy všemi odděleními naší zoo a dokonale zná její poměry. K mé nesmírné úlevě Jeremy nabídku přijal. Pak jsem se sešel s ostatními ošetřovateli a otevřeně jim vysvětlil, do jaké jsme se dostali bryndy. Netajil jsem se jim obavami, že budeme možná muset zahradu zavřít, ale řekl jsem jim, že kdyby byli ochotni zůstat a dřít od rána do večera za zcela nepatrný plat, třeba ji ještě dostaneme z nejhoršího. Všichni byli tak báječní, že svolili. Měl jsem tedy alespoň jednu jistotu – že zvířatům se bude dařit dobře a dostane se jim všechna péče.

Dále jsem musel najít dobrou sekretářku nebo sekretáře pro administrativní záležitosti. Nebylo to zdaleka tak snadné, jak se zdá.

Inzeroval jsem v novinách a výslovně uvedl, že trvám na znalosti těsnopisu, psaní na stroji a především účetnictví. K svému nemalému překvapení jsem dostal celou záplavu nabídek. Když jsem však se zájemci promluvil, zjistil jsem, že polovina z nich nedokáže sečíst ani dvě a dvě a jen málokterí mají pojem, jak asi vypadá psací stroj. Jeden mladík se mi dokonce přiznal, že se o místo ucházel, protože doufal, že se snad časem zaučí. Vyzpovídal jsem asi dvacet takových géníů a začínal ztrácet naději. A tu jsme dospěli k jakési Kátě Wellerové. Vtančila ke mně do kanceláře, droboučká a baculatá, s jiskřivýma zelenýma očima a s úsměvem šířícím dobrou

náladu. Vysvětlila mi, že manžela jí právě přeložili na Jersey a musela proto odejít ze zaměstnání v Londýně, které zastávala už sedmnáct let. Samozřejmě že se vyzná v účetnictví, ovládá tésnopis a umí psát na stroji – nic z toho jí není novinkou. Pohlédl jsem na Jacqui a Jacquie na mne. Oba jsme rázem pochopili, že se stal zázrak – našli jsme přesně, co jsme hledali. A tak se Kát'a Wellerová za několik dní ujala své práce a snažila se vnést trochu pořádku do všeho toho zmatku, který se za dobu mého pobytu v cizině nahromadil v našich účetních knihách.

Naše zoo měla tehdy dvojí dluhy – jednak dvacet tisíc liber, které jsem si vypůjčil a použil na počáteční stavební práce, a jednak dalších čtrnáct tisíc liber, které jsme dlužili místním bankám a věřitelům. Čekal mě tedy těžký problém, jak získat dost peněz, aby se zoo udržela nad vodou a docela se nepotopila. Lámal jsem si tím hlavu, kudy jsem chodil, a ještě ke všemu se na mne celou tu dobu co chvíli obrácel tehdy ještě nezpracovaný Jeremy, abych mu poradil, co si počít s tím či oním zvířetem, a Kát'a mi předkládala různé finanční problémy, v kterých se ještě nevyznala. Všechny ty starosti spolu s úvahami, jestli se nám vůbec podaří zahradu zachránit, mne nakonec dohnaly do nejhlubší deprese a Jacquie mi přes všechny mé námitky zavolala lékaře. »Vždyť mi nic není, « protestoval jsem. »Mám jenom spoustu starostí. Nemůžete mě trochu popostrčit, abych jel dál? «

»Na to mám lepší pomoc, « řekl Mike. »Dám vám nějaké prášky. « Předepsal mi lahvičku ponuře vyhlížejících kapslíček a nařídil mi, abych užíval jednu denně. Nikdo z nás tehdy nevěděl, že tím podnikl nejvýznamnější krok k záchraně naší zoo.

K našim nejlepším a nejstarším přátelům na ostrově patří Hope a Jimmy Plattovi. Jimmy pracuje většinou v Londýně, ale Hope zajde co chvíli do naší zoo a často se staví na skleničku. Přišla k nám zrovna večer, kdy jsem si omylem vzal místo jednoho uklidňujícího prášku dva a vypadal jsem jako v posledním stadiu deliria tremens. Hope je statná energická žena, a když jsem jí vrávorat vstříc přes pokoj, přísně se zamračila.

»Co je to s tebou? « zeptala se mě s autoritou metrákové osoby. »Snad jsi se nedal na pití? «

»Ne, « odpověděl jsem. »Ale skoro toho lituju. Takhle mě zřídily uklidňující prášky. Vzal jsem si místo jednoho dva. «

»Uklidňující prášky? « zeptala se Hope nevěřičně. »Nač bereš, prosím tě, sedativa? «

»Posaď se, naleju ti a všechno vysvětlím, « odpověděl jsem. A tak jsem asi hodinu vykládal Hope svoje strastiplné zážitky. Když jsem domluvil, zvedla se těžce z křesla a začala se chystat k odchodu.

»Tomu uděláme co nejdřív přítrž, « prohlásila pevně. »Nepřipustím, abys bral ve svých letech nějaké prášky. Promluvíme o tom s Jimmym. «

»Nechápu, proč by si Jimmy měl s něčím takovým lámat hlavu..., « začal jsem.

»Jen hezky poslouchej maminku, « zarazila mě Hope. »Já už s Jimmym promluví. «

A taky to udělala. Příště už zavolal Jimmy, jestli bych k němu prý laskavě nezašel a nevysvětlil mu, oč jde. Vypravil jsem se k němu a vypověděl mu, jak jsem původně doufal, že až bude zoo ekonomicky soběstačná, vytvořím kolem ní dobrovolný svaz, ale dokud je takhle zadlužená, nemohu na jeho založení ani pomyslet. Jimmy se mnou naprosto souhlasil a na chvíli se vážně zamyslel.

»Víš, v téhle situaci můžeš podniknout jen jedno, « řekl mi po chvíli. »Vyhlásit veřejnou sbírku. Já ti dám do začátku dva tisíce liber, aby ses dostal z nejnaléhavějších nesnází, a až bude sbírka vyhlášena, přispěju dalšími dvěma tisíci a snad tím trochu povzbudím ostatní. Jestli dopadne sbírka dobře, zamyslíme se nad tím znovu. «

Kdybych řekl, že jsem zůstal z jeho slov úplně ohromen, ani zdaleka by to nevystihovalo moje rozpoložení. Do zoo jsem se vracel jak ve snu. Začínal jsem už doufat, že snad zoologickou zahradu přes všechny maléry přece jen zachráníme. Vyhlásit sbírku není ovšem zdaleka tak snadné, jak se řekne. A každá sbírka nemusí také přinést výsledky. Náš místní deník *Evening Post*, který nám vždycky byl výborným spojencem, však uveřejnil skvělý článek o tom, co jsme dokázali a co chceme udělat v budoucnu. Sbírka byla vyhlášena a v neuvěřitelně krátké době vynesla dvanáct tisíc liber. Ze všech dárců mě snad nejvíce dojal jeden malý chlapec, který nám poslal pět šilinků, zřejmě celé své týdenní kapesné, a zaměstnanci zoo, kteří věnovali pět liber. Tyhle peníze byly však určeny pro práci svazu a nemohli jsme je použít na všechny naléhavé opravy, které bylo třeba v zoo zařídit.

Pak jsme dospěli k druhé části Jeremyho plánu. Shodli jsme se, že nemůžeme vytvořit svaz, dokud nevyrovnám počáteční dluh. Svaz pak budeme moci založit s dvěma tisíci liber hotovosti, které nám do začátku hodně pomohou, ale zdaleka nestačí na nějakou velkorysejší přestavbu nebo zdokonalení zoo. Svolil jsem tedy, že dvacet tisíc, o které mě banka už netrpělivě upomínala, splatím z honoráře za svou knihu a předám zoologickou zahradu i s jejím majetkem svazu. To se také stalo, a tak byl založen Svaz pro ochranu jerseyké přírody, který oficiálně převzal zoologickou zahradu a mne jmenoval čestným ředitelem svazu i zahrady. Do výboru jsme si vybrali skupinku podnikavých lidí, sympatizujících s našimi cíli, a byli jsme velmi rádi, když lord Jersey svolil, že se stane naším předsedou. Do znaku jsme si zvolili doda, velkého zavalitého ptáka příbuzného holubům, který žil kdysi na ostrově Mauritiu a již v 17. století byl mořeplavci vyhuben. Symbolizuje podle našeho soudu nebezpečí, jak rychle dokáže lidská lhostejnost a hamižnost smést z povrchu Země živočišný druh.

Ještě jsme však ani zdaleka nevyvázli z potíží. Prožívali jsme dál trudné chvíle a já polykal – potají, aby se to nedověděla Hope Plattová – uklidňující prášky. Neboť zatímco jsme se pokoušeli zachránit zoo, musel jsem napsat knihu. K psaní se

odhodlávám těžko i v nejlepších dobách, ale teď nebylo vyhnutí, protože jsem musel splatit bance dvacet tisíc liber a jinak jsem je vydělat nemohl. Knihu jsem pojmenoval *Velkolepá menażerie* a vysvětlil jsem v ní, proč jsem vlastně založil zoologickou zahradu a proč jsem ji později předal svazu. Nejlépe snad bude, když ocituji, co jsem tehdy napsal:

Nechtěl jsem založit běžnou, obyčejnou zoologickou zahradu, kde by se předváděla obvyklá zvířata – cílem mé zoo bylo napomáhat ochraně živočišného světa. S postupem civilizace jsou nejrůznější živočišné druhy po celém světě úplně vyhla-zovány anebo vybíjeny do té míry, že z jejich původního počtu zbývá jen nepatrný zlomek. Větší zvířata mají svou komerční nebo turistickou hodnotu, takže se o ně společnost trochu stará. Všude na zemi však žije fantastické množství drobných savců, ptáků a plazů, a těm se věnuje pozornost jen nepatrná, protože nejsou ani k jídlu, ani se nedají nosit v podobě kožešin a málo zajímají i turisty, kteří si žádají vzrušující lvy a nosorožce. Mnozí z nich žijí na ostrovech a vyskytují se proto na velmi omezeném území. Stačí jen malý zásah a zmizí navždycky – přivezou-li se tam například náhodou krysy nebo vepři, vyhyne často takový ostrovní živočišný druh během jediného roku. Na celý tento problém by bylo samozřejmě nejlepší odpovědi postarat se patřičně o živočicha v přírodě, aby nemusel vyhnout. To se však často snadněji řekne, než udělá. Zatímco tedy usilujeme o takovouto ochranu, můžeme udělat ještě jedno opatření, a to odchovat v rezervacích a zoologických zahradách za kontrolovaných podmínek chovné skupiny těchto živočichů, aby v případě, že dojde k nejhoršímu a druh v přírodě vyhyne, nezánikl alespoň úplně. Navíc pak máme k dispozici chovné skupiny, z kterých bychom jednou v budoucnu mohli vybírat přebytečné jedince a znovu je vysazovat do jejich původních domovů. To mi alespoň vždycky připadalo jako nejdůležitější poslání každé zoo, ale většina zoologických zahrad si to uvědomila až docela nedávno a teprve teď se snaží něco v tomto směru udělat. Přál bych si, aby tato snaha byla hlavním cílem mé zoologické zahrady.

Se založením svazu nás čekalo mnohem víc problémů, než jsem předpokládal, a také mnohem složitějších – počínaje otázkou, jak velké příspěvky žádat na členech – neboť nesměly být moc vysoké, aby kvůli nim lidé odmítali do svazu vstupovat, ani tak nízké, aby nám byly k ničemu – až po vyřešení takových maličkostí, jako byly brožurky, kde jsme vysvětlovali svoje cíle a záměry, a způsob jejich distribuce. Léta jsem už dostával množství dopisů od čtenářů svých knih a na všechny jsme odpovídali a zakládali si je. Všem těm lidem jsme teď rozeslali brožurky a přihlášky a k mému nadšení velká většina z nich ihned do svazu vstoupila. Má nová kniha *Velkolepá menażerie* se naštěstí pro mne setkala s úspěchem a i na jejích stránkách jsem vyzval čtenáře, aby vstoupili do svazu. Přihlásila se nám tedy

nová várka členů. To už měl svaz asi sedm set padesát členů roztroušených po celém světě. Moc mě potěšilo, že i lidé v tak vzdálených zemích, jako je Austrálie, Afrika anebo Spojené státy americké, jsou ochotni podporovat myšlenku, jejíž realizaci zřejmě na vlastní oči nikdy neuvidí.

V těch dnech jsme už všichni téměř padali únavou, a i když naše štěstí bylo pořád ještě dost vrtkavé, přece jen jsme začínali nejasně vidět na obzoru jisté známky úspěchu. Říci, že jsme každý večer byli úplně vyčerpaní, by ani zdaleka nevystihovalo naše pocity. Začínaly se mi hrnout telefonní rozhovory, a to většinou v nejnevhodnější dobu. Uprostřed oběda mě třeba najednou volali k telefonu – čekal mě meziměstský rozhovor s jakousi paní z Torquay, jejíž želva právě snesla vajíčka, a paní nevěděla, co si s nimi počít. Jindy mě zase volala jakási dáma, abych jí poradil, jak má ostříhat drápy papouškovi. Ale všechny ty dotazy dovršilo zazvonění telefonu, které se rozlehlo domem jednou v jedenáct v noci, kdy jsem si zrovna zdříml před krbem. Ohlásili mi meziměstský rozhovor odkudsi ze severní Anglie; prý se mnou chce mluvit jakýsi lord McDougall. Ve své nevinosti jsem se domníval, že hodlá zřejmě věnovat větší peněžní obnos našemu svazu, a požádal jsem centrálu, aby mě spojila. Sotva se mi lord ozval, pochopil jsem, že si asi pořádně přihnul.

»To je Durrell? « optal se mě.

»Ano, « odpověděl jsem.

»Sláva, « pravil lord. »Jste jediný člověk v celé Anglii, který mi může pomoci. Víte, mám ptáka. « Tiše jsem zaúpěl. Určitě půjde zase o nějakého papouška.

»Patří mi... abych tak řekl... menší lodní flotila, « svěřoval se mi lord už hodně ztěžklým jazykem. »A jeden z mých – z mých kapitánů... chytil toho ptáka na palubě a donesl mi ho. A teď bych rád věděl, co pro něj můžete udělat? «

»O jakého ptáka vlastně jde? « informoval jsem se.

»Je to takovej maličkej roztomilej ptáček, « odpověděl lord.

Pomyslel jsem si, že to není zrovna moc přesný zoologický popis.

»Spíš bych potřeboval vědět, jak je velký a jak zbarvený. «

»No... je to maličký šedohnědý ptáček s bělavýma prsíčkama, « řekl lord, »a má malý nožičky... takový maličkatý... Vážně, až kupodivu maličkatý nožičky...«

»Nejspíš to bude buňák malý, « řekl jsem. »Ti usedají často na loď. «

»Jestli ho dokážete zachránit, najmu ihned vlak a pošlu vám ho, « nabízel rozmařile lord.

Dlouze jsem mu vysvětlil, že by to bylo málo platné. Tihle ptáčci žijí většinou na moři, živí se droboučkými živočichy a téměř vůbec se nedají chovat v zajetí. I kdyby mi ho poslal, dojde zřejmě ptáček mrtvý.

»Ale já bych nelitoval žádných výdajů, « naléhal lord.

V tu chvíli mu někdo telefon vytrhl a velmi vznešeným hlasem promluvila jakási dívka. »Pan Durrell? «

»Ano. «

»Musím se vám omluvit za tatínka, « řekla dívka. »Není bohužel docela ve své kůži. Nevšímejte si ho, prosím vás. «

Vtom však lord zase vyrval telefon jí a ozval se znovu.

»Udělám pro toho ptáčka všechno na světě, « ujíšťoval mě.

»Obstarám závodní auta, letadla, co jenom budete chtít, aby se k vám včas dostal. «

»Nemohl bych mu bohužel pomoci, ani kdybyste mi ho sem dopravil, « vysvětloval jsem.

»Počkejte, předám vám svého kapitána, ten o tom všechno ví, « řekl mi lord.

V telefonu se ozval pevný skotský hlas. »Dobrý večer, pane. «

»Dobrý večer, « odpověděl jsem.

»Myslíte, že ten ptáček je opravdu buňák malý? « zeptal se kapitán.

»Ano, myslím, « odpověděl jsem. »Jsem o tom téměř přesvědčen. Každopádně se pro něj dá udělat jen jedno. Musíte ho uložit někam do tepla a do tmy a poslat ho zítra na některé své lodi na moře. Až budete dost daleko od břehu, tak asi tři míle, ať ho někdo vypustí. «

»Dobrá, « řekl kapitán. »Velmi se vám omlouvám, pane, že jsme vás obtěžovali takhle pozdě v noci, ale jeho lordstvo jinak nedalo. «

»Ano, « odpověděl jsem. »Jistě... naprosto vás chápu. «

»Rozumějte, prosím, jeho lordstvo je neobyčejně laskavé, « pokračoval skotský hlas, »a má velice rádo ptáky, jenomže dneska je poněkud indisponováno. «

»Taky se mi zdálo, « řekl jsem. »A trochu mu to závidím. «

»Jistě, pane, « odtušil kapitán. »Tak tedy dobrou noc, pane. «

»Dobrou noc, « odpověděl jsem a zavěsil.

»Kdo tě to proboha volal? « ptala se Jacquie.

»Nějaký opilý lord, chtěl mi poslat buňáka malého, « vysvětlil jsem jí a sklesl do křesla.

»To už je trochu moc! « řekla Jacquie rozzlobeně. »S úmhle musíme skoncovat. Dáme se vyškrtnout z telefonního seznamu. «

To jsme také udělali a od té chvíle záplava telefonních hovorů milosrdně ustala.

Druhý den ráno jsem vyprávěl svůj příběh Kátě. Trochu mě politovala, ale musela se smát.

»Slyšel jste o Jeremym a o tom krtkovi? « ptala se.

»Ne, « odpověděl jsem. »Neslyšel. Co se stalo? «

Ukázalo se, že Jeremy vyjžděl s nákladáčkem z pavilónu savců dvěma velkými branami, které střeží dvůr, a vyvážel část odpadu. Když dojížděl k druhé bráně, všiml si, že po štěrku před ním leze krték. Dupl na brzdy, vystoupil z nákladáku a chtěl krtka chytit a odnést do bezpečí kousek dál na louku. Když se k němu přiblížil, zjistil, že krték je nejen mrtvý, ale i uvázaný k provázku a ten že někdo pomalu táhne po štěrku. Jeremy, odhodlán vyřešit záhadu, sledoval provázek, až našel na

jeho konci všechny zaměstnance z pavilónu ptáků. Celý vtip vymyslel Shep Mallet, který si už dávno z nikoho nevystřelil, a považoval jsem to za dobré znamení. Přece jen se už tedy začíná rozptylovat pocit smutku a sklíčenosti, který jsem našel po svém návratu, a v naší zoo zavládlo zase trochu naděje a optimismu.

Naději a optimismus jsme sice v těch dobách nutně potřebovali, ale ještě více bych byl uvítal, kdyby se opíraly o dostatek financí. Nutně jsme potřebovali hotové peníze, za které by se daly přebudovat už pět let staré klece, a nejen nějak náhodně, improvizovaně, ale s přihlédnutím k celkovému plánu. Snad každý den se stalo, že místo abychom klece bourali a přestavovali, jsme museli některou z nich narychlo spravovat. U menších zvířat a ptactva to tak nevadilo, ale větší a nebezpečnější zvířata mi začínala dělat starosti. Přes všechnu pomoc, kterou nám poskytli Hope a Jimmy Plattovi při založení svazu, nám ještě pořád zoufale chyběly peníze, hlavně na klece pro zvířata. Vždyť mohlo dojít i k neštěstí, kdyby některá z nich utekla. Zvlášť důrazně mi to připomněly události, které se zběhly až v děsivě rychlém sledu jedna za druhou.

V rohu pavilónu savců, kde měly klece gorily, jsme před časem umístili malou pokladničku a nad ní cedulku s nápisem vysvětlujícím cíle a záměry svazu. Doufali jsme, že nám tam hodní návštěvníci budou házet příspěvky, a to se také splnilo. Jednou kolem poledne, kdy náhodou v zoo nikdo nebyl, jsem si vyšel do pavilónu savců, podívat se na samici chvostana, která prý čekala mladé. Ke svému zděšení jsem zjistil, že orangutaní klec je otevřená a její dveře že visí nakřivo v závěsech. Rychle jsem se k ní rozběhl a oddechl jsem si, až když jsem zjistil, že oba orangutani sedí ještě uvnitř. Starší z nich, Oskar, však zřejmě našel nějaký nástroj a vyvrátil dveře. Když se mu to podařilo, jal se prozkoumávat pavilón. Objevil tu jedinou zajímavou věc – pokladničku Svazu pro ochranu jerseyké přírody – snadno ji strhl a odnesl si ji jako suvenýr do klece. Ke svému nadšení zjistil, že to v ní báječně chrastí, a začal s ní divoce třepat. Mince nechtěly vypadnout otvorem, ale Oskar brzy našel vřadu uzávěr a vytrhl je. Když jsem přiběhl ke kleci, trůnil na hromadě půlkorun, šestipencí a pencí. Strašně se dopálil, že jsem mu vtrhl do klece, sebral pokladničku a posbíral peníze. Nevěděl jsem, kolik vlastně v pokladničce bylo, ale nemohl jsem se zbavit dojmu, že jsem přece jen všechny mince nenašel a pár že jich ještě určitě zůstalo poschováno v slámě. A tu jsem pohlédl na Oskara a všiml si, že má nějak nateklý obličej a vypadá ještě oduleji než jindy.

»Oskare, « řekl jsem přísně. »Že ty máš ještě nějaké peníze v puse? Hned mi je vrať! «

Natáhl jsem ruku a Oskar mi na ni s krajní neochotou vyplivl pět půlkorun a asi čtyři šestipence.

»To už je všechno? « zeptal jsem se.

Oskar jen trucovitě seděl a tiše se na mne díval drobnýma mandlovýma očima. Uložil jsem mince zpátky do pokladničky, vylezl z klece a začal alespoň prozatím-

ně opravovat dveře. Chystal jsem se už, že půjdu požádat správce, aby dveře pořádně opravil, a tu na mne Oskar vzdorovitě vyplivl poslední pencí.

Až když nám však utekli šimpanzi, uvědomili jsme si, že už opravdu musíme co nejrychleji pořídit opicím novou klec. Byl právě Štědrý den a pozvali jsme Kát'u a jejího manžela Sama, aby s námi poobědvali. Štědrý den je jediným dnem v roce, kdy se naše zoologická zahrada zavírá, a měli jsme velké štěstí, že se zaměstnanci ještě nerozešli ke svým vánočním pochoutkám a všichni zůstali v zoo. Ve tři čtvrtě na jednu, kdy jsme už měli krůtu upečenou do zlatova, kaštanová nádivka libě voněla a všechna zelenina byla uvařená, rozlétly se najednou dveře a do bytu vrazil jeden z ošetřovatelů.

»Pane Durrelle! Pane Durrelle! « křičel, »šimpanzi utekli! «

Šimpanzího samce Čumču jsem dostal už jako mládě, ale i tehdy řádně zlobil, a když mu to chtěla moje matka zatrhnout, kousl ji do paže, až jí v nemocnici museli sešít ránu sedmnácti stehy. Teď byl skoro tak těžký jako já a neměl jsem nejmenší chuť dostat se do křížku ani s ním, ani s jeho družkou Šínou, která nebyla o mnoho menší.

»Kde jsou? « ptal jsem se. »Vyšli zrovna do dvora. «

Rozběhl jsem se k oknu obývacího pokoje a vyhlédl ven. Čumča si vykračoval po dvoře s Šínou, která ho něžně objímala kolem ramen, a vypadali jak postarší manželé na příjemné procházce po bournemouthském pobřeží. Vtom prudce zahnulo do dvora Kátino a Samovo auto a zastavilo před našimi dveřmi. Šína se trochu polekala, ale Čumča uvítal vůz hlasitým křikem. Auta znal dobře, protože se mnou jako mládě často jezdíval a nadšeně se vždycky rozhlížel po krajině a ostatních vozidlech. Rozběhl se k autu, kde Kát'a se Samem prozíravě vytočili okénka, a začal bouchat do skla zřejmě v naději, že mu Kát'a otevře a někam ho sveze. Kát'u kupodivu nic takového ani nenapadlo. Rychle jsem požádal Jacqui, aby za mnou zamkla byt, rozběhl jsem se dolů, zavřel svou kancelář, otevřel do velké hlavní kanceláře a pak rozevřel zešíroka domovní dveře. Čumča mě zahlédl, několikrát mi radostně vykřikl na pozdrav a začal se šourat k domu. Proběhl jsem kanceláří a otevřel do chodbičky vedoucí ke schodům, po nichž se chodilo nahoru do ubytoven zaměstnanců a k velké kuchyni, kde se vařila káva. Doufal jsem, že když tam šimpanze vylákám, nějak je chytíme. Pak jsem vyšel z domu, oběhl ho kolem dokoła, skočil do zadního vchodu a zůstal jsem tam stát a vykukoval pootevřenými dveřmi vedoucími ke kancelářím.

Čumča se zřejmě rozhodl, že by si se mnou mohl příjemně užít den a popřát mi veselých vánoc, protože právě kráčel předními dveřmi a Šína za ním. Odtud nemohli nikam jinam než do hlavní kanceláře, a tam také hrdě zamířili. Zavřít za nimi zásuvné dveře už bylo dílem okamžiku, ale doufal jsem, že projdou co nejrychleji do zadní chodbičky, protože v kanceláři máme množství šanonů a mohli tam nadělat ve chvíli úplnou spoušť. Oddechl jsem si, když Čumča zjistil, že v

kanceláři nikdo není, a zachoval se přesně tak, jak jsem doufal. Když vešel do zadní chodbičky, chvílku však zaváhal, jestli se má dát chodbičkou do velké kuchyně anebo nahoru do ubytoven. Čumča měl schody rád, protože jako mládě se mnou vylézal několik pater do mého bytu, a zřejmě myslel, že mě tam nahore najde. Vydal se tedy po schodech a za ním šlapala trochu nejistě Šína. Dveře všech pokojů byly našťestí zavřené, až na jedny, a tam pochopitelně šimpanzi zamířili.

Sledovali jsme je v uctivé vzdálenosti, a když byli bezpečně uvnitř, zabouchli jsme za nimi dveře a otočili klíčem. Pak jsme vyběhli ven, přinesli žebříky a vylezli jsme se k oknům podívat, co budou šimpanzi dělat. Čumča objevil ke svému velkému uspokojení, že v pokoji je umývadlo a mýdlo. Spustil naplno oba kohoutky a horlivě si myl ruce, neboť si už coby mládě mytí zamiloval. Šína se zase houpala na posteli a tiskla si k prsům polštář. Zjistila, že když do něj zaryje nehty a pořádně škubne, polštář se snadno roztrhne a všude kolem se nádherně rozletí peří. Roztrhala tedy oba polštáře a v pokoji to rázem vypadalo, jako by tam řádila sněhová bouře. Peří se snášelo dolů, notná vrstva ho spadla do umývadla a výtečně je ucpala. Umývadlo se začalo plnit a za chvíli přeteklo, a protože Čumču mezitím mytí omrzelo, začal důkladně cupovat se Šinou postel. Když dospěli až k matraci, zjistili, že se dá také krásně roztrhat a její obsah rozházet po pokoji. V ložnici už teď nelítalo jen plno peří, ale i kousky látky, koňských žíní a tak dále. Rychle jsme se radili s Jeremym, co si počít. Měli jsme jednu dost velkou a pevnou klec, kam by se dali oba šimpanzi zavřít, ale byla ze silné těžké oceli a uzvedlo by ji jenom šest mužů. Kromě toho jsem nevěřil, že bychom ji vyvlekli po schodech až k ubytovněm.

»Můžeme zkusit jen jedno – zahnat je zase dolů, « navrhol Jeremy. »Kdyby se nám povedlo vlákat je nějak chodbou až na konec, co jsou ty dvoje dveře, možná že bychom je tam zavřeli a pak přistavili klec. «

Vylezli jsme znovu po žebřících a nahlédli do pokoje. Čumča objevil mezitím ramínko a krásně jím roztřískal zrcadlo. Šína pořád ještě rozbírala matraci a počínala si přitom zaujatě jak světoznámý chirurg při transplantaci srdce.

»Kdyby někdo otevřel tyhle dveře a proběhl chodbou, mohl by se zamknout v koupelně, « napadlo Jeremyho. »Tam by se mu nic nestalo. Možná že by pak šimpanzové sešli dolů sami. «

»Zkusit by se to dalo, « souhlasil jsem.

Jeden ošetřovatel vyběhl nahoru, otevřel dveře od ložnice, kde řádili oba šimpanzi, přeběhl chodbu a zamkl se v koupelně. Jak jsem se však obával, bavili se šimpanzové tak dobře, že neměli nejmenší chuť vyklidit pokoj. Lhostejně se ohlédl po otevřených dveřích a vrátili se zase ke svým kratochvilám. Čumča sbíral po celých hrstech peří a vyhazoval je do vzduchu a Šína pořád ještě operovala matraci, na které bylo znát, že zákrok zřejmě nepřežije.

»Asi nám zbyde jen jedno, « řekl Jeremy. »Budeme je muset vyhnat hadicí. «

Oba šimpanzové sice rádi vodu pili a hráli si s ní, ale na těle ji nesnesli. Když se nechtěli někdy večer vrátit do ložnice, stačilo pohrozit jim hadicí a kráčeli dovnitř jako beránci. Doufali jsme, že tentokrát se tato metoda také osvědčí. Zamračeně jsme začali vytahovat hadici nahoru, napojili ji na kohoutek v kuchyni, kde se připravovala strava pro zvířata, a pak jsme vyrazili jednu tabulku, abychom prostrčili druhý konec dovnitř. Pak jsme pustili naplno vodu a obrátili proud do pokoje. Když tryskající voda zasáhla šimpanze, užasle vzhlédli, jako by nechápali, jak je někdo mohl tak zákeřně napadnout, a pak s křikem vyběhli z pokoje a řítili se po schodech dolů do chodbičky. Tady už čekali v skrytu další dva ošetřovatelé. Sotva šimpanzi doběhli na určené místo, zabouchly za nimi v chodbičce oboje dveře a zůstali krásně lapeni v malém prostoru, kde nemohli napáchat žádné škody ani už odtud uniknout. Snad všichni jsme si v té chvíli d duše oddechli, protože šimpanzi jsou dost hysterická extrovertní zvířata, rychle se rozčílí a snadno mohou ve vzrušení někoho napadnout. A Šína i Čumča byli už opravdu v té chvíli přinejmenším až dost rozčilení.

Pak jsme museli přivléci velkou kovovou klec a přirazit ji k jednomu dveřím. Pořádně jsme se s ní nadřeli, protože jsme už dávno klec nepotřebovali a nahromadilo se na ní plno prken a jiných věcí z dílny. Konečně jsme klec vyprostili a šest nás ji odvětklo k budově a postavilo ke dveřím. Nadzvedli jsme zásuvná dvířka a opatrně otevřeli dveře od domu. Šimpanzi tam seděli s bojovným výrazem a z kožichů jim crčela voda. Hodinu jsme je lákali do klece na kdekou lahůdku, která nás napadla, ale marně, ani drahocenné hrozny, dovezené odkudsi z jižních krajín, je nezvábyly, aby vstoupili do klece.

»Co takhle zkusit to s hadem? « napadlo mne, protože jsem věděl, že Čumča se hadů bojí jak čert kříže.

»To by nebylo k ničemu, « řekl Jeremy. »Na Čumču by to snad zabralo, ten by před hadem utekl. Ale Šína ne, ta z hadů strach nemá. «

»Tak to zas budeme muset zkusit s hadicí, « řekl jsem zničeně. »Pánbůh ví, co škody jsme už tou vodou napáchali. «

Přinesli jsme tedy do kuchyně hadici a napojili ji na kohoutek od vodovodu. Pak jsme přistoupili k druhým dveřím, pootevřeli je a pevně namířili proud vody na oba šimpanze. Rázem utekli do klece, dvířka za nimi pevně zapadla a opět byli bezpečně uvězněni. Zašli jsme se pak s naším správcem Bertem podívat k šimpanzí kleci, jak se jim podařilo utéci. Měli jsme šimpanze zavřené za pevnou drátěnou síť, která by je snadno udržela, ale Čumča v ní objevil uvolněný konec. A jak jednou najdete v drátěném pletivu uvolněný drát, rozmotáte je stejně snadno, jako se páře třeba svetr. A to také přesně Čumča udělal. Chudák Bert, který se právě chystal k vánočnímu obědu, se musel dát do opravování klece. Asi za hodinu byl hotov a mohli jsme pustit šimpanze dovnitř. Ve čtyři seděli konečně ve své kleci a my se začali rozcházet k slavnostním obědům. Zasedli jsme s Kát'ou, Samem a

Jacquií k připálené krůtě a k zelenině, která vypadala, jak kdyby ji podupal zvlášť těžký slon, a pak jsme si alespoň vynahradili zkažené jídlo výtečně chlazeným vínem.

/ 2 / TO JSEM JENOM JÁ, JEREMY

Milý pane Durrelle,

je mi deset let a podle mého názoru jste až na Petra Scotta ten nejlepší zoolog na celých britských ostrovech. Neposlal byste mi, prosím vás, svůj autogram?

Druhým rokem vypadalo všechno růžověji a přece jen jsme už mohli prokázat jisté konkrétní výsledky svého úsilí. Kát'a se dřela jak mezek, jak se snažila zvládnout účetnictví svazu i zoologické zahrady, sledovala bedlivě naše bankovní konto a ještě k tomu všemu musela držet na uzdě mne, protože mám v povaze lehkomyšlně utrácet.

»Víte, co by to bylo za senzaci koupit plameňáky? « zvolal jsem třeba nadšeně.

»Jistě, « souhlasila Kát'a. »Ale na kolik asi přijdou? «

»Na moc ne, « odpověděl jsem. »Jeden stojí tak sto dvacet liber. «

Kátě se rázem vytratil příjemný úsměv z obličeje a v zelených očích jí ocelově zablýsklo.

»Pane Durrelle, « řekla mi sladce. »Uvědomujete si, nakolik jsme už přečerpali své konto? «

»Jistě, samozřejmě že si to uvědomuju, « odpověděl jsem rychle. »Jenom mě to tak napadlo. «

Ale ať skrbčila Kát'a s penězi sebevíc, přece jen jsme ledacos podnikli.

S pomocí Jeremyho a Johna Malleta jsme zoologickou zahradu úplně přeorganizovali. Zpracovali jsme kartotéku, kde jsme měli podchycena všechna zvířata. Každé mělo tři karty – růžovou, modrou a bílou. Na bílé kartě jsme zachycovali jeho historii se všemi podrobnostmi, jak jsme zvíře získali, v jakém stavu nám došlo a podobně. Druhá karta, růžová, byla zdravotní a zaznamenávaly se do ní údaje o zdravotním stavu zvířete a o všech veterinárních zákrocích. Modrá karta byla určena chování zvířete a měla pravděpodobně největší význam, protože jsme do ní zapisovali počínání při námluvách, období březivosti, způsob, jakým si zvíře vyznačuje své území, a množství podobných údajů. Do Jeremyho kanceláře jsme obstarali velkou zápisovou knihu, jakýsi deník, ke kterému měli přístup všichni ošetřovatelé, a zaznamenávali tu všechny zajímavosti o svých svěřencích. Tato fakta jsme pak přenášeli do patřičných karet. Shromáždili jsme tak množství neobyčejně pozoruhodného materiálu. Je opravdu s podivem, jak málo se toho ví o docela běžných zvířatech. Mám celkem bohatou knihovnu asi o tisíce svazců, ale stačí, abych začal hledat nějaký docela prostý údaj, řekněme o tom, jak se, který živočich chová v říji, a neobjevím o něm ani zmínku. Druhá věc, kterou jsme zavedli, byl nový systém krmení. Dočetl jsem se, že v basilejské zoologické zahradě přišli na

zvláštní pokrm, jímž přikrmují zvířata vedle normální stravy, a zlepšili tak nejen jejich zdravotní stav, ale zvýšili i plodnost. Objevili zřejmě, že ať se v zoologické zahradě krmí zvířata sebelépe – a my jsme našim opravdu vždycky hleděli poskytnout to nejlepší – chybějí jim jistě nerostné a jiné látky, které se ve stravě nedostávají a přitom jsou pro ně životně důležité. V Basileji jim je dodávali ve formě speciálního ›koláče‹. Napsal jsem do basilejské zahrady dr. Ernstu Langovi a ten mi laskavě poslal nejpodrobnější údaje. Dlouho jsme se nad receptem radili s kuchařem naší zoo panem Le Marquandem, který se do něj nakonec také pustil. Když byl konečně koláč hotov, vypadal spíš jako odpudivé hnědé těsto a podezíravě jsme si jej prohlíželi. Požádal jsem Jeremyho, aby jím aspoň týden zkusil krmit zvířata, a pak že se uvidí, co dál. V té době se ke mně choďoval Jeremy každou chvíli o něčem radit. Zaťukal vždycky na dveře od domu, pak otevřel, nakoukl dovnitř a zavolal:

»To jsem jenom já, Jeremy. «

Nato vešel do obývacího pokoje, kde jsem na něčem pracoval, a přednesl mi svůj problém. Když jsme už týden zkoušeli nový pokrm, ozvalo se zas ono povědomé zaťukání na dveře a důvěrně známý hlas:

»To jsem jenom já, Jeremy. «

»Pojďte dál, Jeremy, « zavolal jsem.

Jeremy vstoupil a zůstal ustaraně stát na prahu obývacího pokoje. Jeremy je pořádný dlouhán, vlasy má žluté jak zralou pšenici, nos červený jak jablíčko, oči jasně modré, a když má nějaké starosti, trochu šilhá. Ted' šilhal až dost, takže bylo jasné, že se stalo něco vážného.

»O co jde? « zeptal jsem se.

»O ten nový koláč, « odpověděl Jeremy. »Víte, zvířatům nějak nechutná. Pár opic ho sice trochu sežralo, ale myslím, že spíš ze zvědavosti, ale ostatní si nevzali ani kousek. «

»A co lidoopi? « ptal jsem se.

»Ani se ho nedotknou, « odpověděl sklíčeně. »Zkoušeli jsme, co se jen dalo, trochu jsme jim ho dokonce přidali do mléka, ale ne a ne ho žrát. «

»Zkusili jste je trochu vyhladovět? « ptal jsem se.

»Ne, « odpověděl Jeremy s mírně provinilým výrazem. »Vlastně ne. «

»Tak to zkuste, « navrhl jsem mu. »Zarazte jim zítra až na mléko všechno krmení a dejte jim jenom ten koláč. Uvidíte, jestli to pomůže. «

Druhý den se opět ozvalo známé zaťukání a známý hlas:

»To jsem jenom já, Jeremy. «

Ve dveřích obývacího pokoje stanul zas Jeremy.

»Jdu za vámi kvůli těm lidoopům, « řekl mi. »Nechali jsme je pořádně vyhladovět a dali jsme jim jen mléko a koláč. Ale vůbec ho nechtějí žrát. Co máme dělat? «

Byl jsem stejně bezradný jak on. V Basileji dostávala koláč všechna zvířata a zřejmě si na něm docela pochutnávala. V tom našem musí něco chybět, že jim nechutná. Zavolali jsme panu Le Marquandovi a poprosili ho o radu.

»Co myslíte, že by se dalo do těsta přidat, aby zvířatům chutnalo? « ptal jsem se.

Pan Le Marquand se na chvíli zamyslel a pak se vytasil s geniálním nápadem.

»Což tam tak přidat trochu anýzu? « navrhl. »Je úplně neškodný a zřejmě všem zvířatům chutná. «

»Proč ne, « souhlasil jsem. »Nedá se tím nic zkazit. Mohl byste nám trochu koláče s tím anýzem udělat? «

»Dobrá, « souhlasil pan Le Marquand a zanedlouho nám vyrobil koláč, který na dálku voněl anýzem.

Jen jsme ho vstrčili do klecí, vrhla se na něj všechna zvířata jak divá. A našla v něm dokonce takové zalíbení, že si potrpí na koláč mnohem víc než na své nejoblíbenější pochoutky. Jejich zdravotní stav se díky nové stravě pronikavě zlepšil a máme i mnohem vyšší přírůstky. Za rok potom, co jsme začali zvířatům přidávat basilejský koláč, nám přibyla mláďata dvanácti druhů savců a deseti druhů ptáků a byli jsme na sebe velmi hrdí.

Snad nejdůležitější porod roku, který nám však také nadělal nejvíc starostí, byl porod našeho jihoamerického tapíra. Jeho otce Klaudia jsem získal na své výpravě do Argentiny a natrápil se mě opravdu až dost. Několikrát utekl ze zoo, zpustošil mým dobrým známým celou zahradu, rozbil na sousední farmě všechny skleníky a vůbec si vymýšlel nejrůznější povyražení. Když jsme mu však obstarali družku, kterou jsme pojmenovali Claudette, usadil se a stal se z něj poklidný důstojný samec. Tapíři vypadají trochu jak hnědí, delší shetlandští poníci a mají dlouhé měkké čenichy, vzdáleně připomínající sloní choboty. Vcelku jsou to velmi mírná a přátelská zvířata. Sotva Claudette dost vypsěla, několikrát se pářili a pečlivě jsme zaznamenali všechna data na její modrou kartu. Tehdy jsme si teprve plně uvědomili, jak neocenitelný pro nás bude systém karet, protože jen jsme na Claudette zpozorovali první známky březivosti, podívali jsme se na datum posledního páření a mohli jsme celkem přesně odhadnout, kdy asi bude mít mláďe.

Jednou se opět ozvalo známé zaťukání na dveře, pak ono: »To jsem jenom já, Jeremy, « a do obývacího pokoje vstoupil s ustaraným výrazem Jeremy.

»Jdu kvůli Claudette, pane Durrell, « začal. »Podle karty bych řekl, že bude asi tak v září rodit, a tak jsem si myslel, jestli byste pokládal za rozumné, abych ji přestěhoval do jiné ohrady, od Klaudia? «

Dlouho jsme se dohadovali a shodli jsme se, že by bylo opravdu asi nejlepší tapíry oddělit, protože jsme nevěděli, jak se Klaudius bude k mláďeti chovat. Každopádně by je snadno mohl přehlédnout a nešťastnou náhodou na ně šlápnout. Přestěhovali jsme tedy Claudette do vedlejší ohrady, kde se sice mohli s Klaudiem dál očíkávat a třít si drátěným plotem čenichy, ale Claudette mohla v bezpečí porodit. Ve dnech,

kdy jsme už málem čekali na její mládě, nám však Claudette začala dělat největší starosti. Pravda, trochu sice zesílila v pase, ale nemohli jsme vysledovat sebe-menší pohyby mláděte a ve strucích neměla ani stopy po mlezivu. Dlouho jsme se o ní radili s Jeremym a naším veterinářem Tommym Beggem.

»Když ona má strašně tlustou kůži, « stěžoval si zamračeně Tommy, »a vůbec je tak tuhá, že ji nemůžu dost prohmatat a vyhmátnout pohyby mláděte. «

»Jenomže podle karty, « ozval se Jeremy, který začal přikládat kartám téměř nad-přirozenou moc, »by měla porodit už každý den. «

»Víte, co mi dělá starosti? « řekl jsem. »Jak to, že nemá vůbec mléko? Přece je už nejvyšší čas, aby měla mléko, ne? «

Opřeli jsme se všichni o ohradu a zadívali se na Claudette, která si kratičce a tro-chu směšně hýkla, jak už tapíři mají ve zvyku, a nedbajíc našich ustaraných výrazů zamyšleně žvýkala dál hlohovou větvičku.

»Jestli porodí a nebude mít mléko, « řekl Tommy, »budete muset krmit mládě sami. Jaké má tapíři mléko vlastně složení? «

»Nemám ponětí, « řekl jsem. »Ale můžeme se podívat do mé knihovny. «

Rozběhli jsme se všichni do pracovny, ale ani v jediné knize jsme neobjevili slože-ní tapířího mléka.

»Nedá se nic dělat, « řekl Tommy, když jsme už prohlédli sedmačtyřicátou knihu a zase nic nenašli, »budeme to muset riskovat a namíchat složení, které by bylo co nejpodobnější kobyliímu mléku. To by mělo stačit. «

Připravili jsme krmící láhve a dudlíky, vyvařili je a přichystali všechny složky, z kterých by se dalo namíchat mléko co nejpodobnější kobyliímu. Pak jsme čekali a čekali, ale na Claudette nebylo ani v nejmenším znát, že by se chystala k porodu. Jednoho dne jí jako obvykle uklidili dopoledne asi v půl jedenácté stáj. Po mláděti nebylo ještě ani památky, ale ve tři odpoledne se najednou přihnal po zadní příjez-dové cestě Claudettin ošetřovatel Geoff, obličej celý rozpálený vzrušením. »Už porodila! Už porodila! « křičel.

Právě jsme se o něčem vážně s Jeremym dohadovali, ale rázem jsme se rozběhli do svahu nad domem a do Claudettiny ohrady. Claudette stála venku, pochutnávala si na míse mrkve a míchaného ovoce a ani v nejmenším si našeho vpádu nevšímala. Nedočkavě jsme nahlédli do boudy a tam leželo na slámě snad nejkrásnější zvířecí mládě, jaké jsem v životě viděl. Bylo velké asi jak menší pes a pruhované jako všechna tapíři mláďata výraznými bílými pruhy, které se mu táhly čokoládově hnědou srstí po celé délce těla, takže vypadalo trochu jak oživlý pruhovaný bon-bón. Nemohl jsem pochopit, jak je možné, že se tak velké mládě schovalo v Claudettině těle a vůbec jsme nepostřehli jeho pohyby. Narodilo se zřejmě sotva před hodinou, protože mělo ještě místy vlhkou srst, jak je Claudette olízala. Opatr-ně jsme je postavili, abychom se mohli přesvědčit, jestli je to sameček nebo samič-ka, a mládě se chvíličku nejistě motalo po stáji a zase si lehlo. Na slámě vypadalo s

těmi bílými pruhy nápadně, ale když jsme si je představili někde v přirozeném prostředí v hlubokém pralese, kde hustými korunami stromů proniká jenom trošičku světla, pochopili jsme, jaké má dokonalé ochranné zbarvení.

Pokřtili jsme je na Césara, abychom udrželi v rodině římská jména, a pak jsme se šli podívat, jestli má Claudette alespoň trochu mléka. To nám dělalo největší starosti, protože krmit mláďata z láhve je vždycky těžké i u těch nejmírnějších. K svému úžasu jsme zjistili, že se tapíří samici mezi desátou ráno a třetí odpoledne struky zvětšily a že má mléka dostatek. Tím nám spadl ze srdce pořádný balvan. Claudette se osvědčila jako vzorná matka a zanedlouho už za ní César pobíhal po ohradě. Všimli jsme si ještě jedné zajímavé podrobnosti, že ho Claudette vždycky kojila vleže a César si k ní lehl na zem a hladově sál. Jak už jsem řekl, mám dost bohatou knihovnu a tapíří se už řadu let chovají v zoologických zahradách, a přece jsem nikde nenašel o těchto faktech záznam. Za prvé o tom, že se téměř nedá rozeznat, jestli je samice březí nebo ne, za druhé, že se jí začne tvořit mléko až po porodu, a za třetí, že krmí mládě vleže. Navíc se nám podařilo díky Claudettině obzvláštní mírnosti odebrat vzorek mléka a poslat jej k rozboru. Kdyby se někdy v budoucnu stalo, že by nám tapíří samice porodila a neměla mléko, známe již přesně jeho složení. Všechny údaje jsme pečlivě zaznamenali do karet a uveřejnili ve výroční zprávě.

Další pozoruhodný porod, ke kterému došlo přibližně ve stejné době, bylo narození paviána dželady. Dospělá dželada je pěkné zvíře s dlouhou čokoládově zbarvenou srstí a na hrudi má zvláštní, téměř srdcovitou plochu jasně červené kůže, takže vypadá, jako kdyby jí někdo strhl kožешinu a zůstala jí místo ní jen holá kůže. Náš paviání samec Algie byl opravdu výstavní kus. Zadní nohy měl trochu kratší a prohnuté, takže si osvojil podivnou, trochu strojenou chůzi. Jen jsme se někdo přiblížili k jeho kleci, nadšeně nás vítal, přišoural se k pletivu, ohrnul horní ret, až mu byly vidět dásně a veliké zuby, a když jsme na něj mluvili, radostně odpovídal krátkými kvílivými výkřiky. Zpočátku jsme ho ubytovali s jihoafrickou paviánkou čakmou, ale brzy jsme mu obstarali vlastní družku a pojmenovali ji Ambra. Algie, jak poznamenal jeden náš ošetřovatel, nedal Ambře ani na chvíli pokoj. Žil pro své jídlo a ženu a nijak nás proto nepřekvapilo, že Ambra brzy čekala mládě.

Paviáni všech druhů žijí v přírodě v zajímavém sociálním seskupení, a tak jsme nechali jihoafrickou paviánku čakmu s oběma dželadami, abychom viděli, co se bude dít, až se mládě narodí. Algie byl bezesporu pánem klece a rozděloval svou přízeň spravedlivým dílem mezi svou družku a paviánku, která mu vůbec nebyla příbuzná. Další nejdůležitější osobností v kleci byla paviánka čakma a Ambra před narozením mláďete klesla ve skupince na nejnižší místo. Čakmu jsme nechali v kleci hlavně proto, abychom nenarušili ustálený pořádek, protože jinak by se určitě Algie začal se svou družkou hádat a šťouchat, jako se ostatně rafají všechny dvojice primátů. Takhle komandoval Algie čakmu a ta zase Ambru, jenže mnohem

mírněji, než by ji byl uzurpoval Algie. Báli jsme se sice, že když čakmu v kleci necháme, může po narození mláděti ublížit, ale rozhodli jsme se, že to zkusíme.

Ve volné přírodě si většina paviánů vytvořila složitý sociální systém, který byl teprve nedávno hlouběji prozkoumán. Bylo pozorováno, že když se některé paviánce narodí mládě, vypukne mezi všemi samicemi ve skupině, hlavně mezi staršími, které už samy nerodí, obrovské nadšení. Nejdřív se všechny seběhnou kolem matky a s úžasným zájmem si mládě prohlížejí, ale dotknout se ho nesmějí. Během času přestává matka mládě tak žárlivě střežit a starší samice si je střídavě půjčují, chovají, upravují a nosí je. Kdyby naši tři paviáni patřili k jednomu druhu, mohli jsme od nich čekat stejné chování, ale takto jsme opravdu nevěděli, jak se čakma k mláděti jiného druhu zachová.

Konečně nastal velký den. Mládě se narodilo někdy uprostřed noci v oddělené části klece, takzvané ›ložnici‹. Zpozorováno bylo v osm ráno, naprosto čisté a suché. Pevně se drželo matky a nenašli jsme ani stopu po pupeční šňůře nebo placentě. Když jsme matku s mládětem pustili do vedlejší klece, bylo hned vidět, že čakma je dítětem stejně nadšená jako matka; skoro bych řekl, že měla radost. Pořád si sedala co nejbliž k Ambře, obvykle hned proti ní a chvílemi ji objímala, jako kdyby ji chtěla chránit, takže mládě, které se drželo zepředu matky, bylo vklíněno mezi obě samice. Algie, až donedávna pán klece, byl také z dítěte celý pryč a zřejmě si je chtěl prohlédnout, ale jak se jen přiblížil k Ambře, odvracela se od něj, ohrnovala na něj horní rty, cvakala zuby a vyrazela zvláštní chrčivý křik, jaký jsme od ní ještě nikdy neslyšeli. Algie před ní rychle couvl a směl jen obcházet asi na dva metry od obou samic a mláděte a toužebně pokukovat, jestli je přece jen nezahlédne.

Takhle to trvalo asi čtyřiaadvacet hodin a pak se teprve směl Algie přiblížit ke své družce jihoafrické čakmě. Pět dní po porodu se začali chovat zase normálně. Čakma se sice ještě snažila ochraňovat matku i mládě, ale Algie už směl obejmout a pohladit svou ženu. Mládě se však, pokud jsme viděli, nesměl ani dotknout. Bylo velmi silné a zdravé a na rozdíl od mláďat většiny jiných paviánů mělo jen slabounce vráscitý obličej. První den už vidělo, dokázalo soustředit zrak a sledovat pohyb mé ruky anebo těla i na dva metry od klece. Pátého dne mu matka dovolila slézt a projít se trochu po podlaze klece, ale celou tu dobu chodila těsně za ním, aby je mohla rychle chytit. Po sedmi dnech však tato idyla skončila, protože čakma si začala dělat na mládě velké nároky a nechtěla je pustit, ani když chtělo pít od matky. Aby se mládě mohlo zdárně vyvíjet, museli jsme nakonec odstěhovat čakmu a Algieho do vedlejší klece.

Svaz měl mít právě první narozeniny a chtěli jsme je patřičně oslavit. Rozhodli jsme se, že uspořádáme členský den, a začali jsme mu mezi sebou trochu vulgárně říkat merenda. Domluvili jsme se, že zavřeme na celý den zoo a pustíme do ní jen členy svazu, pozveme nejruznější slavné osobnosti a vystrojíme oběd, na který

možná přijde i guvernér ostrova. Na večer připravíme hostinu, kde se bude vybírat na naši zoo a kde snad přednesou všechny ty slavné osoby projevy a podpoří naši věc. Celý ten podnik nám dal nepředstavitelně mnoho práce. Museli jsme zamluvit pokoje v hotelích, sestavit jídelní lístky, zasedací pořádky, z kterých nám už div neprasklo v hlavě, a zařídit ještě spoustu jiných věcí. Navíc spadalo výročí zrovna na dobu, kdy je na Jersey často mlhavo, a jak se jednou v blízkosti Jersey snese mlha, vybere si s neomylnou přesností vždycky letiště. Museli jsme proto přepravit na ostrov všechny slavné osobnosti alespoň den předem, jinak se nám snadno mohlo stát, že bychom neměli koho uvítat. Devadesát procent vši téhle práce obstarala Káťa, a i když zařídila všechno báječně, viděl jsem, že do budoucna si musíme ustavit pro podobné příležitosti výbor a několik subkomisí.

Jedna z komisí, kterou jsem se rozhodl založit, nám měla pomoci s obstaráváním finančních prostředků. Lámal jsem si tím problémem už dlouho hlavu a tu jsem si najednou uvědomil, že je na čase, abych se rozjel na letiště naproti Jacqui. Hluboce zamyšlen jsem vešel do příletové haly a najednou jsem stanul tváří v tvář nejkrásnější dívce, jakou jsem v životě potkal. Měla černé vlasy, velké hnědozelené oči a přelíbezný laskavý úsměv, o němž jsem byl naprosto přesvědčen, že patří mně. Když přistoupila blíž, zjistil jsem, že se skutečně usmívá na mne. Hned mě napadlo, že mi přece jen není ještě tak strašně znát břicho a váčky pod očima anebo že jsou snad dokonce na světě dívky, kterým se něco takového líbí. Vzápětí mne však podobné iluze přešly, neboť jsem postřehl, že dívka drží v ruce pokladničku.

»Dobrý den, « pravila hlasem sladkým jak tekoucí med. »Byl byste ochoten přispět na naši věc? «

»Ale zajisté, « odpověděl jsem. »Kdo by také odolal vašemu pohledu? «

Zalovil jsem v kapse a úplně náhodou jsem vstrčil dívce do pokladničky místo dvoušilinkové mince, kterou jsem ji chtěl obdařit, desetišilinkovou bankovku.

»S tímhle obličejem děláte určitě fantastické obchody, « řekl jsem.

Sladce se usmála.

»Jde mi to opravdu docela dobře, « odpověděla. »Měla byste někdy zkusit vybírat taky na nás. «

»Tak proč mě o to nepožádáte? «

»Možná že to udělám, « řekl jsem, ale vtom už hlásili Jacquiino letadlo a zamířil jsem k příletové bráně. Netrpělivě jsem tam přešlapoval a najednou mě napadlo něco úplně geniálního. Tohle je přece dívka jako stvořená pro naši komisi a ještě k tomu nám sama nabídla svoje služby. Hodila by se k vybírání jako snad nikdo na světě. Jejímu pohledu by určitě nikdo neodolal, o tom jsem byl naprosto přesvědčen. Netrpělivě jsem čekal na Jacqui, popadl ji za paži a bez všech cavyků ji táhl do příletové haly.

»Hod' sebou, prosím tě, hod sebou, « naléhal jsem na ni. »Hledám jednu dívku. «

»Už zase? « poznamenala Jacquie.

»Ale kdepak. Tohle je úplně zvláštní dívka. Hotová sexbomba. Ještě před minutou tu byla a na něco vybírala. «

»A k čemu ji, prosím tě, sháníš? « zeptala se Jacquie podezíravě.

»Ideálně by se nám hodila do výběrací komise, « vysvětloval jsem Jacqui.

»Vlastně se sama nabídla a já blázen si nepoznamenal její jméno. «

Zoufale jsem se rozhlížel halou, ale kromě starších vznešených vdov a plukovníků na penzi tam nebyla živá duše.

»Sakra! « zaláteřil jsem. »Propásl jsem životní šanci. «

»Přece si můžeš snadno zjistit, co to bylo za dívku. Určitě je odtud, « poradila mi Jacquie.

»Nevím, « povzdechl jsem si. »Ale snad bych se mohl přeptat Hope. «

Sotva jsme dojeli domů, zatelefonoval jsem Hope.

»Hope, « vyhrkl jsem, »kdo je to, prosím tě, ta krásná tmavovlasá dívka s hnědozelelenýma očima, co vybírala na nějaké dobročinné účely na letišti? «

»Proboha, Gerry! « podivila se Hope. »Ty mi ale dáváš nemožné otázky. Jak tě mohlo napadnout, že něco takového vím? A proč se na to vůbec ptáš? «

»Rád bych ustavil komisi na obstarávání finančních prostředků, « vysvětloval jsem. »A ta dívka mi do ní připadala jako stvořená. «

Hope se zasmála.

»Tak narychlo mě nikdo nenapadá, « řekla. »Ale mohl by ses zeptat lady Calthor-pové. Ta prý dovede vybírat peníze výborně. «

V duchu jsem zaúpěl. Jasně jsem si představil, jak lady Calthor-pová asi vypadá. Dlouhé žluté zuby, nakrátko ostříhané ocelově šedé vlasy, tvídový kostým páchnoucí po kokršpanělích a kokršpaněle páchnoucí po tvídu.

»Rozmyslím si to, « řekl jsem.

Nastal den merendy a nad ostrovem se samozřejmě snesla mlha, že by se dala krájet. Užili jsme si hotový blázeň, než jsme dopravili na Jersey Petra Scotta s manželkou, a stačili jsme to opravdu jenom taktak, s pomocí jednoho soukromého letadla. Všechno však probíhalo docela hladce. Ráno jsem provedl Petra a jeho paní po naší zoo, představil mu všechny zaměstnance, vysvětlil mu, o čem se snažíme, a nálada mi značně stoupla, protože na Petra udělala zřejmě naše zoo dobrý dojem.

Oběd uběhl příjemně, hlavně proto, že nikdo nepřednášel zdvořilostní projevy, a odpoledne jsme všichni znovu prošli zoologickou zahradou. Sotva jsme se stačili vykoupat a převléknout, museli jsme se chystat k nejdůležitější události dne, a to k večeri, kde jsme chtěli získat finanční pomoc. Pozvali jsme užší, ale velice vybranou skupinku lidí, o nichž jsme doufali, že nám budou nápomocni i v jiných smě-rech. První promluvil lord Jersey a představil shromážděným Petra Scotta, který přednesl skvělou přednášku o různých aspektech ochrany přírody a o významu práce, o níž se pokoušíme. Po Petrovi jsem měl vystoupit já a zběžně jsem se probíral svými poznámkami, když tu jsem najednou zabloudil očima k druhému konci

stolu a zahlédl onu překrásnou dívku. Ano, určitě to byla ta krasavice z letiště. Ale co tu proboha pohledává? Připadalo mi to tak nepochopitelné a záhadné, že jsem málem zapomněl, o čem chci mluvit. Jakžtakž jsem svůj příspěvek dokončil a posadil se. Byl jsem odhodlán, že se při první příležitosti vrhnu přes celou místnost a chytnu to děvče, než mi zas někam uteče.

Za chvíli začali všichni šoupat židlemi a vstávat od stolu. Vyskočil jsem, proplétal jsem se, co nejrychleji to jen slušnost dovolovala, hloučkem významných přátel a stačil ještě dívku lapit, když vycházela ze dveří. Musím se ke svému zahanbení přiznat, že jsem si přitom počínal trochu jako detektiv, když zatýká v obchodním domě zlodějkou. Obrátila se a rozhořčeně na mne pozvedla obočí.

»Že já jsem s vámi mluvil na letišti? « oslovil jsem ji.

»Ano, « odpověděla. »Proto tu také jsem. «

»Na letišti jste mi říkala, že byste pro nás byla ochotna vybírat, « pokračoval jsem.

»Dělala jste si legraci, anebo jste to myslela vážně? «

»Samozřejmě že jsem to myslela vážně. «

Tentokrát jsem měl pro změnu v kapse kousek papíru a pero.

»Směl bych si poznamenat vaše jméno a telefonní číslo a zavolat vám, abychom si o tom ještě promluvili? « zeptal jsem se.

»Ale ovšem, « odpověděla. »Kdykoli se vám to hodí. «

»A jak se... prosím jmenujete? «

»Saranne Calthorpová. «

Zůstal jsem stát jako solný sloup a notnou chvíli jsem se na ni nevěřícně díval.

»Ale... ale vy přece nemůžete být lady Calthorpová, « namítal jsem trochu podrážděně.

»Pár let už se tak jmenuji. «

»Ale jak to... jak to, že nemáte nakrátko ostříhané vlasy, spousty kokršpanělů a trochu koňský obličej? « ptal jsem se bezradně.

»Vypadám snad jako kobyla? « optala se se zájmem.

»Ne! To rozhodně ne! « ujišťoval jsem ji. »To jsem určitě tvrdit nechtěl. Ale doteď jsem si vás tak představoval. Víte určitě, že na tomhle ostrově nebydlí ještě nějaká jiná lady Calthorpová? «

»Pokud vím, jsem tu jediná, « odpověděla velice důstojně. »Můžete mi zavolat, kdykoli se vám bude hodit, « dodala a dala mi adresu a telefonní číslo.

Vítězoslavně jsem zamířil k Jacquii.

»Už jsem tu dívku našel, « hlásil jsem jí.

»Kterou? « ptala se Jacquie.

»Co jsem ti o ní vyprávěl, « vysvětloval jsem netrpělivě. »Tu z letiště. Je to lady Calthorpová. «

»Ale já myslela, že lady Calthorpová chodí s houfem kokršpanělů a v tvídové sukni, « podivila se Jacquie.

»Vůbec ne! Je to ta... ta sexbomba v černých šatech s bílými ozdobami. «

»Ach ta, « řekla Jacquie. »Tak ta by určitě dokázala vybrat hodně. «

»Však se s ní taky hned domluví, « umiňoval jsem si. »Hned zítra ráno ji zavolám. Ale teď už proboha pojďme domů, ať se dostaneme do postele. «

A to jsme také udělali.

Celkem vzato měla merenda velký úspěch. Mohli jsme se alespoň poradit s několika vynikajícími lidmi, kteří nás nejen pochválili, ale na leccos i upozornili, a vybralo se dost peněz. Konečně jsme tedy mohli začít s nejnaléhavějšími pracemi, s řadou nových, velkých venkovních klecí pro lidoopy. Plány na jejich stavbu už dávno práchnivěly na rýsovacích prknech a dlouho jsme si je s Jeremym znovu a znovu marně prohlíželi. Byly mnohem nákladnější, než si svaz mohl dovolit. Po našem slavnostním dnu jsme však věděli, že se do nich konečně budeme moci pustit, a ta myšlenka nás přímo hrála u srdce.

Vždycky jsem tvrdil, že není pro zoo větší nebezpečí, než když se do ní vpustí bez dozoru veterinář anebo architekt. Veterinář mermomocí nakládá s divokými zvířaty jako s domácími. Tak třeba australský dingo patří sice ke psům, ale nedá se s ním zacházet jako s pekinezem nebo kokršpanělem. Když už si veterinář neví s některým zvířetem rady, začne většinou říkat:

»Být vámi, nejradši bych ho utratil. «

Naštěstí jsme měli dva veterináře, Blampieda a Begga, kteří se řídili zcela opačnými zásadami. A poslední na světě, co by je napadlo, by bylo utratit nějaké zvíře. Architekti jsou zase docela jiná branže. Když na ně pořádně nedohlédnete, navrhnou vám klec, která je z architektonického hlediska hotová báseň, ale ošetřovatelé v ní nemohou pracovat, a co horšího, nehodí se ani pro zvířata, která tu mají žít.

Když jsme začali chystat klece pro lidoopy, pečlivě jsme prohlíželi s Jeremym všechny nákresy, aby k podobným chybám nedošlo. Řešení těchto klecí bylo nesmírně obtížné, protože se musely stavět na svažitém terénu obráceném k jihu, podél zdi pavilónu savců. Půda se navíc svažovala do tří různých stran, takže jsme museli zbudovat masivní betonovou podezdívku a na tu teprve postavit klece. Konečný návrh, který nám přinesl náš architekt Bill Davis, se mi nesmírně líbil. Klece měly téměř trojúhelníkový tvar, takže z každé z nich viděla zvířata, co se děje v druhých dvou. Stejně jako lidé jsou i lidoopi zvědaví na to, co dělají jejich sousedé, i když místo mušelinových záclonek, za kterými by mohli vykukovat, mají k dispozici mříže. Střecha klecí se mírně skláněla nazad, takže ke zvířatům proudilo co nejvíc slunce. Zanedlouho opanovala pole firma pověřená stavbou a začala vyklízovat pozemek. Lidoopi tehdy ještě bydleli v budově, ale každá z klecí měla okénko, jímž bylo vidět na staveniště, a zvířata se živě zajímala, jak probíhají práce. Největší smysl pro techniku projevil náš orangutan Oskar. Vysedával doslova celé dny s obličejem přitisknutým ke sklu a s dychtivým výrazem na své poně-

kud čínské tváři sledoval, jak se míchá a pokládá cement. Jednou ráno jsem se zašel podívat, jak stavba pokračuje, a promluvil si se zedníkem.

»Jak vidím, dohlíží Oskar, abyste mu tu klec pořádně postavili, « poznamenal jsem a ukázal na orangutana, který seděl s obličejem přitisknutým k okénku.

»Fakt! « přisvědčil muž. »Takhle tu na mě kouká od rána do večera! Navotravuje se víc než kdejaký mistr! «

/ 3 / RODÍCÍ LVICE

*Milý pane Durrelle,
jmenuji se Miriam. Píši Vám, abych Vás poprosila o radu.*

- 1. Myslíte, že bych někde sehnala lvíče?*
 - 2. Jestli ano, kde bych ho mohla dostat a kolik by asi stálo?*
 - 3. Jak brzy se může vzít matce?*
 - 4. Kde by u nás mělo spát?*
 - 5. Jak dlouho bych si je směla nechat?*
 - 6. Čím bych měla takové maličké lvíče krmit?*
 - 7. Jak velké by vlastně bylo?*
 - 8. Vůbec bych Vám byla vděčná za všechny Vaše rady!*
- Předem moc děkuji...*

V každé větší sbírce divokých zvířat se lze nadít řady nemocí a úrazů, které někdy dopadnou osudně, protože zvířata nejsou o nic méně smrtelná než člověk. Do rubriky nehod musí pracovníci zoologické zahrady bohužel často uvést jako důvod jednání některých návštěvníků. Nejednou se nám stalo, že diváci dali opicím žiletky anebo velkým lidoopům zapálené dýmky a cigarety, takže se zvířata popálila. Pokud v zoologické zahradě někdo ustavičně nedohlíží, dá se jen těžko takovým případům zabránit.

Vezměte třeba případ našich dvou papoušků, arů arakanga, kapitána Koea a McCoye. Byli to nádherně vybarvení ptáci a tak mírní, že jsme je za pěkného počasí vyváděli z klecí a vysazovali na nízkou žulovou zídku, která se táhla kolem pavilónů savců. Arové tam vysedávali na sluníčku, čechrali si zářivé peří, pochechtávali se a chraptivě rozmlouvali s každým návštěvníkem, který šel náhodou kolem.

Jednoho dne se jakási výjimečně korpulentní dáma, zřejmě naprosto vyčerpaná obhlídkou zoo, rozhodla, že si odpočine na zídce, kde zrovna seděl kapitán Koe. A věřte tomu nebo ne, sedla si přímo na něj. Je opravdu nepochopitelné, jak si někdo může sednout na tak velkého papouška, který přímo září pestrobarevným peřím. Škoda že se kapitán Koe nemohl sám pomstít pořádným klovnutím, protože by se byl opravdu měl do čeho strefovat a arové mají ze všech papoušků jedny z nejsilnějších zobáků. Ležel však pod ní tou tíhou úplně zmáčknutý.

Teprve náš správce, který šel náhodou kolem, si všiml, co se stalo. Žena si zřejmě vůbec neuvědomovala, že něco provedla. Správce vzal ptáka do náručí a odnesl ho do kanceláře. Naštěstí u nás byl zrovna na návštěvě náš veterinář Tommy Begg, který přišel jako každý týden prohlédnout zvířata, a ihned kapitána Koea ošetřil. Obratně mu vyrovnal do dlah obě zlomené nohy, ale bohužel tíha rozdrtila papouš-

kovi i několik žeber, která mu probodla plíce. Ačkoliv jsme pro něj udělali, co jenom bylo v našich silách, zanedlouho pošel.

Naprostu jsem však nemohl pochopit chování té paní. I kdyby byla tak krátkozraká, že by si nevšimla velkého papouška se zářivě rudým a modrým perím, usazeného na zídce, musela přece poznat, co způsobila, sotva si na něj sedla. Vůbec však nepřišla do kanceláře, aby vysvětlila svou chybu, nezeptala se, jak papouškovi je, a ani se neobtěžovala kvůli němu zatelefonovat. Je to jen jeden z příkladů naprostu lhostejného postoje některých návštěvníků vůči zvířatům a mám dojem, že vynaložíme v průměru asi sedmdesát procent svého času, abychom ochránili zvířata proti návštěvníkům, a ne naopak.

Jako v každé rozumné zoologické zahradě výslovně návštěvníky žádáme, aby zvířata nekrmili. Snadno by jim mohli dát něco, čím by jim uškodili, anebo je přecpat pochoutkami, na které si zvířata potrpí, a narušit tím přísně vyrovnanou životosprávu, kterou každému zvířeti určujeme. Tak třeba lidoopi se dokáží přejíst čokoládou jak malé děti, až se jim udělá zle, a pak odmítají večeři, která by jim prospěla mnohem víc. Často si zkazí žaludek a my je pak z nemoci způsobené špatným krmením dlouho léčíme.

Někdy však přijdou do zoologické zahrady lidé, kteří vůbec nedbají všude rozvěšených nápisů: »Prosíme vás, nekrmte zvířata« a dál štědrě házejí mřížemi do klecí



tabulky čokolády a jiné lahůdky. A přitom každý, kdo se kdy staral o větší množství zvířat, dobře ví, že dají po celý rok dost a dost léčení, než aby měl člověk ještě chuť zdržovat se důsledky hlouposti a někdy i krutosti návštěvníků.

Na jednom konci zoologické zahrady máme malé jezírko, kde chováme nejružnější vodní ptáky. Jsou mezi nimi i velmi vzácné druhy. Léta si tam všichni spokojeně žili a množili se. A pak přišlo jednou mimořádně parné léto. Z potoka, který vtéká do jezírka, zbyla jen úzká stružka a jezírko bylo také čím dál tím mělčí. Brzy nato jsme začali nacházet mrtvé ptáky, a ani pitvou se nedalo jasně zjistit, proč zahynuli. A pak nám jednou poslo šest ptáků najednou, z toho dva velmi vzácné exempláře. Tommy Begg si užasle prohlížel skličující řádku mrtvolek, která ho čekala, když k nám v pondělí ráno přišel na pravidelnou návštěvu.

»Co je to sakra s tím jezírkem?« ptal se podrážděně. »Dali jsme tam přece přezkoušet vodu a nic jsme v ní nenašli a na těch ptácích taky nic nevidím.«

A pak ho najednou něco napadlo.

»Jediné, po čem jsem se nedíval, jsou paraziti,« řekl.

»Že by měli ti ptáci nějaké hlísty?«



Popadl nejbližší mrtvolku husy a opatrně jí rozřízl skalpelem žaludek. Nic v něm však nenašel. Potom rozřízl ptačí vole a rázem přišel celé záhadě na kloub. Neboť husa měla ve voleti tolik olověných broků, že by zaplnily kalíšek na vejce. Když jsme prozkoumali volata všech ostatních mrtvých ptáků, našli jsme v každém stejné množství olova a v jednom dokonce kovový konec patrony. Ptačí vole slouží de facto jako zuby, alespoň v tom smyslu, že většina ptáků sezobe spolu s potravou jisté množství písku, štěrku nebo dokonce drobných kamínků. Ty zůstávají ve voleti a pomáhají rozemlít a rozmělnit potravu, která voletem prochází. Za nějaký čas se písek a kamínky otupí a pták si nalézá novou zásobu, aby si svoje »zuby« obnovil. Tito ptáci našli někde velké množství olověných broků, spletli si je s kamínky nebo se štěrkem a samozřejmě je spolkli. Broky jim skutečně posloužily ve voleti jako zuby, ale potravou se pomalu narušil jejich povrch a ptáci dostali otravu olovem.

Sotva jsme vyřešili tajuplnou záhadu, proč nám najednou začali ptáci umírat, pochytali jsme samozřejmě všechny ptáky na jezírku a důkladně prohledávali pobřeží, abychom zjistili, odkud všechny ty olověné broky jsou. Našli jsme jich ve voletech mrtvých ptáků spoustu a byli jsme proto přesvědčeni, že ptáci museli najít broků celou krabici anebo podobnou velkou dávku. Ať jsme však hledali sebeoborečněji, pořád jsme nemohli zdroj těchto broků objevit. Pak se rozstonal další pták, jeden z těch, které jsme pochytali na jezírku. Měl zřejmě také otravu olovem a snažili jsme se zachránit ho nitrožilními injekcemi kalcia. Naneštěstí se nám to nepodařilo a pták pošel. Dlouho nám zůstávalo tajemstvím, jak se do jezera dostalo takové množství broků, až jsme se dověděli, že před válkou tohle jezírko vůbec jezírkem nebylo. Leželo tu jen malé údolíčko a tím protékal úzký potůček. Majitel pozemku major Fraser, který nám prostory pronajal, tu dal postavit malou přehradu a vytvořil tak jezírko. Usoudili jsme, že když byl ostrov okupován Němci, měl u sebe někdo větší množství dvanáctimilimetrových patron, a ve strachu, aby se u něho nenašly, je zakopal v údolí. Během let rozložila voda a bahno lepenkové krabice patron, náboje se vysypaly do vody, a když za mimořádně parného léta hladina poklesla, kachny a husy začaly lovit i v bahnu, kam by se jinak nebyly nikdy dostaly.

V zoologické zahradě se ovšem může stát ještě spousta jiných věcí, proti kterým je člověk úplně bezbranný. Tak například našim africkým cibetkám se jednou narodilo několik mlád'at. Byla to opravdu událost, protože jen v málokteré zoologické zahradě se podařilo odchovat mladé cibetky. Samička se po tři dny chovala jako vzorná matka, ale najednou z jakéhosi důvodu, který nám byl naprosto neznámý, se na mlád'ata vrhla a sežrala je.

Jednou nám zase připravili překvapení naši servalové. Tyto kočkovité šelmy s dlouhýma nohama, vztyčenýma ušima, krátkými ocasy a bohatou oranžově hnědou srstí jsou opravdu překrásná zvířata a měli jsme velkou radost, když se Tammy

narodila dvě koťata. I Tammy se osvědčila jako výtečná matka a první týden, když se jí koťata zdárně vyvíjela a dobře pila, vypadala úplně spokojeně. A pak jsme jednoho dne nahlédli do její klece a zjistili, že obě mláďata jsou mrtvá. Neměli jsme ani tušení, co se jim mohlo stát. Nenašli jsme na nich sebemenší šrám, takže bylo jasné, že je Tammy nezakousla. Teprve pitvou se zjistilo, co se vlastně stalo. Koťata se udusila. Tammy se v noci zřejmě převálila, zalehla je a nevědomky obě koťata udusila. Něco takového se stává při prvních koťatech i domácím kočkám, než se naučí být dobrými matkami.

Největší veterinářské problémy jsme si však asi zažili, když čekala mláďe naše Ivce Šeba. Všechno probíhalo hladce a Šeba už každým dnem měla porodit. Jednou jsem si vyjel do města na oběd s nějakými známými, a jako vždycky, když odjíždím, nechal jsem v zoo lístek s adresou a telefonním číslem restaurace, aby mě mohli rychle zavolat, kdyby se něco stalo. Sotva jsem doobědval, volali mě, že Šeba začala rodit, ale jedno mláďe jí zůstalo napůl uvnitř a napůl venku, a ať se namáhá sebevíc, nemůže porodit. Mláďe prý je zřejmě mrtvé. Chytil jsem taxík, vrátil se co nejrychleji do zoologické zahrady a znovu jsme s Jeremym všechno probrali. Šeba už rodila dvě nebo dvě a půl hodiny, mláďe z ní bezvládně viselo a na první pohled bylo vidět, že je mrtvé. Šeba je ze sebe nemohla dostat a zřejmě už byla úplně vyčerpaná.

»Víte, co by se mělo udělat?« řekl Jeremy, »přestěhovat ji do menší klece. Tam bychom jí spíš mohli pomoci.« Šeba měla však naneštěstí velkou klec, a abychom ji mohli přestěhovat do menší, museli bychom za ní vlézt a zahnat ji. Do tak nebezpečného pokusu jsem se však pouštět nechtěl. Pak mě napadlo něco lepšího. Věděl jsem, že londýnská zoologická zahrada má narkotizační pušku. Vypadá jako revolver, ale vystřeluje šipku, která působí jako injekční stříkačka, pronikne slabinou zvířete nebo jinou částí těla, na kterou míříte, a zvíře tak dostane injekci s narkotizačním přípravkem, antibiotiky anebo něčím obdobným. Napadlo mne, že když zatelefonuji do Londýna, pošlou mi třeba pušku letecky a Šebě přece jen pomůžeme. Běžel jsem domů a objednal si rozhovor s londýnskou zoologickou zahradou.

Nemusím snad ani podotýkat, že byla zrovna sobota. Ke všem podobným malérům dochází zřejmě v sobotu. Když jsem konečně dostal spojení s ošetřovnou londýnské zoo, potvrdili mi, že mají skutečně narkotizační pušku, ale že ji smí používat výhradně jejich hlavní veterinář dr. Oliver Graham Jones. Policie na toto opatření přísně dohlíží a puška se nesmí z prostor zoologické zahrady odnášet. Znáám našťastí Olivera Grahama Jonese několik let a věděl jsem, že pokud to bude jen trochu možné, najde nějak v nařízení skulinku. Požádal jsem, ať mi ho dají k telefonu. Hrozně litovali, ale dr. Jones prý tráví víkend doma.

Mohli by mi dát aspoň jeho telefonní číslo? To by mohli a také dali a zanedlouho jsem už mluvil přímo s Oliverem. Vysvětlil jsem mu, co se stalo, a Oliver pro nás měl úplné pochopení.

»Jenomže, milý chlapče, « vysvětloval, »za prvé ti nesmím tu pušku poslat bez policejního povolení a za druhé může být strašně nebezpečná, jestli jsi s ní už někdy nezacházel. Když do ní nedáš správnou dávku, nepůsobí jako injekční stříkačka, ale spíš jako kulka, a místo abys zvíře uzdravil, tak ho zabiješ. Tohle jsou nebezpečné hračky. «

»Pak se tedy nedá nic dělat, « povzdychl jsem si. »Pokusíme se zahnat Šebu do menší klece, jinak to nepůjde. Ale budeme k ní muset vlézt, nejspíš se zapálenými pochodněmi. «

»Propánakrále, to přece nejde! « zvolal Oliver do hloubi duše otřesen. »Vždyť by vás mohla všechny zabít – zvláště když je tak rozrušená. Určitě by nepřivítala takový vpád přátelsky. «

»Tak co nám tedy zbývá? « Oliver se na chvíli zamyslel.

»Za jak dlouho bych se dostal na Jersey? « zeptal se potom.

»Přijde na to, jak létají letadla, « řekl jsem, »asi tak za hodinu. «

»Dobrá, když mi obstaráš letadlo, zavolám do zoo, vyzvednu pušku, přiletím a všechno zařídím. «

»To je od tebe báječné, « řekl jsem nadšeně.

»Hned se spojm s naší cestovní agenturou a za chvíli ti zavolám. «

Aby nebylo našim potíží konec, vrcholila právě prázdninová sezóna a prakticky všechna letadla byla obsazena novomanželi, kteří se chystali na svatební cestu, nebo rodinami, které chtěly strávit dovolenou na Jersey. Spojil jsem se s naší milou cestovní kanceláří a vysvětlil, co se stalo. Nemohli by mi přece jen obstarat jedno jediné místo z londýnského letiště na Jersey v nějakém letadle, které poletí co nejdřív? V kanceláři slíbili, že mi dají vědět, a půl hodiny jsem přecházel nervózně po pokoji a v duchu si okusoval nehty. Konečně zazvonil telefon. Ozvala se cestovní kancelář a sdělovala, že se jim podařilo sehnat jediné volné místo v londýnském letadle, které odlétá asi v půl šesté z heathrowského letiště. Požádal jsem, aby zavolali na Heathrow a upozornili letištní personál, že má očekávat doktora Olivera Grahama Jonese. Pak jsem zatelefonoval Oliverovi a sdělil mu, co jsem zařídil.

»Proboha, « řekl, »moc času mi opravdu nezbývá. Ale zkusím to, snad to přece jen stihnou. «

»Přijedu ti naproti na letiště. «

»Dobrá, « řekl, »jen snažně doufám, že neuvíznu někde v dopravní špičce. «

Čekal jsem na něj až u letadla a spěšně ho odváděl k autu. Oliver je tmavovlasý muž s velkýma hnědýma očima a vypadá spíš jako úspěšný lékař z Harley Street než veterinář.

Cestou do zoo jsem mu vypověděl, co se mezitím udalo. Mládě bylo pořád ještě napůl venku, Šeba se stále snažila je vytlačit a byla zřejmě velmi vyčerpaná. Zmobilizoval jsem dva naše veterináře a ti připravili všechny potřebné nástroje, protože Oliver mě už do telefonu upozornil, že budeme-li chtít zachránit Šebě život, nezbyde nám asi, než udělat jí císařský řez. Když jsme dojeli do zoo, čekali nás oba veterináři s veškerým zařízením. Vynesli narychlo ke lví kleci stůl a zavěsili nad něj reflektory. Byl to velmi primitivní operační sál, ale lepší se v té rychlosti zařídit nedal. Oliver se podíval na svou pacientku, která ležela v koutě klece, naprosto vyčerpaná porodem. Trochu posmutněle na nás zavrčela.

»Opravdu nemáme moc času,« řekl Oliver. »Ještě že jsem chytil to letadlo.« Pečlivě vybalil narkotizační pušku, kterou si s sebou dovezl, a naplnil stříkačku potřebnou dávkou drogy. Potom pozorně zamířil a vystřelil na Šebu. Ozval se tupý úder, jak šipka narazila do slabiny zvířete. Šeba trošičku povyskočila a pohlédla dolů, ale jinak si ničeho ani nevšimla. Za chvíli však droga začala účinkovat, a tu Šeba povstala, udělala pár nejistých kroků po kleci a znovu si lehla. Vzali jsme dlouhé bidlo a jemně do ní šťouchli. Ani se nehnula; byla již v bezvědomí. Obešli jsme tedy její klec, otevřeli padací dvířka na druhé straně a chystali se ji vytáhnout. Chystal jsem se vlézt do klece první a svázat Šebě nohy, ale Oliver o tom nechtěl ani slyšet. Vysvětlil mi, že i když je zvíře pod anestetiky a vypadá, jako by bylo úplně uspané, může se na chvílku probrat a pořádně člověka zřítit. Šel tedy první a já za ním. Vstřčil Šebě do tlamy kus dřeva a pevně jí svázal čenich. Tak měla Šeba otevřenou tlamu a mohla pravidelně dýchat, a kdyby najednou nabyla vědomí, alespoň by nás nepokousala. Pak jsme jí svázali nohy a zkoušeli ji vytáhnout. Byla pořádně těžká a šest nás mělo co dělat, abychom ji vyzvedli na stůl.

Oliver se s pravou zdvořilostí specialisty z Harley Street optal Blampieda a Begga, jestli by nechtěli provést operaci sami, a oni mu stejně zdvořile odpověděli, že když se natolik obtěžoval a přiletěl sem z takové dálky, patří rozhodně ta pocta jemu. Nejprve se muselo vyprostit mládě. Na tom nebylo nic těžkého. Zato když jsme je prohlédli, ukázalo se, že jde o opravdu prazvláštní případ. Mládě vypadalo, jako by mu někdo zastrčil pumpičku pod kůži a napumpoval je vzduchem. Kostí mělo slabé a měkké a obličej znetvořený plyny, které mu působily v těle. Potom jsme museli pečlivě oholit Šebě část břicha, kde se měl provést řez. Oholili jsme ji elektrickým strojkem na vlasy, který přinesl Blampied. Když bylo břicho vyholeno, umyl si Oliver ruce, vydezinfikoval si je a byl připraven k operaci.

Mezitím se už hodně připozdilo a stmívalo a rozsvítili jsme proto reflektory, rozvěšené nad stolem. Reflektory se oslnivě rozzářily a tu jsme zjistili, že za pletivem lví klece čeká veškeré osazenstvo zoologické zahrady, pevně rozhodnuté sledovat operaci. Zeptal jsem se Olivera, jestli by mu nevadilo, kdyby naši zaměstnanci přišli až do klece a sledovali zblízka, co se bude dít, a Oliver souhlasil. Všichni se

tedy nahrnuli dovnitř, obstoupili v polokruhu stůl a Oliver jim během operace vysvětloval, co zrovna dělá.

Nejprve udělal po jedné straně podélný řez. Sotva prořízl stěnu, břicho se zasyčecím splasklo a vyvalil se z něj tak strašný puch, že jsem snad něco takového jakživ necítil. Oliver pracoval hbitě a obratně. Ani v nejmenším na něm nebylo znát, že by vnímal ten úděsný zápach, po kterém dva ošetřovatelé znatelně zbledli. Protáhl řez a pak opatrně vnořil ruce do Šebina břicha a vyndal další dvě mláďata. Byla stejně znetvořená a nafouklá jako první. Oliver vložil všechny tři do kbelíku, aby se dalo později prozkoumat, co přesně jim bylo. Pak musel odstranit placentu, vyčistit vnitřek a sešít břišní stěnu a kůži. Ránu posypal vrstvou práškového antibiotika a pro jistotu dal ještě Šebě injekci penicilínu a streptomycinu.

Šeba teď dýchala slabě, ale pravidelně. Po celou dobu operace byla pod normálními anestetiky, přes tvář a čenich měla masku a náš veterinář Blampied ustavičně kontroloval narkózu. Pak jsme pečlivě přesunuli Šebu ze stolu na improvizovaná nosítka, sundali ji na zem a přenesli do speciálně připravené klece. Klec byla dost vysoká, aby se v ní lvice mohla postavit, ale zase ne tak velká, aby mohla přecházet, protože jsme měli strach, že Šeba moc brzy vstane a přetrhá si stehy. Především však musela být Šeba v teple, takže jsme ji přikryli dekami a obložili lahvemi s horkou vodou. Jazyk a tlama jí samozřejmě hodně vyschly a pravidelně jsme jí je navlhčovali vodou s glukózou.

Geoff, který se v té době staral o lvy, musel zůstat celou noc vzhůru, vyměňovat vodu v lahvích a navlhčovat Šebě jazyk a tlamu. V noci měl najednou dojem, že jí není dost teplo, a když nemohl rychle nic vhodného najít, rozběhl se pro vlastní peřinu a láskyplně Šebu přikryl. Druhého dne ráno se zdálo, že se Šeba normálně zotavuje. Zřítknice jí reagovaly a byla napůl při vědomí, ale zase ne natolik, aby mohla někoho z nás vážně napadnout.

Mrtvolky mláďat, vyňaté z jejího břicha, byly podrobeny analýze na leedské univerzitě a tam v nich izolovali velmi neobvyklou formu plynotvorné bakterie *Clostridium sordellii*. Tento organismus se snadno dostane do těla z půdy a často se objevuje u dobytka, ale u šelem ještě nalezen nebyl.

Po operaci jsem se chystal odvézt Olivera na letiště, ale ještě jsem ho pozval s ostatními veterináři na skleničku.

»Pověz mi, « obrátil se ke mně Oliver, »kolik vašich zaměstnanců bylo vlastně u té operace? «

»Všichni, « odpověděl jsem mu. »I ti, co měli zrovna volno. «

»Propánakrále, « podivil se Oliver. »Takové nadšení bych potřeboval v Londýně. Tam by mi k takové operaci nepřišel asi nikdo. A tys je přitáhl všechny. «

»Nikoho jsem tahat nemusel, přišli sami od sebe. «

»Pozoruhodné, « řekl Oliver. »Zkus si to nadšení udržet. «

»To bych taky rád, « ujistil jsem ho. A doufám, že se mi to povedlo.

Šeba se brzy úplně zotavila, ale rozhodli jsme se, že ji alespoň na půl roku odloučíme od Lea, protože jsme nechťeli, aby moc brzy po tak vážné operaci měla zase mladé. Když jsme ji konečně k Leovi přestěhovali, byli celí šťastní, že už jsou zase spolu, a než jsme se nadáli, čekala Šeba zase mladé. Samozřejmě že jsme ji úzkostlivě pozorovali, ale mezitím jsme si obstarali vlastní narkotizační pušku, takže jsme věděli, že i kdyby nastaly komplikace, nebudeme muset vláčet Olivera až z londýnské zoo.

Šeba porodila dvě silná zdravá mlád'ata a všichni jsme si zhluboka oddechli. Její drama však ještě nekončilo. Jen mlád'ata dost odrostla a mohli jsme je matce odebrat, Šeba už zase čekala další. Protože právě bez nejmenších obtíží porodila dvě pěkná mlád'ata, byli jsme přesvědčeni, že i tentokrát všechno dobře dopadne. Když však měla Šeba родit, znovu dostala infekci a museli jsme ji opět operovat. Uspali jsme ji narkotizační puškou, Blampied a Begg jí provedli císařský řez a vyndali z ní dvě mlád'ata, stejně podivně nafouklá jako ta první. Šebu sešili, vpíchlí jí obvyklou dávku penicilínu a znovu ji přemístili do klece, kde si už tolik pobyla. Zdálo se, že se Šeba výborně zotavuje, ale najednou udělala k našemu zděšení to jediné, co jsme doufali, že neudělá, ale nemohli jsme jí v tom zabránit.

I když měla dlouhou a úzkou klec, dokázala přece jen vstát a kousek popojít. V noci zřejmě vstala, otočila se a přitom se jí přetrhly všechny stehy. Museli jsme ji opět uspat a ránu zašít nanovo. Šlo to nesmírně těžko, protože jí nejen praskly původní švy, ale roztrhlo se přitom i všechno svalstvo kolem rány. Aby se ta velká trhlina zacelila, musela se sešívát obrovskými, na dvanáct až patnáct centimetrů dlouhými stehy, jimiž se spojovala jen pevná kůže a svalstvo. Po operaci dostala Šeba obvyklá antibiotika a uložili jsme ji do klece.

Druhý den ráno jí bylo o něco lépe, dokonce pozvedla hlavu a vypila trochu vody s glukózou. Dostala další injekci penicilínu a jiných antibiotik. V poledne se nám však zdálo, že nějak divně dýchá, a i když jsme jí ihned dali povzbuzující injekci do srdce, přece jen uhynula. Byli jsme samozřejmě trpce zklamáni, ale utěšovali jsme se, že jsme udělali pro Šebu všechno, co jsme jen mohli, abychom ji zachránili. Bohužel jí však na třetí operaci už nezbývalo dost sil a nevydržela ji.

/ 4 / PAN A PANÍ D.

*Milý pane Durrelle,
nedávno mi vletěl do haly datel a začal vytukávat díрку do našich pendlovek. Do-
chází k podobným jevům často?*

Byl to tuším Edgar Wallace, kdo kdysi prohlásil, že když má někdo jednu přezdívkou, těší se zřejmě jisté úctě, ale má-li dvě anebo i víc, je u ostatních v neoblíbenosti. Pokud vím, máme s Jacquií v zoologické zahradě jedinou přezdívkou, pokud se ovšem dá za přezdívkou považovat – všichni zaměstnanci nám totiž říkají pan a paní D. Začal s tím myslím Shep Mallet.

Shep má kučeravé vlasy, modré oči a široký neodolatelný úsměv a je určitě ze všech ošetřovatelů nejhezčí. Zlomil už tolik dívčích srdcí, že si to ani nesnažím zapamatovat, a prakticky každá dívka, která kdy pracovala v ptačím pavilónu, podlehla jeho kouzlu. Vzpomínám si dokonce, že jedna se do něj tak beznadějně zamilovala, až přišla za Jeremym a prohlásila, že jestli ji Shep nezačne také milovat, bude muset ze zoo odejít. A protože bylo krajně nepravděpodobné, že by k ní náš Shep vzplanul láskou, rozhodla se, že dá výpověď.

Jak tak vylévala Jeremymu srdce, najednou zaúpěla: »Pane Mallinsone, když já ho tolik miluju, že se z toho snad pozvracím!«, vyběhla z místnosti a opravdu se jí udělalo hned na chodbě zle.

Shep se jmenuje druhým jménem Juan a opravdu nechápu, proč jsme ho nepřekřtili na Dona Juana, ale prostě jsme mu začali říkat Shep, Shepem zůstal a stará se o veškeré naše ptactvo.

Ptáci neprojevují obvykle tolik pozoruhodných vlastností jako savci, ale mívali jsme jich vždycky hodně a někteří byli moc zajímaví. Nejlepším příkladem by snad byl Trumpík, trubač z Jižní Ameriky. Trubači mají na hřbetě krásné, jakoby samečkové peří a žijí v hejnech v pralesích Jižní Ameriky.

Náš trubač byl tak krotký, že jsme ho nechávali docela volně pobíhat po zoo. Vždycky si našel nějakou zábavu, například nám rád pomáhal »zabydlit« nové exempláře. Jen jsme přivezli nějakého ptáka, vždycky přispěchal, stoupl si k němu co nejbliž, pokud možno až do klece, a hlídal tam třeba den a noc, dokud neměl pocit, že si nováček doopravdy zvykl. Teprve potom odkráčel jinam. Rád přelétával plot a pronásledoval dva tučňáky, které jsme tehdy měli. Dlouho to trpělivě snášeli, ale potom se za ním pustili a jeden se po něm tak šikovně ohnal, že ho shodil do jejich rybníčku. Trubač není vodní pták a byl vydán tučňákům na milost a nemilost. Když jsme ho našli, taktak se držel na vodě, prudce krvácel z několika šeredných ran a opravdu jsme se báli, že o něj přijdeme. Všichni ho už oplakávali,

ale dali jsme ho trochu dohromady a druhý den si už Trumpík klidně vykračoval po zoologické zahradě. Chybělo mu sice pár per a přibýlo mu několik šrámů, ale tvářil se jako obvykle velmi důstojně a každého vážně zdravil svým typickým »te-ke«.

Rád vyprovázel k bráně poslední návštěvníky a jednou s nimi dokonce nastoupil do autobusu, aby se přesvědčil, jestli si nespletli cestu. Trumpík skončil docela nečekaně a jeho smrt zarmoutila zvlášť Shepa, protože ji vlastně zavinil. Nesl jednou na zádech do pavilónu savců velký těžký pytel pilin a netušil, že Trumpík si vyšlapuje, jak už je jeho zvykem, těsně za ním. Když došel Shep ke kleci, kde měl piliny složit, neohlédl se a shodil pytel na zem. Trumpík zůstal přímo pod ním a byl na místě mrtev. Všechny nás to moc zarmoutilo, ale obstarali jsme si už další dva trubače a také jim dovolujeme, aby se volně procházeli po zoo. Nemají ještě zdaleka takovou osobitost jako Trumpík, ale doufáme, že ji časem získají.

Další pták, kterého si každý musel všimnout, bylo kavče jménem Dingle. Tihle příbuzní vran jsou černí a mají šarlatově rudé nohy a zobáky. Jako ptáče jsme Dingla krmili z ruky, takže byl zcela ochočený. Ze začátku jsme si ho nechali pár dní v bytě, ale když rozbil osmou sklenici, rozhodl jsem se, že je načase vyhostit ho ven do některé voliéry. Dingle byl však neobyčejně přítulný a měl nejraději, když ho někdo škrábal po hlavičce. To se přikrčil na zemi nebo člověku na klíně, přivíral oči a v blaženém vytržení maličko nadzvedával křídla. Moc rád sedával Jacquii na rameni a jemně jí probíral zobákem vlasy, zřejmě v naději, že tam najde nějakou veš anebo jinou pochoutku, a jednou, když seděl na rameni mně a já na něj nedával pozor, mi najednou vstrčil do ucha kousek papíru – zřejmě se v něm projevil potlačený hnízdní reflex. Dalo mi hodně práce, než jsem si papírek vytáhl z ucha pinzetou. Dingle na nás nikterak nezanevřel, že jsme ho vystěhovali do voliéry, a vždycy si se mnou přijde popovídat a nechá se poškrábat na hlavičce.

Máme i dost ptáků, kteří dovedou mluvit. Tak například papoušek Soko si vždycy večer, když vypínáme světla, říká: »Dobrou noc, Soko, « a Ali, jeden z našich loskutáků posvátných, umí říct: »Kdepak je Trigger? « a »Ach, to je ale hodný hoch! « Ale nejlépe ze všech snad umí mluvit menší loskuták, kterému říkáme Dvoupenny. Když někdo přistoupí k Dvoupennyho kleci a začne na něj mluvit, Dvoupenny se směje a chichotá, a když prostrčíme drátěným pletivem prst a podrbeme ho na bříšku, slastně přivírá oči a vykřikuje: »Ach, to je prima! Ach, to je prima! «

Lidé se mě často ptají, jestli podle mého názoru takový pták ví, co říká. Zcela jistě ne, i když někdy si upřímně řečeno sám nejsem docela jist. Vezměte si například Dvoupennyho. Když ho někdo poškrábe, libuje si: »Ach, to je prima! « nejspíš proto, že mu to říkali jeho bývalí majitelé, když ho drbali, a spojuje tyto zvuky s příjemným zážitkem. Jednou však promluvil tak, až jsem sám málem opravdu uvěřil, že si uvědomuje, co povídá.

Náš starý a všemi velice vážený zahradník pan Holly sestříhával plot nedaleko Dvoupennyho klece a vtom si najednou odkašlal a odplívl. Dvoupenny ho ihned jasným pronikavým hlasem napomenul. »Ty starej sprostáku! « zavolal na něj. Zahradníka to ohromně pobavilo a celý den se tomu tiše pochechtával.

O papoušcích se samozřejmě vypráví nesčetně historek a většina z nich je podle mého názoru krajně podezřelá. Ve dvou případech však sám vím, že papoušek víc než opakoval zvuky, kterým se naučil. První z těch papoušků patřil mým známým v Řecku. Vynášeli ho každý den ven a zavírali ho do klece zavěšené ve stínu stromů. Jednou si uvázal jakýsi venkovan za jejich plotem osla a ten za chvíli, jak už oslové mají ve zvyku, pozvedl hlavu, začal dlouze a truchlivě hýkat a nakonec si mohutně odfrkl jako všichni oslové, když dovrší své sólo. Papoušek s hlavičkou skloněnou ke straně pozorně naslouchal celému jeho vystoupení, a sotva osel dohýkal, zřetelně a výrazně tázacím tónem na něj promluvil: »Copak ti chybí, miláčku? «

Další historka se udala s africkým šedým papouškem žako kterého chovali jedni mí přátelé v Aténách. Měl dost bohatou slovní zásobu – samozřejmě že v řečtině – a jeho majitelé na něj byli nesmírně hrdí. Tenkrát se ještě pořádaly takzvané »přijímací dny«, kdy všichni přátelé věděli, že se mohou zastavit v tom či onom domě na čaj. Prostě jak někdy počátkem století. Jednou měli opět mí známí svůj přijímací den a rozhovor se stočil na papouška a na to, jakou zná spoustu slov. Jeden z hostů trval neústupně na tom, že papoušci nedovedou mluvit. Vydávají prý jen jakési nesrozumitelné zvuky a jejich hrdí majitelé se rozplývají blahem a kdekomu vypravují, co zase jejich miláček řekl.

Jak tak horoval, přistoupil s šálkem čaje a řezem koláče v ruce až k bidýlku, pohlédl na papouška a řekl: »Vid', že neumíš mluvit, Loro? «

Papoušek si ho chvíli prohlížel, pak k němu přelezl po bidýlku oním podivuhodným, téměř chameleoním způsobem, jak už papoušci chodí, naklonil hlavu ke straně a jasně, naprosto srozumitelně řekl: »Polib mi prdel! «

Společnost zůstala jak bleskem zasažená. Papoušek jakživ nic takového neřekl a ani pak od něj nikdo nic podobného neslyšel, ale v té chvíli se dal jeho výrok opravdu těžko popřít. Postižený host odložil šálek čaje a koláč, sebral klobouk a hůl, prohlásil, že už nezůstane ani chvíli v domě, kde jsou hosté tak strašlivě uráženi, a zbledlý vzteky odešel.

V zimě nám ptáci nadělají víc starostí než všechna ostatní zvířata dohromady, hlavně pokud žijí v ohradách nebo voliérách, protože se na ně musí dát velký pozor, aby netrpěli zimou anebo ještě hůř, aby neomrzli. Když vážně omrzne třeba plameňák nebo podobný pták, musí se mu i amputovat několik prstů. Nejhorší zimu jsme prodělávali v roce 1962 až 63. Na Jersey nikdo takové mrazy nepamatoval. Na zemi leželo přes půl metru sněhu a půda zmrzla do hloubky šedesáti centimetrů. Měli jsme plno starostí s naším ptactvem a navíc nám lidé ustavičně přiná-

šli spoustu ptáků, úplně vyčerpaných nedostatkem potravy. Byli to špačci, červenky, drozdi a kosi a dostávali jsme jich nespočet. Udělali jsme jediné, co bylo v našich silách. Uzavřeli jsme ptačí pavilón pro návštěvníky – ne snad že by se k nám v tom počasí zvlášť hrnuli – a tam jsme vypustili všechny ptáky, které jsme dostali. Měli alespoň teplo a mohli jsme jim nasypat na podlahu hromady potravy. V jedné chvíli jsme měli čtyřicet lysek, pětadvacet tetřevích slepic, jednoho bukače, dvě labutě a spoustu drobné havěti, volně poletující v tom poměrně malém prostoru. A právě této mrazivé zimy jednou kdosi zaklepal na naše dveře. Když jsem vyšel, stál na zápraží mimořádně zpustle vyhlížející beatnik. Měl dlouhé licousy, zřejmě se už dávno neholil, vlasy mastné a zcuchané, na sobě špinavé otrhané šaty a vypadal, jako kdyby se za celých těch devatenáct let, co je na světě, jedinkrát nemyl. Přinesl mi párek lysek, pod každou paží jednu.

»Ahoj, stříhoune, « řekl mi. »Dokázal bys nějak pomoci těmhletěm malejm chudinkám? «

Mohu bez přehánění říct, že jsem zkoprněl úžasem. Vzal jsem ptáky, prohlédl je a zjistil, že jsou oba postřelení, ale ne vážně; měli jen mírně škrábnuté svalstvo a rána by se jim snadno zacelila. Byli však zesláblí a vyhublí. Vyčítavě jsem se na beatníka zadíval.

»To jste byl střilet? « zeptal jsem se ho.

»Kam tě vede, « odpověděl. »Já ne. Zato nějakéj francouzskéj nádiva. Viděl jsem ho, jak tyhle dva trefil, ale hned jsem poznal, že nejsou mrtví, a tak jsem pro ně došel. Pak jsem mu sebral pušku a pořádně mu to nasolil. Myslím, že hned tak nebude na střelení naložený. «

»Uděláme pro ně opravdu, co bude v našich silách, « ujistil jsem ho. »Bylo to od vás moc hezké, že jste je přinesl. Ale máme jich už čtyřicet. «

»To už je vaše starost, « řekl vesele. »Ale na každej pád děkuju. «

A oddusál sněhem.

Díval jsem se za ním, jak odchází, a pomyslel jsem si, jak by se člověk snadno spletl, kdyby soudil lidi jen podle zevnějšku. Předvést mi někde na policii k identifikaci skupinu zadržených mužů, určitě bych u tohohle mládence nevytušil pod zpustlým exteriérem zlaté srdce a byl by mi nejpodězelejší.

Další pohroma nás málem postihla, když se potopila tanková loď *Torrey Canyon*. Katastrofa vyvolala poprask v novinách a upozornila veřejnost, jak obrovské nebezpečí hrozí moři a hlavně mořským ptákům z vody znečištěné naftou. Denně jsme úzkostlivě sledovali zprávy o postupu obrovské naftové skvrny. A tu se náhle k našemu zděšení mořské proudy a větry stočily a začaly hnát naftu směrem k našim ostrovům. Zanedlouho mířila už přímo na nás. Věděl jsem, že jestli se k nám dostane, nejenže zničí všechny hnízdní kolonie terejů a papuchalků na ostrovech v Lamanšském průlivu, ale budeme se muset také připravit na pomoc stovkám, ne-li

tisícům ptáků zasažených naftou. Při vši dobré vůli jsme prostě neměli v zoo víc místa než asi pro čtyřicet nebo padesát ptáků.

Něco se muselo podniknout, a to co nejrychleji, a proto jsem se obrátil na Útulek pro zvířata, což je místní obdoba Svazu pro ochranu zvířat, a upozornil na nebezpečí, které nás podle mého soudu možná nemine. Prohlásili, že by se dokázali postarat asi o čtyřicet až padesát ptáků. Bylo mi jasné, že by to zdaleka nestačilo na všechnu tu spoušť, kterou jsem si už představoval, a zavolał jsem Saranne Calthorповé, jestli by nemohla přijít a připravit se mnou větší kampaň. Saranne se dostavila a zakrátko zorganizovala jako vynikající generál celý ostrov. V kanceláři jsme vyvěsili obrovskou mapu ostrova a zapíchali do ní různobarevné špendlíky. Některé ukazovaly, kudy se budou po pobřeží a zátokách vysílat pátrací výpravy, jiné označovaly oblasti, kde bude nutné ptáky sbírat, a jiné zas místa, kam bychom je mohli přestěhovat.

Všichni nám s ohromným západem pomáhali. Školáci drželi hlídky a přidalo se k nim i dost dospělých, kterým zbýval na podobnou činnost čas. Několik majitelů nákladních automobilů a aut se přihlásilo, že nám pomohou při přepravě, objevili jsme dost kůlen a stodol, kam by se ptáci mohli přemístit. V jedné oblasti jsme našli hotel a jeho vedoucí nám ochotně nabídl bazén, který prý můžeme oplotit drátěným pletivem a umístit do něj i na dvě stě ptáků. Pak jsme se zaťatými zuby čekali, kdy k nám dorazí naftová skvrna. Jakousi divnou hříčkou osudu se však najednou větry a mořské proudy obrátily. Dvou ostrovů v průlivu se sice dotkl cípek skvrny a natropil nějaké škody, ale hlavní dávka nafty se nám vyhnula a zamířila k pobřeží Francie. Ošetřovali jsme jen asi šest ptáků zasažených naftou, takže veškeré naše přípravy byly zbytečné, ale měli jsme alespoň pocit, že jsme byli připraveni na nejhorší. Když se rozlitá nafta konečně dostala až k francouzskému pobřeží, zastihla zřejmě Francouze naprosto nepřipravené a tak zahynuly tisíce mořských ptáků.

Jednoho pěkného jarního dne jsem byl ve zvlášť dobré náladě a napadlo mě, že se poohlédnu po Shepovi. Jak se mi stane, že nenajdu Shepa pomocí domácího telefonu, který máme instalovaný v celé zoo, vím přesně, kde ho hledat. Určitě je ve svém zákoutí, kterému říkáme Shepova mokřina. Je to velký bažinatý pozemek vedle jezírka s labutěmi, louka, která se svažuje k jihu, tvar má asi jak sekera a po ostře ohraničeném okraji jí protéká potůček. Shep ten potůček na několika místech přehradil, vytvořil řadu malých jezírek a chová tu své ptačí svěřence. V jezírkách má kachny a husy a na vystouplé půdě bažanty. Musím říct, že ze všech ptáků miluje Shep bažanty nejvíce, a tentokrát s nimi měl obzvláštní štěstí. Sestupoval jsem v jarním sluníčku po louce. Kolem se rozléhala obvyklá kakofonie zvuků – husy syčely, kachny kvákaly, bažantí kuřátka tenounce pípala v posadách a kolem nich si hrdě vykračovaly jejich pěstounky – bantamky nebo slepice, podle toho, jak

velká byla bažantí kuřata. Shep se svým německým ovčákem a kníračem těsně v patách si vesele pohvizdoval a se zájmem nahlížel do jakési klece, kde pobíhalo pár načechráných balónků. Běhaly sem a tam, a jak si bantamka tiše kvokala a klovala po zemi, utíkaly jí zpod nohou a zase se schovávaly.

»Dobrýtro, « zavolal jsem, sotva jsem byl dost blízko, aby mě Shep slyšel, a Shep se ohlédl.

»Dobrýtro, pane D. , « zavolal. »Pojďte se na něco podívat. «

Přistoupil jsem ke kleci a prohlížel si ty čilé balónky, které běhaly kolem své pěstounky.

»Co je to za kuřata? « zeptal jsem se, protože bažantí kuřata většinou vypadají na první pohled stejně a jen velmi těžko se dá rozeznat jeden druh od druhého.

»Jsou to elliotky, « hlásil Shep hrdě. »Vylíhly se zrovna včera v noci. Chtěl jsem je nechat jen trochu oschnout a jít vám to říct. «

»To je báječné, « radoval jsem se, protože Elliotovi bažanti jsou na seznamu druhů ohrožených zánikem a ve volné přírodě už možná vyhynuli.

»Z osmi vajec se krásně vylíhlo všech osm kuřat, « řekl Shep. »Ani jsem nečekal, že to tak dobře dopadne. «

»Vypadají docela dobře. «

»Jedno se ještě sice trochu motá, ale snad se vzpamatuje, « řekl Shep.

»Přinesl jsem ti dobré zprávy, « začal jsem. »Protože sis letos tak dobře vedl, rozhodl jsem se, že ti koupím párek bažantů. Můžeš si vybrat, jaký se ti jen zalíbí, bude na prodej a budeš si ho přát. Tím nechci říct, že ti ho koupí Svaz. Koupím ti ty bažanty osobně, jako ocenění za tvoji snahu. «

»Jezuskote, vážně? « zaradoval se Shep. »Mockrát vám děkuju, pane D. «

Ve chvíli, kdy jsem pronášel to ukvapené rozhodnutí, jsem ještě ovšem netušil, do čeho se řítím.

Každé ráno, když roztřídíme poštu, čekají nás nevyhnutelně i seznamy od obchodníků z nejrůznějších koutů světa, jaká zvířata jsou právě na prodej. Vrší se na mém stole a já je prolistuji a pozorně sleduji, co by tak asi zajímalo naši zoo. Nazítří ráno jsem rychle prohlédl seznamy, ale náhodou jsem si nevšiml, co se v jednom z nich nabízí. Vrátil jsem všechny do hlavní kanceláře, kde si je prohlízejí postupně všichni ošetřovatelé. Za chvíli se ozvalo zaťukání, a když jsem zavolal: »Dále, « vstrčil do dveří hlavu Shep.

»Mohl bych s vámi chvíli mluvit, pane D. ? « zeptal se.

Byl bledý a rozčilený a vůbec nevypadal vesele jako vždycky jindy.

»Pojď dál, « zval jsem ho. »Co se děje? «

Vstoupil s jedním tím seznamem v ruce a zavřel za sebou dveře.

»Viděl jste tenhle seznam? « zeptal se přiškrceným hlasem.

»Který myslíš? «

»Od Jabrii. «

»Ano, viděl, « odpověděl jsem. »Ale proč? Cos tam objevil? «

»Opravdu jste si nevšiml? « ptal se. »Bílé ušaté bažanty. «

»Nepleteš se? «

»Určitě ne, « ujišťoval mě Shep. »Podívejte... Tady. «

Položil přede mne seznam na stůl a ukázal na jeden řádek. Opravdu to tam stálo: »K očekávání co nejdříve. Bažanti sečuánské. < Cena uvedena nebyla. Tušil jsem v tom zlé znamení, neboť cena se obvykle neuvádí, když nabízené zvíře je velmi drahé. A pokud šlo o bažanty sečuánské, věděl jsem jistě, že drazí budou. Za prvé jsou to jedni z největších a nejefektivnějších ušatých bažantů. Za druhé už ve volné přírodě zřejmě vyhynuli. A za třetí jich žije v zajetí po světě jen několik, a to většinou v Americe.

Povzdchl jsem si. Dobře jsem věděl, že tyhle bažanty by měla naše zoo mít, a pamatoval jsem si také, co jsem den předtím Shepovi slíbil.

»Tak dobrá, « vzdychl jsem odevzdaně, »měl bys tam radši hned zavolat, protože ostatní zoologické zahrady se na ně vrhnou jak vosy. Ale chápeš snad, že musí mít alespoň přijatelnou cenu, Shepe. Jmění za ně dát nemůžu. «

»To jistě, to si uvědomuju, « vyhrkl Shep. Vrhl se k telefonu a za chvíli dostal spojení s Holandskem. »Pan van den Brink? « ptal se a hlas mu přeskakoval vzrušením. »Volám vám kvůli těm bažantům sečuánským, co máte na seznamu. «

Nastalo dlouhé mlčení, kdy Shep naslouchal výkladu pana van den Brinka.

»Ach tak, « hlesl. »Ach tak. «

Úpěnlivě se po mně podíval a přikryl mluvítko telefonu rukou.

»Ještě je nemá, ale jsou už na cestě. A chce za každého dvě stě padesát liber. «

V duchu jsem zaúpěl, ale slib je slib. »Dobrá, « souhlasil jsem. »Řekni mu, že si vezmeme párek. «

»Pane van den Brinku, « řekl Shep rozechvěle, »vezmeme si párek. Mohl byste nám jeden laskavě rezervovat? Ano, Jerseyká zoologická zahrada... A dáte nám vědět? Upozorníte nás, než dojdou, vidíte... Rozumím, dojdou přes Paříž... To nám vyhovuje. Opravdu vám mockrát děkuju. Na shledanou. «

Položil sluchátko a začal přecházet s nesmírně rozrušeným výrazem sem a tam po kanceláři.

»Co je to s tebou, proboha? « zeptal jsem se ho. »Slíbil jsem ti přece, že ten párek dostaneš. Tak co se tváříš jak umučení? «

»Víte... Víte... připadá mi, že koupit jen jeden párek není dost bezpečné, « vyhrkl Shep.

»Poslyš, milý chlapče, « obrátil jsem se na něj. »Právě jsem utratil za ty tvé bažanty pět set liber. Další párek už si naprosto dovolit nemůžu. «

»Kdepak, samozřejmě, já přece nemyslel vás, « řekl Shep. »Myslel jsem, že bych je koupil sám. Povolil byste mi ještě jeden pár? Určitě by bylo lepší mít dva kohouty a dvě slepice. «

»Ale Shepe, « namítal jsem. »Vždyť je to pět set liber! Máš vůbec tolik peněz? «

»Ale mám, « odpověděl Shep netrpělivě. »To se ví, že mám. Jde o to, jestli mi dovolíte je koupit. «

»Samozřejmě že ti to dovolím, když už za ně chceš vydat takovou částku, « řekl jsem. »Ale je to strašně moc peněz. «

»Víte přece, jak je riskantní mít jenom jeden párek. Co kdyby nám pak poslal kohout nebo slepice, « řekl Shep. »Tak smím je koupit? «

»To víš, že ano, ale radši tam rovnou zavolej. «

A tak se Shep vrátil za pár minut zase k telefonu.

»Pan van den Brink? Volám vás ještě kvůli těm bažantům... Rozhodli jsme se, že si vezmeme místo jednoho parku dva... Ano, dva parky... Děkuju mockrát.

Na shledanou. « Shep položil sluchátko a díval se na mě v naprostém vytržení.

»S takovými dvěma parky by už se dalo ledacos dokázat, « řekl.

Nákupem bažantů však teprve všechno začalo, protože jsme jim museli dát postavit dvě voliéry někde na čisté zemi – to jest na místě, kde jsme ještě nechovali žádné jiné ptáky a v půdě nemohla zůstat infekce. Všechno bylo hotovo a netrpělivě jsme čekali, kdy bažanti sečuánští dojdou. Uplynula řada týdnů a čas od času jsme zavolali panu van den Brinkovi, který se velmi omlouval a vysvětloval, že ptáci se odesílají z Pekingu přes Moskvu do NDR, odtud do Paříže a pak teprve k nám, což je dost složitá procedura. Obstará nám je opravdu co nejrychleji. A potom přišel velký den, kdy pan van den Brink telefonoval, že ptáci došli do Berlína a nazítří budou odesláni dál. Shep byl tak rozčilený, že vůbec nevnímal, co mu kdo říká. Myslel jen na jedno jediné, v jakém stavu asi bažanti dojdou. Konečně nám je poslali z letiště. Strhli jsme pytlou z klece a spatřili oba páry svých drahocenných bažantů – nádherných, velikých, převážně bílých ptáků s dlouhými ocasy, rudými líčky a černými vrcholky hlav. Byli neuvěřitelně krásní a dlouho jsme se nad nimi rozplývali blahem. Pak jsme přenesli opatrně klec k oběma voliérám, které jsme pro bažanty připravili, a vypustili do každé voliéry jeden pár.

Tři z těch bažantů byli neobyčejně divocí a Shep prohlásil, že byli určitě chyceni v přírodě a rozhodně ne vychováni v zajetí. Čtvrtý – jeden z kohoutů – byl kupodivu mírný. Byl vlastně mírný až moc a začalo nám to být podezřelé. Shep je však všechny nakrmil, nalil jim vodu, a protože byli ještě dost neklidní, přikryli jsme jim voliéry pytlou, aby je kolemjdoucí návštěvníci nerušili. Druhý den ráno jsme se na ně šli s Shepem podívat a zjistili jsme, že mírný pták je ještě o něco mírnější, tak mírný, že mu určitě něco je. Než jsme se však dovolali Tommyho Begga a zeptali se ho na radu, pták posel. Tommy přijel, provedl pitvu a brzy jsme zjistili, co bylo příčinou smrti. Pták měl plíce napadené aspergilózou. Je to zvlášť úporná forma plísňového onemocnění, a když napadne plíce, šíří se nesmírnou rychlostí a není proti ní léku. Možná že bažant by byl i tak žil ještě několik let, ale dlouhá a únavná cesta dokonala své. Ještě rozbouřila plicní chorobu a pták zahynul.

»Přece jen jsi neměl tak špatný nápad, že jsi koupil dva párky, « řekl jsem sklíčeně Shepovi.

»Vid'te, pane D. , « odpověděl. »Víte, pořád jsem měl pocit, že by se mohlo něco takového stát. Vždyť by to bylo hrozné, kdyby nám takhle posel kohout z jediného párku. « Musel jsem s ním jen souhlasit.

Zůstal nám tedy jen jeden kohout a dvě slepice, ale zdálo se, že jsou všichni ve velmi dobrém stavu a že se můžeme těšit na potomstvo. Měli celé léto i další zimu k tomu, aby se aklimatizovali a trochu si zvykli, a na jaře už byli celkem krotcí. Kohoutovi se zřejmě jedna slepice líbila mnohem víc, a tak jsme je sestěhovali dohromady a lichou slepici jsme dali do druhé voliéry. A tu ke mně najednou vtrhl jednou ráno do kanceláře Shep a v náručí nesl slepici.

»Propánakrále, « řekl jsem. »Co se stalo? Snad se neskalpovala? «

Neboť bažanti mají podivný zvyk – když se něčeho leknu, vyletí nahoru jako rakety a narazí si hlavu o vrchní pletivo klecí, takže se někdy úplně skalpují.

»Kdepak, něco horšího, « bědoval Shep. »Nemůže snést vajíčka. «

Slepice se zřejmě už dlouho namáhala, aby ze sebe dostala vejce, a byla velmi vyčerpaná. Dali jsme jí trochu glukózy a vody a zatelefonovali Tommymu Beggovi. Poradil mi, abych jí píchl penicilín a pak vyzkoušel všechny běžné metody, jak z ní uvolnit vejce a nerozbít je přitom. Dali jsme jí tedy injekci a pak jsme se z ní pokoušeli pomocí oleje, horké vodní páry a všech možných jiných metod, které nás napadly, vyprostit vejce. Všechno však bylo marné. Vejce ne a ne vyjít a slepice už byla tak vyčerpaná, že nám ani nepomáhala. Zbývalo jenom jediné, rozbít jí vajíčko v těle a pak je po kouscích vyndat, což je, jak jsme všichni věděli, velmi nebezpečná procedura a může vést i k zánětu pobřišnice. Podařilo se nám vejce vyndat, vybrat i všechn jeho obsah a opatrně udělat slepici mírný výplach teplou vodou, kdyby v ní snad ještě zůstalo pár kousíčku, kterých jsme si nevšimli. Pak jsme ji uložili do tmy a tepla a doufali jsme, že se vzpamatuje. Za dvě hodiny však byla mrtvá. Stáli jsme nad ní s Shepem a dívali se na nehybné tělo.

»Co se dá dělat, máme ještě jeden párek, « snažil jsem se brát věc z veselejší stránky.

»Pravda, « řekl Shep. »To máme. Jenomže té druhé slepice se kohout vůbec nevšímá. «

»Asi mu nic jiného nezbyde, než aby si ji oblíbil, « poznamenal jsem.

A tak jsme je sestěhovali dohromady. Na to, aby měli mladé, už bylo toho roku pozdě a netrpělivě jsme čekali na další jaro. Oba bažanti si na sebe mezitím docela zvykli a kohout začal projevovat své družce jistou náklonnost. A pak přišel jednoho rána do mé kanceláře Shep a tvářil se tak smutně, že jsem ho ještě tak nešťastného neviděl.

»Jdu za vámi zas kvůli těm bažantům, « řekl. »Proboha, to snad ne! « zděsil jsem se. »Co se zas tentokrát stalo? «

»Pojďte se podívat, « vybídl mě Shep.

Zamířili jsme k voliére a zadívali se dovnitř. Po zemi tam pokulhával kohout a táhl za sebou tak ztěžka nohu, až jsem si myslel, že ji má zlomenou. Shep usoudil, že se asi v noci něčeho lekl, vylétl vzhůru, a jak padal, zachytil se prstem o pletivo, přetrhl si stehenní svalstvo a možná že si i poškodil některé nervy. Pohlédli jsme na sebe a oba jsme dobře věděli, co nás v tu chvíli napadlo. Jakmile bažantí kohout nemůže na obě nohy, jen velmi ztěžka vyskočí na slepici, a často se mu to nepodaří vůbec. Jestli mu nohu nevyлéčíme, nemáme zřejmě na potomstvo bažantů sečuánských nejmenší naději.

Velmi opatrně jsme kohouta chytli a prohlédli jsme mu nohu i stehno. Neměl nohu v kyčli vykloubenou, ani zlomené kosti, takže jsme se vrátili k původní diagnóze, že jde jen o vymknutí, a doufali jsme, že se všechno zase spraví. Píchli jsme mu injekci D 3, léku, který se nám už několikrát zázračně osvědčil, například při ochrnutí zadních končetin opic, a denně jsme bažanta sledovali, jak se pozdravuje. Moc se však nelepšil, prostě se jenom belhal po kleci, sotva došlapoval nemocnou nohou na zem, a to jen špičkami prstů, aby udržel rovnováhu. Nikdy jsem se o tom Shepovi nezmínil a Shep mi také neřekl ani slovo, ale v hloubi duše jsme oba věděli, že naše snahy vychovat potomstvo bažantů sečuánských jsou odsouzeny k nezdaru.

/ 5 / LEVHARTI NA ZÁCHODĚ

Samuel John Aliru
u pana Phillipa Ansumany,
Královská kolej, Bambawullo

*Drahý pane,
prosím Vás tímto velmi laskavě, jestli byste mi nedal vyvolat film Kodak 221, který
posílám po mém bratrovi Phillipu Ansumanovi.
Můžete-li ho dát vyvolat a rovněž udělat obrázky, prosím, zaříd'te to.
Velmi rád bych přijel s ním, ale skládám právě písničku, kterou bych vám chtěl
příští týden věnovat.
Jsem rovněž vědec, neboť chodím do Wesleyho střední školy v Sezmbwemě.*

Ve vsí úctě Váš Samuel John Aliru *Repondez s'il vous plait.*

Dlouho už jsem se snažil přimět anglickou televizi, aby natočila film o výpravě za zvířaty, ale v BBC se chovali k celému nápadu dost váhavě. Snažil jsem se jim vysvětlit, že na podobné výpravě není fascinující jen samotné chytání zvířat, ale i péče o ně a potom přeprava po moři. Podle mého přesvědčení to všechno slibovalo skvostný filmový materiál. V televizi trvalo přes rok, než se konečně rozhoupali, ale nakonec přece jen svolili. Byl jsem nadšen, protože taková výprava mohla nesmírně prospět naší zoo. Za prvé by jí přinesla skvělou reklamu, za druhé bychom si mohli obstarat do svých sbírek další krásná zvířata a za třetí by mi BBC pomohla krýt náklady, které jsem si zatím musel na všech výpravách hradit sám. Naši zoo se vedlo v té době celkem dobře, ale na vybavení výpravy za zvěří by finanční prostředky určitě neměla.

Nejprve jsme se chystali, že pojedeme do Guayany, ale nebylo tam právě nejkldnější a nezdálo se nám to moudré. Už jednou se mi stalo, že mě zastihlo povstání v Jižní Americe a musel jsem pustit polovinu chycených zvířat, a rozhodně jsem nechtěl, aby mě něco podobného potkalo, až budu natáčet televizní seriál. Po delším rozmyšlení jsem se rozhodl pro Sierru Leone.

Jakživ jsem v téhle části Západní Afriky nebyl, žijí tam zvláště vzácná zvířata, která by se nám hodila do zoo, a mimoto mám Západní Afriku a její obyvatele velmi rád. Měl jsem nesmírnou radost, když jsem se dověděl, že producentem našeho filmu má být Chris Parsons. Je to můj starý známý a několikrát už jsme spolu pracovali, podnikli jsme společnou rozsáhlou výpravu do Malajska, Austrálie a na Nový Zéland, dobře se známe a mám Chrise Parsonse moc rád. A tak jsem za ním

zajel do Bristolu a všechno jsme domluvili. Rozhodl jsem se, že pojedu s jedním pracovníkem zoo napřed lodí, zařídíme základnu, nachytáme co nejvíce zvířat za co nejkratší dobu a pak za námi přiletí kameramani s Chrisem Parsonsem. Promysleli jsme všechno tak, abychom měli před příjezdem filmařů asi čtrnáct dní na obstarání zvířat. Do té doby rozhodně musíme sehnat zvířat dost, aby se mohlo začít s natáčením alespoň několika záběrů.

Pak už zbývalo jenom rozhodnout, koho si s sebou vezmu ze zoo. Vybral jsem si Johna Hartleyho, jinak známého jako Dlouhán John. Měří skoro dva metry a je strašně hubený, takže vypadá trochu jak Cruikshankova karikatura, ale je mladý, dovede vzít za práci, a když jsem mu navrhl, aby se mnou jel, byl přímo nadšený. Energicky jsme se pustili do všech nezbytných, i když poněkud vyčerpávajících příprav a začali si obstarávat vybavení na cestu. Bohužel se nedá nikdy s jistotou předvídat, co se dostane přímo na místo, a aby nám nic důležitého nescházelo, snažili jsme se být naprosto soběstační. Nakoupili jsme kladiva a hřebíky, šroubky, nejružnější pasti, síť a klece, dětské krmící láhve pro případ, že seženeme nějaká mláďata, injekční stříkačky, nejružnější léky, kdyby nám snad některé zvíře onemocnělo, a spoustu potravin, jako například Complian, který se nám nesmírně osvědčil při krmení malých mláďat. Když jsme to všechno snesli, byla toho pořádná hromada.

A pak jako snad vždycky, když se chystá nějaká expedice, nastaly komplikace. Zjistili jsme, že žádná z lodí, které přistávají ve Freetownu, není ochotna přepravovat zvířata. V zoufalství jsem zatelefonoval do společnosti Elder Dempster a obrátil se na jejího ředitele. Naštěstí četl některé mé knihy a líbily se mu, takže firma laskavě přimhouřila oči nad jedním ze svých ustanovení. Tak jsme dostali svolení, abychom nejen vypluli na lodi *Accra*, ale také se na ní vrátili a převezli si všechna zvířata, která obstaráme. Jednoho ponurého deštivého dne jsme se tedy nalodili v liverpoolském přístavu s Dlouhánem Johnem a horou svých zavazadel na *Accru* a ještě večer vypluli. Jacquie se rozhodla, že se mnou tentokrát nepojede. Byla už v Západní Africe dvakrát a tamní podnebí jí vůbec nesvědčilo. Místo toho se rozjela s Hope Plattovou a mou sekretářkou Annou Petersovou znovu do Argentiny.

Byl jsem docela rád, že nás cestou přepadla pořádná bouře. Mně bouřky na moři nijak nevadí, ale zajímalo mne, jak ji bude snášet Dlouhán John. Když je totiž člověk náchylný k mořské nemoci, těžko se potom může starat ještě o spoustu zvířat. Naštěstí se ukázalo, že Dlouhán John má žaludek jako ze železa, a nevynechali jsme ani jediné jídlo. Vysedávali jsme pokojně v kuřárně, odpočívali, popíjeli pivo, prohlíželi si všechny ty hory knih o západoafrické zvěřině, které jsme vezli s sebou, a snažili se zapamatovat, jak se chovají všechna zvířata, která jsme chtěli chytat. Dlouhán John se rozvaloval v křesle jako žirafa, která se náhodou octla na lodi, a já mu stále kladl na srdce, že si musí cestou co nejvíce odpočinout, protože se už hned tak klidu nedočká. Stejně důrazně jsem mu připomínal, že se musí při-

pravit na nejtvrďší podmínky. Líčil jsem mu ponuré obrazy slaměných chatrčí s pavouky a škorpióny, zteplalým pivem, mytím v kbelíku a jinými ›hrůzami‹ tropických krajín.

Do Freetownu jsme připluli jednoho krásného zářivého horkého dne a přes moře se k nám nesly kouzelné vůně Západní Afriky – palmového oleje, květin a dějičího rostlinstva, které se všechny mísily v nádherném těžkém dechu pobřeží. Jeden z členů našeho svazu mi dal naštěstí doporučení na pana Oppenheimera a ten požádal Diamantovou společnost Sierry Leone, aby mi poskytla veškerou pomoc, kterou budu potřebovat. Věděl jsem, že budeme muset strávit pár dní ve Freetownu, a tak jsem jim napsal ještě z Anglie, jestli by nám nemohli zamluvit pokoje v hotelu, anebo pokud by to jen trochu šlo, najmout menší byt. Trochu mě zarazilo, když za mnou přišel hned po přistání šofér v dokonalé livreji a ptal se mě, jestli jsem pan Durrell. Přisvědčil jsem a šofér mi sdělil, že mě má zavést do jednoho bytu Diamantu spolu a že máme byt k dispozici po celou dobu, co budeme ve Freetownu. Požádal jsem ho, aby počkal, než nám budou proclena všechna zavazadla, ale i to vyřídili ve Freetownu neobyčejně zdatně. Snad žádnou jinou celníci jsem neprošel tak rychle s takovou horou nejrůznější bagáže. Navršili jsme všechny své věci dozadu na obrovský nákladní vůz, který nám laskavě zapůjčila firma Land-Rovers, Dlouhán John zasedl k volantů a já jel napřed s šoférem velice přepychovou limuzínou. Projeli jsme městem a dorazili do příjemné čtvrti s domy v pěkných zahradách, zarostlých záplavou květin. Za chvíli jsme zahrnuli po točité příjezdové cestě mezi křovisky planoucích ibišků a spatřili před sebou velký bělostný dům. S úžasem jsem se na něj zadíval.

»Sem že jedeme? « zeptal jsem se šoféra.

»Ano, pane, « odpověděl.

Zastavili jsme před domem a vzápětí se z něj vynořil sluha v bílé uniformě, odnesl nám zavazadla do třetího patra a uvedl nás do bytu, který mě úplně ohromil. Jednak byl obrovský – do hlavního obývacího pokoje by se vešlo na padesát lidí. Za druhé vypadal jak interiér z hollywoodského filmu. Za třetí měl klimatizaci a za čtvrté překrásnou verandu podél celého obývacího pokoje, odkud byla kouzelná vyhlídka přes hory až k lumleyskému pobřeží, kde se do dálky mnoha kilometrů táhnou nejkrásnější pláže Sierry Leone.

»To jsme moc zle nedopadli, co? « řekl Dlouhán John, když se rozhlédl. »Jestli jste myslel takovéhle slaměné chatrče, tak ty by mi docela seděly. «

»Nic takového jsem nemyslel, « odpověděl jsem přísně. »Jen počkej, až se dostaneš do divočiny, to si teprve budeš muset zvyknout na tvrdý život. Tady je to... opravdu dost výjimečné a můžeme mluvit o štěstí, že tu vůbec jsme. «

Zašel jsem do kuchyně a zastihl tam sluhu. Křepce se postavil do pozoru.

»Jste tady sluhou? « zeptal jsem se ho.

»Ano, pane, « odpověděl s nejzářivějším úsměvem. »Jsem sluha pro tehle byt. Jmenuju se John. A jsem tu taky kuchař, pane. «

Rozhlédl jsem se po nablýskané kuchyni, která se přímo skvěla čistotou, a zahlédl v jednom rohu obrovskou lednici.

»Poslyšte, Johne, « začal jsem zkoumavě, »nemáte tady náhodou trochu piva? «

»Ano, pane! Jistěže, pane! Hned vám ho donesu, pane! «

Vrátil jsem se do obývacího pokoje a sklesl do křesla, pořád ještě trochu vyvedený z míry vším tím luxusem. Dlouhán John se mezitím vydal na výzkumy po bytě a teď vpadl do pokoje.

»Jsou tu tři ložnice, « hlásil, »a všechny skoro tak velké jak tehle pokoj. Ani tomu nemůžu uvěřit. «

»Já jsem zas zjistil, že v lednici je chlazené pivo, « řekl jsem mu. »Takže určitě žízni nezahyneme. «

Museli jsme ve městě zařídit spoustu věcí a navštívit řadu lidí. Předně jsem potřeboval povolení, abych směl sbírat zvířata a vyvézt je ze země, a pak jsem se chtěl sejít s lidmi, kteří by nám mohli být nápomocní v terénu. Nejhorší bylo, že náš obrovský landrover byl registrován jako nákladní auto a stejně tak i náš menší vůz. A nákladní auta nemají povolený vjezd do vnitřního města. Nakonec nám pomohl okresní pověřenec a dal nám k dispozici auto a šoféra.

Pak jsme se museli rozhodnout, kde si zřídíme základnu, a po jistém váhání jsem si vybral za středisko našich výprav město Kenema, vzdálené asi 650 kilometrů od Freetownu. Jednak je to poměrně velké město a zřejmě se tam dají snadněji obstarat potraviny a jiné zásoby, ale také tu má své kanceláře Diamantová společnost a řekl jsem si, že když už k nám její zástupci byli tak ochotní, nebylo by špatné mít je po ruce. Původně mě vlastně upozornil na Kenemu Ron Fennel, s kterým jsme se seznámili na *Accře* a který pracuje v Siefe Leone jako vládní poradce. Když jsem se ho ptal, kde myslí, že bychom si nejspíš měli zřídit základnu, zeptal se mne: »A proč nezkusíte chromové doly? « Nejdřív jsem myslel, že žertuje. Představa, že bych měl bydlet v nějakém dole, mě nijak nelákala. Vysvětlil mi však, že asi deset kilometrů od Kenemy jsou chromové doly a zbyla tam spousta prázdných domků, postavených pro horníky a jejich rodiny. Těžba rudy se už nevyplácí a všechna stavení jsou teď opuštěná. Určitě bych prý dostal úřední povolení, abych směl jeden nebo i dva ty domky používat. Připadalo mi to jako báječný nápad, vypátral jsem úředníka, který měl tyto věci na starosti, a na místě získal souhlas.

Vůbec nemám rád velkoměsta, ale Freetown mě okouzлил. Všechny ulice tu mají nádherně povědomá jména, jako St. James' Street, Strand anebo Oxford Street – skutečně velice britské prostředí. Angličtí kolonisté jsou nenapodobitelní. Stačí dát jim někde v nejzapadlejším koutě světa tisícikilometrový lán bažiny a oni jej v zápalu originality určitě pojmenují Piccadilly. Ulicemi se prodíraly milé londýnské autobusy přečpané Afričany a po obou stranách se tyčily jak bílé cukrové homole

obrovské mrakodrapy, strmící vedle pozůstatků starého Freetownu, překrásných rozlehlých dřevěných domů. Stará architektura se mi rozhodně líbila mnohem více než nová, ale celkem spolu docela dobře splývají.

Pak jsme si museli sehnat pomocníky, a tak se u nás objevil Sadu. Dověděl jsem se o něm od jednoho známého, který strávil v Sieře Leone několik let a Sadu u něho pracoval. Doporučil mi ho jako znamenitého kuchaře a navíc velkého poctivce a dřiče. Ukázalo se, že Sadu je scvrklý vrásčitý mužíček s obličejem jak opička a trochu šibalským úsměvem. Když jsme se domluvili, kolik mu budeme platit, požádal jsem ho, aby zašel do města a našel mi ›malého chlapce‹. V africkém ná-zvosloví znamená ›malý chlapec‹ něco jako pomocník. Ve skutečnosti škrábe brambory, stele, dělá všechny špinavé práce a kuchař nebo sluha se pak může věnovat ›jemnější činnosti‹.

Sadu se brzy vrátil s Laminem, asi čtrnáctiletým ostýchavým chlapcem, který si nás rázem získal svým milým úsměvem, a rovnou jsme ho přijali. A potom přišel slavný den. Všechny doklady byly orazítkovány, podepsány a zapečetěny, vše připraveno a velký landrover vrchovatě naložen výstrojí. Malý jsme nechali ve Freetownu pro pracovníky televize. Sadu a Lamin se usadili vzadu, my s Johnem nastoupili do kabiny a rozjeli jsme se do divočiny. První část cesty byla úchvatná. Hladké betonové silnice a kolem stromy a keře obsypané květy, červenými, žlutými, fialovými a bílými. A pak na stém čtyřicátém osmém kilometru – najednou bum! a narazili jsme na laterit. Květiny a stromy kolem silnice byly hustě pokryté rezavým prachem a jemný rezavý prášek nám rázem vnikl do očí, do plic, prostě všude. Skupenství má asi jak dětský zásyp a pronikne i nejjemnější skulinkou. Zimní deště a vichry silně zbrázdily prašný povrch a naše vozidlo se na něm tak otřásalo, až jsme měli po několika kilometrech pocit, že už aspoň tři sta let cestujeme na pneumatické vrtačce. Silnice jako by se vinula donekonečna a prach byl pořád hustší a hustší. Tu a tam jsme projeli vesnicí s chatrčemi pokrytými palmovými listy a všechny malé děti vybíhaly ven a se zářícíma očima a bělostnými lesknoucími se zuby nám mávaly na pozdrav růžovými dlaněmi. Občas nám přeběhl přes cestu párek zuborožců, ptáci zděšeně mávali křídly a vypadali s těmi svými dlouhými zobáky, jako kdyby se měli co chvíli překotit.

Po několika hodinách jízdy jsme dorazili do vesnice Bambawo. Chromové doly ležely v horách za vsí, ale jejich správce, který měl u sebe klíče, jsme museli vyzvednout přímo ve vesnici. Pak jsme zabočili doleva a stoupali klikatou cestou do mírných kopců za vesnicí. Čím výš jsme stoupali, tím byla silnice horší, ale prales zase krásnější, protože teď už to byl opravdový prales a ne jenom druhotný porost. Na mohutných pilířovitých kořenech se tu tyčily gigantické stromy ověšené orchidejemi a různými epifyty a všude se rozrůstaly vodopády obrovitého kapradí. Čím více prales houstl, tím pochmurnější jsem si dělal představy, jaké tu asi najdeme ubytování. A tu jsme vyjeli ze zatáčky a uviděli před sebou chromové doly.

Něco takového jsem opravdu nečekal. Jednak měly docela rozlehlou administrativní budovu, a když jsme projeli kolem ní, objevil se před námi bazén – samozřejmě vypuštěný a plný uschlého listí, ale přece jen bazén. Silnice se vinula ještě výš a tu jsem zahlédl asi osm krásných vilek, porůznu rozestavených po úbočí. Každá z nich byla posazená mezi stromy a měla nádhernou vyhlídku až dolů na rovinu, na níž ležela vesnice Bambawo, a přes stovky kilometrů hustého pralesa, který se odtud táhne až k liberijským hranicím. Většina domků už samozřejmě zchátrala a skoro se rozpadala, ale objevili jsme dva, docela blízko sebe, které byly v dokonalém stavu a měly překrásnou vyhlídku.

Než jsme si vybalili věci a zabydleli se v domě, dověděl jsem se od správce, že v administrativní budově je dynamo na výrobu elektrického proudu pro tuto malou osadu, a když si obstaráme dost nafty a benzínu, elektrikář nám ochotně za nevelký obnos dynamo zřídí. Na místě jsme to domluvili a objednal jsem navíc dva statné vesničany, aby přišli vyčistit a napustit bazén. Pak jsme si až do večera vybalovali s Johnem věci, vršili je na hromady po našem prostorném obydlí a večer jsme zasedli k výtečnému kari, které nám připravil Sadu.

»Víte, že tohohle jsem se bál nejvíc? « přiznal se John a zadumaně usrkaával studené pivo. »Slaměných chatrčí, škorpiónů ve střeše, pavouků a teplého piva...«

»Mlč a soustřeď se na jídlo, « poradil jsem mu. »Máme víc štěstí než rozumu. Jaktěživ jsem neměl tak luxusní tábor. Uvědomuješ si vůbec, že máme skutečně fungující koupelnu a záchod? To už je přece vrchol přepychu! «

Brzy jsme zjistili, že chromové doly pro nás mají v záloze ještě další vymoženosti. Například vodu, kterou jsme nabírali z pramínků v pralese kousíček za vilkami, a byla tak čistá, že jsme ji nemuseli jako na všech výpravách dlouze převářet a filtrovat. Také tu vůbec nebyli moskyti a byli jsme hodně vysoko, takže kolem nás příjemně vál chladivý větrík a nikdy jsme neměli v domcích nesnesitelné horko.

V příštích dnech jsme nevěděli, co dřív. Ohlásili jsme se u náčelníka Bambawa, laskavého starce, vysvětlili mu, proč jsme přijeli, a požádali ho, jestli by nemohl zařídit, aby nám vesničané pomohli s chytáním »beef«. Slovem »beef« jsme v západoafrické zjednodušené angličtině označovali každé zvíře od žaby po slona. Pak jsme si najali tesaře a dali mu udělat řadu beden, ke kterým jsme připevnili přední stěny dovezené z Anglie. Za chvíli jsme měli impozantní množství klecí, ale všechny zůstávaly úplně prázdné. Rozjeli jsme se do všech vesnic v okruhu asi třiceti kilometrů, rozhlásili, proč jsme podnikli výpravu a o co usilujeme, a slíbili jsme, že se za tři dny přijedeme podívat, jestli už nám vesničané chytili nějaká zvířata.

Dlouhán John říkal těmhle výpravám verbířské toulky, a když jsme se jednou z podobné cesty vrátili, vykoupali se, převlékli, v spokojeném mlčení pojedli a právě se chystali do postele, zaslechl jsem náhle pod kopcem podivný hluk. Někdo tam písal na píšťalky, tloukl do bubnů a prozpěvoval. Za chvíli jsme už viděli, že k

nám jde nahoru po silnici skupinka lidí a petrolejové lampy v ruce jim vesele blikají, jak vystupují mezi stromy.

»Kdo to proboha může být? « podivil se Dlouhán John, neboť silnice vedla jedinečně k našemu domku.

»Nevím, « řekl jsem.

»Možná že nějaká deputace ze vsi. Třeba za námi poslal náčelník kapelu. «

Trpělivě jsme vyčkávali a za chvíli se před domem objevil hlouček prozpěvujících a vyhrávajících Afričanů a rozestavil se před námi na verandě. Uprostřed stáli dva muži s jakýmsi bidlem na ramenou a z toho visela docela prostorná klec z neotesaných kůlů.

»Aha! « zvolal Dlouhán John. »Tak se mi zdá, že nám přinesli první zvíře. Ale prosím vás, ať už je to co chce, ne abyste se nad tím rozplýval nadšením, nebo nás přijde hrozně draho. «

»To víš, že ne, « sliboval jsem Johnovi. »Pokusím se tvářit, jako kdyby to byla neohybnější bestie na světě, o kterou nestojí nikdo ani zadarmo. «

»Copak nám nesete, přátelé? « zeptal jsem se shromážděného hloučku.

»Beef, pane, beef! « odpověděli jako jeden muž a ve světle lampy jim bílé zářily zuby, jak se na nás hrdě usmívali.

Položili nám klec k nohám a my se snažili nakouknout mezi příčkami dovnitř, co se v ní skrývá. Klec byla tak prostorná, že se opravdu zdálo, jako by přinesli pořádně velké zvíře. Neviděli jsme však nic, a tak jsme klec posunuli na světlo a přeházeli slaměné provazy, které přidržovaly víko.

»Pozor, pane! « varoval mě jeden z lovců, když jsem opatrně nadzvedával okraj víka a chtěl se podívat, co je uvnitř. »Nebo vás beef kousne. «

Pozvedl jsem víko ještě o kousíček a nakoukl do veliké bedny. A tu se najednou ve šterbině objevil úžasně dojemný obličejíček. Byl to kočkodan Hamlynův, který by se snadno vešel do většího čajového šálku a v malém zeleném obličejíčku měl na nose skvrnu z bílé kožešinky. Oči mu jiskřily, jak si mě prohlížel šterbinou. A vtom najednou pronikavě zaječel, tak jako křičí všechna opičí mláďata. V budoucnu jsme měli tenhle křik slýchat v našem táboře co chvíli. Otevřel jsem víko a vynadal opičku z klece. Měla zelené tělíčko, tmavé ruce a nohy, dlouhý ocas a žalostný obličej. Úpěnlivě se přidržovala mých prstů a znovu se naříkavě rozkřičela.

»Tohle beef ještě nekousat, « řekl jeden z lovců. »To ještě ne velká opice, to opice sebraná matce. «

Tenhle starý trik už dávno znám. Afričané se z jakéhosi záhadného důvodu domnívají, že když udělají z nabízeného zvířete kdovíjak divokou bestii, dostanou mnohem lépe zapláceno. Předal jsem opičátko Dlouhánovi Johnovi, který je něžně uchopil do obrovských dlaní a podržel je, zatímco já se domlouval, kolik za ně. Bylo to dlouhé jednání, ale nakonec jsem usmlouval cenu z pěti liber na dvě. I to bylo mnohem víc, než kolik má takové opičátko opravdu cenu, ale vždycky se mi

osvědčilo zaplatit za první zvířata štedřeji a povzbudit tak ostatní lovce a potom trochu ceny snižovat. Afričané byli zřejmě uzavřeným obchodem spokojeni, protože od nás odcházeli s veselým zpěvem a křikem a tloukli přitom do malého bubínku. Zmizeli někde pod kopcem a my šli zatím s Dlouhánem Johnem pro teplé mléko a nakrmili opičku, která měla strašlivý hlad. Pak jsme ji uložili v jedné kleci do pěkné teplé postýlky z banánového listí a nechali ji na noc v klidu.

»Tak vida, « řekl Dlouhán John, když jsme si šli lehnout. »To máme první zvíře. A ne zrovna špatné. Kočkodani Hamlynovi jsou přece docela vzácní. Možná že je to dobré znamení do budoucna. «

Během dalšího týdne se, jak jsem také čekal, rozkřiklo po okolí, kolik jsme dali za opičku, a za chvíli se k nám hrnuly nekonečné proudy lovců s nejpodivuhodnějšími zvířaty. Přinesli nám netopýry a malé sovičky, dikobrazy, další sovičky, obrovské krysy velké jak kotě, a promyky všech velikostí. Svoje ovoce přinesly i naše výpravy do vesnic, a když jsme se rozjeli znovu po kraji, jen málokdy jsme se vraceli s prázdnou, i když jsme třeba vezli jen želvu nebo mladou krajtu. V našich klecích to pískalo, šustilo, ječelo a hučelo a radovali jsme se, že až přijedou filmaři, uvítáme je pěknou sbírkou zvířat. To jsme však ještě neměli nejbáječnější exempláře, které jsme přivezli ze Sierry Leone – překrásné opičky guerézy a levharty.

Těsně předtím, než filmaři dojeli, jsme však přece jen levharty získali, i když docela nečekaně. Pečlivě jsem vyzpovídal všechny lovce, jestli by nám nemohli obstarat pár těchto nádherných šelem, které jsou čím dál vzácnější, protože se loví pro kožešinu. Lovci však jenom vrtěli hlavami a tvrdili, že levharty »moc těžko chytit«. Začínal jsem se už bát, že přece jen žádného nezískáme, když tu se jednoho dne objevil na naší točité silnici notně otlučený landrover a pomalu stoupal až k nám. Když zastavil, vystoupil z něj vytáhlý mladý Američan s kudrnatými vlasy a představil se jako Joe Sharp. Vysvětlil nám, že pracuje v Kenemě a doslechl se tam, že jsme přijeli za zvířaty. A tak ho napadlo, jestli snad nemáme čirou náhodou zájem o párek levhartů.

»To se ví, že máme! Proč? Víte snad o nějakém? «

»Vlastně takový párek mám, « odpověděl lakonicky. »Dostal jsem je od jednoho lovce a krmil je z láhve. Je jim teď asi půl roku... Myslel jsem si, že byste se o ně mohl zajímat. «

»Aby ne, « přitakal jsem horlivě. »A kde jsou? «

»Tady, « odpověděl a ukázal dozadu k landroveru. Přistoupil k zadním dvířkám, otevřel je a z vozu vyskočili dva nejkrásnější levharti, jaké jsem v životě viděl. Dorostli už asi do velikosti velkých labradorských retrieverů, byli překrásně žíhaní, měli pevné nohy, a jak se s hlasitým vrčením otírali Joemu Sharpovi o nohy, srst jim na slunci přímo svítila. Každý z nich měl kolem krku obojek a Joe si je uvázal na vodítka. Odvedli jsme si je před dům, uvázali je nahoře na verandě a v blaženém vytržení si je prohlíželi.

»Jmenují se Gerda a Lokaj, « řekl Joe, protáhl se v lehátku a vděčně se chopil nabízeného piva. »Budou to asi sourozenci, protože mi je přinesl přibližně ve stejnou dobu jeden lovec a byli tehdy asi stejně velcí, i když teď, jak vidíte, je Gerda o něco štíhlejší než Lokaj. «

Lokaj si položil tlapy na stůl a podezíravě si čichl k mému pivu. Pak se mi dychtivě zadíval do obličeje a rychle mi olízl ruku jazykem drsným jak rašple.

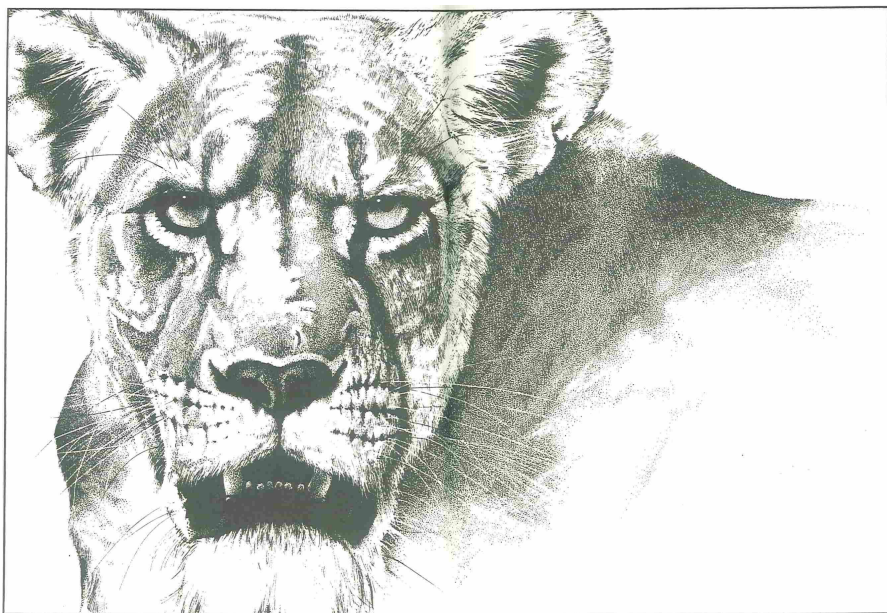
»Jestli je chcete, jsou vaši, « řekl Joe. »Vlastně se s nimi loučím nerad – moc jsem si je zamiloval – ale mám se už brzy vrátit do Ameriky a tam si je odvézt nemůžu. «

»Určitě si je vezmeme, « ujišťoval jsem ho. »Jsou to snad nejkrásnější levharti, jaké jsem v životě viděl. Ale dá se jim věřit? «

V té chvíli mě to náramně zajímalo, protože Lokaj slezl ze stolu a láskyplně mi ovinul tlapy kolem nohy. Cítil jsem, jak se mi zarývá drápy do kůže.

»V tom je právě ta potíž, « přiznal Joe. »Mně jakživ neublížili a k některým mým kolegům v Kenemě se taky chovají výborně. Ale dva se jim znelíbili a to jsou pak trochu divní. Lokaj třeba rád skáče na lidi shora ze dveří, a když doskočí jen z trochu špatného úhlu, může člověka pořádně praštit. «

»Když doskočí ze špatného úhlu, tak mu klidně dokáže zlomit vaz, « řekl jsem a se značnými obtížemi si vyprostil nohu ze sevření Lokajových tlap.



»Určitě si u vás zvyknou, « ujišťoval mě Joe. »Jsou vlastně úplně mírní. «

»A kam je zavřeme? « otázal se Dlouhán John, a tím se dotkl opravdu klíčového problému.

Něco takového mě zatím ani nenapadlo. Tesař měl ten den volno a stejně jsme neměli žádnou dost velkou klec, kam by se dali levharti zavřít. Museli jsme si ji dát udělat a to znamenalo rozjet se do Kenemy a přivézt dlouhá prkna. Všechno to vyžadovalo dost času a televize už měla přijet další den. Chvilí jsem si lámal tím propletením hlavu a tu jsem si vzpomněl, že mezi naší vilkou a domkem pod námi je malá chatička, asi dvakrát tři metry široká a skoro dva a půl metru vysoká, která dřív zřejmě sloužila jako záchod pro zaměstnance. Napadlo mě, že kdyby se tenhle záchůdek vyčistil, mohli bychom tam levharty nechat, než jim pořídíme pořádnou klec. Hned jsme si šli chatičku prohlédnout a zjistili jsme, že je naprosto vyhovující, až na to, že má nahoře mezi jednou stěnou a stropem asi dvacet centimetrů širokou mezeru. Joe mě však ubezpečil, že tou levharti určitě neprolezou.

Když byla chata vyčištěna,



odvedli jsme tedy Gerdu a Lokaje do jejich nového obydlí a dali jim každému velkou porci konzervovaného masa pro psy, kterým je krmil Joe Sharp. Pak jsme je zanechali jejich osudu a šli si na další pivo. Navečer, když Joe odjel, jsme se vydali s Dlouhánem Johnem trochu rozechvěle k chajdě a nesli levhartům večeři. Sotva nás zaslechli, začali tak vrčet a škrábat na dveře, až jsme se po sobě s Johnem zděšeně podívali.

»Tak se mi zdá, že bychom měli být na tuhle operaci ozbrojený« nadhodil jsem.

Pro každý případ jsme si tedy uřízli dva silné klacky.

»Když teď otevřeme opatrně dveře a vstříme dovnitř jednu misku se žrádlem, třeba se na ni vrhnou a my pak budeme moci vstřít dovnitř ještě jednu a vyndat ty dvě špinavé, « řekl jsem.

»Dobrá...« souhlasil John trochu pochybovačně.

Pomalou a opatrně jsme otevřeli dveře a levharti se k nim se spokojeným zavrčením vrhli, protože ucítili potravu. Spěšně jsme vstřili misku dovnitř, až zajela dozadu do kouta, a oba levharti po ní skočili jak posedlí. Honem jsme vlezli do chajdy, vyndali špinavé misky, položili na podlahu další misku žrádla, co nejrychleji vyběhli ven, zabouchli za sebou dveře a pečlivě je zavřeli na petlici.

»Ufff! « oddechl si Dlouhán John. »S těmi levharty si ale užijeme, co? Čím dřív je přestěhujeme do pořádné klece, tím líp. «

»Zařídíme to hned ráno, « souhlasil jsem. »Zajedeš do Kenemy pro prkna a já zatím přemluvím tesaře, aby si udělal přesčas. Do večera by měl mít klec hotovou. Má přece docela jednoduchou konstrukci. «

»Jak myslíš, « řekl Dlouhán John. »Ale do ranního krmení se mi moc nechce. Kdo by zajel do Kenemy, kdybych to nepřežil? «

»Nikdo jiný nám levharty nenakrmí a tak to musíme udělat sami. «

»Dobrá, « povzdechl si Dlouhán John. »Snad by se o nás aspoň říkalo, že jsme zahynuli hrdinskou smrtí. «

A s tímto střízlivým pomýšlením jsme se odebrali na lože. Druhý den ráno jsme stejně složitým způsobem nakrmili levharty, a když se dost nažrali, opatrně jsme pootevřeli dveře a nahlédli dovnitř. Leželi na zemi, olizovali se a tiše spokojeně mručeli. Potrava na ně zřejmě zapůsobila velmi konejšivě. Řekl jsem si, že se s nimi jednou stejně musíme sblížit a že je na to snad nejvhodnější chvíle. A tak jsme se s Dlouhánem Johnem zavřeli s oběma zvířaty na záchodě, promlouvali na ně a hladili je. Gerdě se zřejmě ihned zalíbil Dlouhán John a Lokaj si zase oblíbil spíš mě – dokázete-li ovšem považovat za znamení oblíby, když vám někdo položí na kolena dvě tlusté tlapy a pak vám s protahováním a zíváním zaryje všechny drápy do česky. Po půlhodině takového sblížování jsme uvázali Gerdě a Lokajovi

k obojkům dlouhé provazy a vyvedli je na procházku. Chovali se mírně jak beránci a vypadali na sluníčku přímo velkolepě. Když jsme je museli zavést zase do chajdy, pustili se s námi sice trochu do boje, ale našťastí skončila bitva díky další misce masa bez krveprolití.

Dlouhán John se vypravil do Kenemy nakoupit prkna a další zásoby, které jsme potřebovali, a já zatím očistil a nakrmil zvířata a čekal, až přijedou televizní filmaři. Dostavili se současně s Johnem, protože se setkali už v Kenemě. Dlouhán John jim asi napovídal, že žijeme v otřesném hnízdě, protože když landrover zastavil, vystoupil Chris s naprosto nevěřicným výrazem v obličeji.

»Ty máš ale kliku, ty d'áble! Jak vidím, zase jsi dopad na všechny čtyři! « řekl s úsměvem a zamířil ke mně.

»Není to tu opravdu špatné, « souhlasil jsem. »Sice trošičku skromné, ale žádné moderní vymoženosti nám nechybějí. A hlavně máme hned za domem pořádný kus džungle a dá se tu filmovat. «

»Ty máš ale kliku! « opakoval Chris.

Chris je středně vysoký a má pořádně dlouhý nos, který vypadá, jako kdyby mu ho někdo na konci seřízl. Oči má zelené, s těžkými víčky. Když se zamyslí, přikryje si je těmi víčky jak dravý pták a ve zvláště napjatých chvílích se schovává za svůj nos jako velbloud.

Představil mi další dva členy své skupiny – Howarda, menšího podsaditého mládence s tmavými kučeravými vlasy a obrovskými brýlemi s rohovinovými obroučkami, které mu dodávají vzhled dobromyslné sovy, a kameramana Ewarta, vysokého světlovlasého mladíka skandinávského typu. Všichni jsme se posadili a požádal jsem Sada, aby nám přinesl trochu piva.

»Jak jsi to tu vůbec objevil? « ptal se Chris.

»Úplnou náhodou, « odpověděl jsem. »Celá ta vesnice je opuštěná – jako *Marie Celeste*. Ale máme tu všechno, co potřebujeme. V obou domkách jsou koupelny, které doopravdy fungují, a dokonce tu fungují i záchody, což je ještě důležitější. Máme ledničku, takže pijeme chlazené nápoje a nekazí se nám potraviny, a hlavně tu je elektrický proud, který se nám asi bude moc dobře hodit k nabíjení baterií do kamer a tak dále. A jestli máte, hoši, dost energie, najdete dole u silnice bazén. «

»Propánakrále! « podivil se Chris. »To je úplně neuvěřitelné! «

»Opravdu. Je to nejbáječnější základna, jakou jsem kdy při sbírání zvířetí měl. Jakživ jsem nezažil na své výpravě takový přepych. «

»Připijme si tedy na chromové doly! « navrhl Chris a pozvedl sklenici.

»Už se jim chromové neříká, « upozornil ho Dlouhán John.

»Teď jsou to zvířecí doly. «

A od té doby jsme je jinak nepojmenovali. Když jsme se napili, zavedl jsem filmaře k jejich domku a ukázal jim, kde se mohou ubytovat. Cestou jsme přešli kolem záchodu a já na něj ležérně ukázal.

»Mimochodem, « řekl jsem, »neotvírejte radši tyhlety dveře. Jsou tam dva levharti.
«

»Levharti? « opakoval Howard a oči měl za brýlemi velké jak tenisáky.

»Opravdu myslíš levharty? «

»Samozřejmě, « ujistil jsem ho. »Takové ty puntíkové kočičky. Zamkli jsme si je tam, než jim udělá tesař pořádnou klec. «

»A nemůžou se opravdu dostat ven? « ptal se trochu roztřeseně Howard.

»Kdepak. Ani nápad, « uklidňoval jsem ho. »Kromě toho jsou to leště mlád'ata a navíc docela krotká. «

Po obědě zašli Ewart, Howard a Chris dolů do svého domku vybalit zavazadla a přehlédnout filmovací a fotografické náčiní, jestli se jim někde na těch hrbolatých cestách nepoškodilo. Dlouhán John měl plné ruce práce, jak krmil mlékem všechna mlád'ata, a já si klidně psal dopis. Najednou jsem zaslechl zoufalé volání: »Gerry! Gerry! « a z kopce si to ke mně hnál vyděšený Howard; až se mu brýle celé zamlžily rozčilením.

»Gerry! « volal, »pojď sem rychle! Pojď! Levharti utekli! «

»Pro boha živého! « vykřikl jsem a vyskočil ze židle. Dlouhán John praštil vším, co měl v ruce, popadli jsme klacky a rozběhli jsme se za rozklepaným Howardem.

»Kde jsou? « ptal jsem se.

»Když jsem pro tebe utíkal, seděli na střeše záchodu. Chris a Ewart tam zůstali a hlídají je. «

»Pomoz nám všichni svatí, « řekl jsem. »Jestli se Gerda s Lokajem dostanou do pralesa, jaktěživ je už nechytíme. «

Když jsme seběhli z kopce, spatřili jsme Chrise a Ewarta ozbrojené dlouhými klacky, jak stojí se značně úzkostlivými výrazy v diskrétní vzdálenosti od záchodu. Na střeše tam seděla Gerda a tiše si pro sebe vrčela, ale po Lokajovi nebylo ani potuchy.

»Kam zmizel Lokaj? « ptal jsem se.

»Před chvilíčkou seskočil. Nechtěl mě poslechnout, « omlouval se Chris. »Odešel tamhletudy. «

Ukázal z kopce směrem k bazénu.

»Johne, « řekl jsem. »Postarej se o Gerdu. Má tě radši než mě. Jenom proboha nevyved' žádnou pitomost. Zkus ji nějak nalákat dolů... nebo za ní vylez a protáhni ji obojkem provaz. A ty pojď se mnou, Chrise, podíváme se po Lokajovi. «

Sešli jsme s Chrisem z kopce a dlouho Lokaje hledali; až jsem už dostával strach, že se zatoulal do hustého pralesa za našimi domky a že už ho jakživ neuvidíme. A tu jsme ho najednou zahlédli, jak si klidně leží pod malým pomerančovníkem. Pomalu jsem se k němu přibližoval, špital mu nejsladším hlasem různé nesmysly a Lokaj na mě docela přátelsky mručel. Poněkud rozechvěle jsem mu provlékl obojkem provaz a pevně jej uvázal.

Pak jsem podal konec Chrisovi.

»Počkej tady s ním, « požádal jsem ho. »Musím se zaběhnout podívat, jestli si John ví rady s Gerdou. «

»Ale co mám dělat, když se rozběhne? « volal za mnou žalostně Chris, jak jsem utíkal zpátky do kopce.

»Musíš se rozběhnout za ním, « poradil jsem mu. »Ale nesnaž se ho zastavit. «

Když jsem se vrátil k záchodu, Ewart s Howardem se pořád ještě klepali hrůzou s klacky v ruce, ale Dlouhán John mezitím někde objevil bednu, vylezl na ni a podařilo se mu protáhnout Gerdiným obojkem provaz. Aspoň jsme tedy věděli, že nám neuteče. Z jakéhosi záhadného důvodu však byla rozladěná a nechtěla slézt ze střechy. Nakonec jsme museli přinést dlouhé bidlo a jemně ji postrkovat ke kraji, až jí nezbylo než seskočit na zem. Sotva doskočila, obrátila se, zavrčela na Dlouhána Johna: jako kdyby za všechno mohl jen on, a neurčitě se po něm rozehnala tlapou. Naším levhartím mláďatům bylo tehdy jenom půl roku, ale jsou to přece jen nebezpečná zvířata a stačí, aby se po člověku hravě ohnala a mohou mu strhnout pŕlku obličeje.

S největší opatrností jsme tedy nalákali Gerdu zpátky na záchod.

Sotva jsme ji tam bezpečně dostali, Dlouhán John si k ní sedl, mluvil na ni a hladil ji a Gerda se zřejmě úplně uklidnila. Rozběhl jsem se tedy znovu pod kopec, kde stál pořád ještě s vodítkem v ruce Chris, vypadal trochu jako osamělý čáp a z druhého konce provazu si ho nevraživě prohlížel Lokaj. Vzal jsem si od Chrise vodítko a jemně Lokaje zvedl.

»Pojď, Lokaji, pojď, « lákal jsem ho. »Pojď... Dostaneš skvělé papání... a čeká na tebe Gerda. Pojď... máš tam krásný hajzlíček... Tak pojď už...«

A tak jsem pomaličku odváděl Lokaje, který se co chvíli zastavil, aby si k něčemu čichl nebo obdivoval překrásnou vyhlídku, a konečně jsem ho vlákal do chatičky. Mezitím jsme sehnali tesaře, který si přinesl prkna a přibil je na mezeru pod střechou, aby nám levharti neutekli nanovo. Pak jsme se všichni vrátili do domu a vypili další pivo na utišení otrávených nervů.

»Doufám, že se tu něco takového nestává každý den, « řekl Ewart.

»Každý den ne, « ujišťoval jsem ho. »Průměrně jenom asi tak třikrát čtyřikrát týdně. Ale přijeli jste sem snad proto, abyste tyhle výjevy natáčeli, ne? «

»Na tom záchodě je přece nemůžeš zavírat napořád, « řekl Chris. »Co s nimi vlastně chceš podniknout? «

»Tesař jim už sbíjí novou klec. Večer by ji měl mít hotovou a pak je musíme přestěhovat. A máme před sebou další povyražení. «

»Poslyšte! To by byl senzační šot! « napadlo Chrise. »Jenomže než dodělá tesař tu klec, bude už tma. «

»Nevadí, « řekl Ewart. »Můžeme rozvěsit světla. «

»Jen aby ta světla levharty nepoděsila, « řekl jsem. »Jestli začnou být jen trochu nervózní, budete muset hned s filmováním přestat a světla vypnout. Nemíním riskovat pro BBC krk. «

»Dobrá, « řekl Chris. »To ti můžu slíbit. «

Celé odpoledne jsme tedy rozvěšovali světla a tesař zatím dodělával poslední maličkosti na pěkné kleci, kterou sbil pro naše dva levharty. Než klec dodělal, úplně se setmělo a na zkoušku jsme zapnuli reflektory. Byly skutečně velmi silné a ozářily celé prostranství světlem tak ostrým, až jsem si pomyslel, že to levharty věru moc neuklidní. Když bylo všechno připraveno, vyzbrojili jsme se s Dlouhánem Johnem miskami psího masa, lany a holemi a vydali se pro levharty.

Nejdřív jsme jim přistrčili žrádlo, a když se nakrmili, vlezli jsme za nimi dovnitř, konejšivě k nim promlouvali, slibovali jim, že z nich budou slavné filmové hvězdy, provlékli jim obojky vodítka a vyvedli je ven. Pozvolna jsme s nimi stoupali do kopce a nechali jsme je, aby si šli po svém. Co chvíli se zastavili a zadívali před sebe, a tu se jim uši zachvěly a vousy jim trčely jako antény. Vedli jsme je pomalu dál, až jsme se přehouppli přes kopec a vešli do plné záře reflektorů. Ještě před okamžikem šel Dlouhán John vedle mne, ale najednou byl pryč. Řítil se dolů z kopce a Gerda ho za sebou vlekla jak loutku. Nemohl jsem mu nijak pomoci, protože jsem byl pevně připoután k Lokajovi, který zřejmě neměl vůči reflektorům takové výhrady. Vedl jsem ho pomalíčku nahoru až ke kleci. Jaktěživ ještě klec neviděl, takže mu pochopitelně byla trochu podezřelá. Nechal jsem ho, aby si ji pěkně obešel a očichal, a pak jsem mu položil na podlahu misku se psím masem a lákal ho dovnitř. Dostal jsem ho už napůl do dveří, ale najednou se rozhodl, že s ním hraju nějakou nepěknou hru, a snažil se zase vycouvat. Naštěstí měl však objemný zadek a stačil jsem ho rychle postrčit a zabouchnout za ním. Když se dal do žrádla, vytáhl jsem mu z obojku provaz a vylezl z klece. Vtom už se objevil na obzoru udýchaný John a táhl za sebou Gerdu, která se značně zdráhala. Byla dost dopálená a čekal nás velký problém, jak dostat jednoho rozzlobeného levharta do klece, kde už je jiný levhart, nažraný a plný odhodlání vyběhnout zase ven. Pořádně jsme se nadřeli, než se nám to povedlo, ale nakonec jsme za oběma bezpečně zabouchli dveře a od srdce si oddechli. Vtom se za reflektory ozval Chris.

»To byl báječný šot, « volal nadšeně. »A šlo to úplně snadno. Nechápu, proč sis tím tak lámal hlavu. «

Byli jsme s Dlouhánem Johnem zbrcení potem a celí poškrábaní, jak se po nás co chvíli levharty hravě ohnali, a užasle jsme se po sobě podívali.

»Víš co? « řekl mi procítěně Dlouhán John, »pro mě za mě mi BBC může být ukradená. «

»Konec natáčení, « dodal jsem.

/ 6 / CHYTNĚTE MI GUERÉZU

*Vzácný pane,
má žena narodit v nemocnici a doktor vzkázat, abych zaplatit. Jestli vy nám dneska
dát peníze, já jdu. Jestli nedat, půjčte mi prosím čtyři libry nebo aspoň dvě. Dokud
vy neodpovědět, já neodejít.
Dobré jitro, pane*

Sbírka se nám mezi tím pěkně rozrostla, a kromě spousty jiných exemplářů jsme získali od lidí z blízké vesnice tři čilá šimpanzí mláďata. Až dosud to byli miláčkové rodiny a jedno se jmenovalo Jimmy, druhé Amos Půlpence a třetí Nešika Šamus. Tolik zvířat nám dalo pěkně práce a museli jsme s Dlouhánem Johnem vstávat za úsvitu, abychom je všechna vyčistili, nakrmili a připravili k filmování a stihli to do devíti nebo aspoň do půl desáté, kdy slunce už stálo vysoko na obloze a světlo bylo jak stvořené k natáčení.

Kupodivu nám však ve zvířecích dolech časné vstávání ani v nejmenším nevadilo, naopak působilo nám pravé potěšení. Směrem k jihu jsme měli vyhlídku na širý kraj, který se táhl na dvě stě i tři sta kilometrů k liberijským hranicím a za časného rána vypadal jak ponořený v moři mléka, z něhož tu a tam vykukují jako ostrovy jednotlivé kopce. Slunce vycházelo efektně jak zmrzlý krvavě rudý pomeranč, a jak se rozžhavovalo, vyzvedávalo mlhu v dlouhých zcuchaných přadenech, až prales pod námi, kam jen oko dohlédlo, jako by hořel. Vypili jsme si šálek čaje, chvílku obdivovali svítání a pak jsme se vydali na pravidelnou obhlídku klecí, abychom se přesvědčili, jestli se v noci některému zvířeti něco nestalo nebo jestli neonemocnělo. Dlouhán John potom nakrmil mláďata mlékem nebo tím, co měla dostat, a já se dal do uklízení klecí. Když jsme všechno dodělali, krájeli jsme asi hodinu zvířatům zeleninu a různé další potraviny. To už byl pomalu čas k snídani a zezdola se k nám se zíváním a protahováním přiloudali filmaři. Když jsme se nasnídali, rychle jsme se domluvili, který záběr ten den natočíme, a pustili jsme se do práce.

Každé filmování je samozřejmě podfuk, ale přece jen není podfuk jako podfuk. Když jsme například chtěli ukázat, jak se chytá některé zvíře, vynesli jsme je z klece zase do pralesa a při natáčení je znovu ›lapili‹. Nebo jsme chtěli předvést, jak se zvíře chová, odnesli jsme je také do pralesa, vypustili v patřičném prostředí, ale ohraničeném sítěmi, a pak jsme čekali, až si dá říct a začne se přirozeně chovat. Někdy to byla úmorná dřina a vyžadovala spoustu trpělivosti, zvlášť když jsme museli stát v sálajícím rudém slunci.

Tak jsme například chtěli nafilmovat jednoho místního křečka, jak žere, a když už nemůže, nacre si torby plné potravou, aby si trochu »uskladnil« na později. Bohatě zásobený křeček vypadal, jako kdyby najednou onemocněl zvláště těžkými průušnicemi. Tihle křečci opravdu nepatří k nejhezčím zvířatům; jsou velcí asi jak zpola dorostlá kočka, mají velké narůžovělé uši, spoustu vousků, které se jim ustavičně třesou, poměrně dlouhý růžovo-hnědý ocas a břidlicově šedou srst. Jeden náš křeček, kterého jsme pojmenovali Albert, zhltal vždycky, když jsme mu dali do klece misku, co jen se do něj vešlo, a pak si všechno, co zbylo, nacpal do váčků ve tvářích, odnesl si své zásoby do koutka, kde měl ustláno, a zahrabal si je. Byl jsem přesvědčen, že když odneseme Alberta do pralesa, všechno nám to krásně předvede, takže jsme mu ráno nedali nic k snídani a pak jsme ho slavnostně přestěhovali k pilířovitým kořenům obrovského stromu. Vztyčili jsme sítě, rozložili po zemi lákavý výběr tropického ovoce a Alberta pustili.

Kamery vrčely jak divé, ale Albert se k našemu úžasu jen šoural mezi ovocem a nejevil o ně nejmenší zájem. Našel si pěkné místočko mezi kořeny, stočil se do klubíčka a usnul. Potupně jsme ho vytáhli z pelechu, znovu vstrčili mezi ovoce, ale Albert se zachoval zase stejně. Čtyřikrát jsme ho museli takhle přenést a čtyřikrát se Albert ovoce ani nevšiml, i když už dávno měl snídat a určitě měl hlad. Popáté konečně ovoce zpozoroval. Dychtivě si k jednomu kousku přičichl, ale místo aby se nám pořádně předvedl, jak jsem to Chrisovi sliboval, uchopil ovoce jemně do tlamičky, ucouvl s ním do kouta, posadil se na zadní nohy a snědl je s noblesou vévodkyně, pojídací zmrzlinu. Něco takového jsme od něj vůbec nepotřebovali, ale aspoň trochu materiálu nám přece jen poskytl.

Jindy jsme zase chtěli nafilmovat potta. Jsou to zvláštní, medvídkům podobná zvířátka, patřící mezi poloopice. Mají podivuhodné ruce, dokonale uzpůsobené k pohybu ve větvích, a trny obratlů na krku a přední části hrudníku jim vystupují pod kůži jak řada drobných ostnů. Jsou-li pottové napadeni, rychle si schovají hlavu mezi ruce. Potřebovali jsme potta pro takzvaný »doplňkový záběr«, který jsme chtěli přidat k jiné sekvenci, nafilmované předešlého dne. Potto měl jen sedět na větvi a pak po ní přejít na konec. Moc jsme po něm opravdu nežádali. Dostal večeri, takže neměl hlad, a mysleli jsme si, že když ho posadíme na vhodnou větvíčku, natočíme celou scénku během pěti minut. Našli jsme příhodnou větvíčku, zaměřili reflektory a kamery, což nám dalo dost práce, a pak jsme přinesli potta a na větvíčku ho posadili. Ihned si však schoval hlavu mezi přední tlapky a v téhle obranné pozici setrval. Uplynulo čtvrt hodiny a reflektory se už tak rozžhavyly, že jsme je museli zhasnout. Potto se však pořád ještě nehýbal. Vůbec jsem nechápal, proč se nás najednou bojí, protože se vždycky klidně nechal krmit z ruky, ale zřejmě ho celá procedura nějak vyděsila. Nechali jsme tedy světla zhasnutá, seděli jsme před pottem a trpělivě čekali. Tropický prales dokáže být v noci opravdu nádherný, a tenhle prales byl jeden z nejkrásnějších, jaké jsem kdy viděl. V období dešťů se

zřejmě roklinou s hukotem valí proudy vody, ale teď byla rokle suchá, její balvany porostlé věchýtky mechu a nad tím vším létalo a lezlo na sta zářivých smaragdově zelených světlušek. Co chvíli kolem nás přelétaly můry, všude kolem hlučely cikády a jiný hmyz, nejrůznějšími hlasy od zvuků připomínajících cirkulárku až po cinkot drobounkého zvonečku. Byl jsem tím vším tak zaujat, že jsem skoro zapomněl na potta i televizi, až mi najednou Chris zašeptal do ucha:

»Vypadá to, že se už konečně pohne. «

Zaujali jsme pozice, rozsvítili reflektory, ale potta jen trošičku zvedl hlavu a hned ji zas zastrčil mezi tlapky. Uplynula další čtvrt hodina a tu se docela naráz zběhly dvě věci. Potta konečně přece jen vzhlédl, jenže právě v tu chvíli se Ewart podíval na hodinky a pronesl snad nejnevhodnější poznámku, jakou kdo vyřkl v Africe od chvíle, kdy Stanley našel Livingstona.

»V Bristolu zrovna zavírají hospody, « řekl zadumaně.

Potta musel patřit k nejfanatičtějším abstinentům, protože ho ten výrok tak pohoršil, že místo aby se rozběhl po větvici ke kameře, hbitě se otočil a prchl opačným směrem. Trvalo nám půl hodiny, než jsme ho v té spleti větví zase lapili. Konečně jsme ho chytili, posadili zpátky na větvici a pak už se choval přímo vzorně a natočili jsme chybějící kousíček filmu. Trvalo nám však přes dvě hodiny, než jsme pořídili záběr, který proběhl na plátně za pouhých třicet vteřin.

Samozeřejmě jsme filmovali i běžné denní práce jako čištění a krmení zvířete, i když péče o zvířata věru nepatří k nejvsednější činnosti. Zvířata se dokážou den co den výtečně člověku postarat o nějaké povyražení nebo ho pořádně dopálit. Měli jsme například jednoho pěkného afrického ledňáčka. Při nejlepší vůli jsme ho nestačili zásobovat v dostatečném množství jeho přirozenou potravou (což jsou malé ještěřky, hadi, sarančata a kobylky), takže jsme ho museli zvykat i na maso. Ale jen jsme mu dali sebemenší kousíček masa, trval na tom, že než ho sežere, musí ho nejdřív zabít, a zuřivě jím mlátil do bidýlka.

Jak už jsem několikrát varoval Dlouhána Johna, přijde na každé výpravě chvíle, kdy člověk podlehne dojmu, že už má všechno v malíčku. A to je náramně nebezpečný moment, protože všechno nevíte nikdy, ať se snažíte sebevíc. Jak si člověk začne připadat, že snadno dokáže, co si umane, udělá nejspíš pořádnou botu. Sám jsem si taky jednou myslel, že už jsem ohromně chytrý, a uškl mě had, což není nijak příjemný zážitek. Dostal jsem aspoň ponaučení, že opatrnosti nikdy nezbyvá. Jednoho dne k nám však přišel jakýsi lovec a přinesl nejrozkosnější ptáček, jaké si dovedu představit. Byl to mladý zoborožec, lesklý a černý jak uhel, ale na hlavě měl načechraná čistě bílá peříčka, takže vypadal, jako by si nasadil vatový klobouk. Byl jsem celý šťastný, že jsme ho získali, protože jsme ještě žádného neměli, a udělal jsem Dlouhánovi Johnovi dlouhou přednášku o zoborožcích a jejich zvycích. Mlád'ata zoborožců a tukanů se dají snadno vychovat a byl jsem přesvědčen, že s Tommym, jak jsme našeho zoborožce pojmenovali, žádné obtíže nebu-

dou. Brzy potom, co jsme ho dostali, jsme nasekali trochu pěkného ovoce, postavili Tommyho na krmící stůl a pohybovali jsme mu pochoutkou před zobákem. Tommy si však ovoce ani nevšiml.

»Však on si časem zvykne, « řekl jsem, »ale pro začátek bychom ho snad měli nakrmit, ať chce, nebo nechce. «

Vstrčili jsme Tommymu do krku kousek ovoce, ale Tommy je ihned vyplivl. Zastrčili jsme mu další kousek ještě hlouběji, ale za několik minut se mu ho taky podařilo zvrátit.

»Třeba si ještě nezvykl, « řekl jsem Dlouhánu Johnovi. »Necháme ho chvilku v kleci a pak se k němu vrátíme. Koneckonců ani nevíme, kdy ho ten lovec chytil. Třeba ho matka zrovna nakrmila a nemá hlad. «

Posadili jsme tedy Tommyho zpátky do klece. Asi za tři hodiny jsme ho zase vyndali a začali znovu pracně krmit, ale pokaždé ovoce vyvrátil. Zkoušeli jsme mu dát ovoce ještě celý den, ale nespokl ani kousíček.

»Vůbec to nechápu, « divl se John. »Vážně, jsem z toho jelen. Mladí zoborožci jsou většinou po prvním nebo druhém krmení po žrádle jako diví a člověk je ani nestačí krmit. «

Druhý den ráno začal Tommy vypadat trošičku sklesle, ale i když měl určitě pořádný hlad, stále ovoce odmítal.

»Zatracená práce, « huboval jsem. »Teď nám zbývá už jen jedno. Budu se muset jít podívat, jestli o něm nenajdu nějaké údaje v literatuře. Třeba si potrpí na něco úplně zvláštního. «

Ve své nevědomosti jsem byl svatosvatě přesvědčen, že všichni zoborožci se živí zeleninou, ovocem a hmyzem, takže se dají pokládat vlastně za všežravé. Když jsem si však vyhledal v knihách vše, co tam stálo o Tommym, zjistil jsem, že patří k výhradně masožravým zoborožcům. Snažil jsem se ho chudinku krmit ovocem a vůbec mu to nešlo k duhu – asi jako kdybych nacpal přesvědčenému vegetariánovi do krku syrový biftek. Vyndali jsme tedy Tommyho znovu z klece, jemňoučce mu nasekali výtečné maso a Tommy se na ně v několika vteřinách vrhl jak vlk. Od té chvíle se už nikdy nedal prosit, když jsme mu přinesli žrádlo. Pořádně mě to poučilo a doufám, že i Dlouhán John si z toho vzal svou lekci.

Je velký rozdíl, jestli se člověk stará o zvířata v dobře vedené zoologické zahradě, kde má od stravy až po veterinární péči všechno k dispozici, anebo když sedí čtyři sta kilometrů od civilizace, všechny své svěřence má v malých dřevěných bedýnkách a musí sám nastat první poslední od veterináře až po uklízeče.

Navíc mu samozřejmě zvířata, sotva se trochu usadí v zajetí, začnou předvádět všechny své rozmary. Je až s podivem, jaké dovedou mít najednou chutě a vrtochy. Jeden den se třeba nadšeně vrhnou na pomeranče, takže jich hned seženete velkou zásobu a div své miláčky pomeranči nezasypete. Druhý den jim nabídnete pomeranč, oni se na vás zatváří, jako kdybyste je smrtelně urazil, a zamanou si, že by

raději burské oříšky. Ale dokud je nerozmazlujete jak stará dáma svého pekinéze, nebudou šťastní a nebudou vám prospívat.

Jednou nám kdosi přinesl luskouna a já byl celý nadšený, protože při žádné výpravě do Západní Afriky se mi zatím nepovedlo udržet tahleta zvláštní zvířata, vyhlížející trochu jak oživlé šišky. To proto, že se živí převážně stromovými mravenci, těmi drobnými černými a náramně útočnými. V Anglii jsem se o potravě luskounů hodně napremýšlel a řekl jsem si, že i když jsem je na svých předešlých výpravách sebesvědomitěji krmil směsí ze syrového vejce, mléka a mletého masa, určitě jim pořád ještě něco chybělo, a to nejspíš trocha kyseliny mravenčí. Abych to vyzkoušel, tentokrát jsem si s sebou přivezl lahvičku kyseliny mravenčí a denně ji přidával luskounům do jejich směsi. Když jsem jim tak míchal potravu, často mě napadlo, jak by takový recept asi vyličil televizní šéf kuchař:

»A teď, drazí diváci, vezmete dvě lžíce sušeného mléka, pěkně do hladka, až do krémoveja je rozšleháte v osmince litru vody, přidáte jedno syrové vejce a rychle šleháte, až se směs dokonale promíchá. Potom přidáte jemně mleté maso, opatrně mícháte a nakonec okořeníte špetkou sekaných stromových mravenců a kapkou kyseliny mravenčí. Podáváte ihned. Určitě budete nanejvýš spokojeni, jak vaši hosté jídlo ocení, a vaše slavnostní večeře s luskouny bude určitě patřit k vrcholným událostem letošní společenské sezóny. «

Uvažoval jsem, že by bylo opravdu zajímavé sestavit kuchařskou knihu pro sběratele zvířat, jakéhosi gastronomického Larousse s návody, jak nejlépe servírovat červy a jiné lahůdky.

Nafilmovali jsme už skoro všechny exempláře sbírky, filmové kotouče nám utěšeně přibývaly, ale pořád ještě jsme nezískali dvě zvířata, pro která jsme se především rozjeli až do Sierry Leone – červenou a běloramennou guerézu. Lovci nám denně přinášeli všelijaké jiné opice a já si už začínal zoufat.

»Tohle je všechno nanic, « řekl jsem Chrisovi. »Budeme muset udělat párkrát na opice zátahy a uvidíme, jestli tak nějaké seženeme. «

»Jaký zátahy? « ptal se Chris udiveně.

»Takové zátahy se pořádají na kakaových plantážích, « vysvětloval jsem mu.

»Všechny opice se naženou na jedno místo a zabijí, protože napadají kakaovníky a ničí úrodu. Úřady vyplácejí jako odměnu asi šilink za hlavu. Pošlu dneska Dlouhána Johna do Kenemy, aby zjistil, kde by se dalo něco takového podniknout. Mohl by z toho být i senzační filmový záběr. «

Vyslal jsem tedy Dlouhána Johna do Kenemy a ten se vrátil se zprávou, že sice nese jména, tři nebo čtyř vesnic, kde se pravidelně pořádají zátahy na opice, ale nejdřív že musíme požádat o pomoc hlavního náčelníka oblasti a pak teprve přesvědčovat venkovany, aby nám uspořádali opičí zátahy mimo sezónu. Rozhodli jsme se, že si zajdeme promluvit s náčelníkem hned druhý den a zorganizujeme zátahy na opice co nejdříve. Druhý den ráno jsem si vyšel jako obvykle hned za sví-

tání na verandu a čekal na Sada, až mi přinese čaj. Dlouhán John nikdy nevstal, dokud nebyl čaj hotový, a držel se postele jako klíště.

Stál jsem a rozhlížel jsem se po zamlženém pralese, když tu jsem najednou z údolí přímo pod naším domem zaslechl nějaký rámus. Věděl jsem, že to jsou opice, protože jsem rozeznal ten krásný zvuk, s nímž skáčí do listí a který připomíná nárazy příboje na skalnaté pobřeží. Zpočátku jsem však neviděl, co je to za opice. Běžely právě k velkému překrásnému stromu, který rostl asi dvě stě metrů pod verandou. Měl zelenošedý kmen, výrazně zelené listy a v této roční době byl obsypáný jasnými třešňově růžovými, asi patnáct centimetrů dlouhými lusky. V listí to znovu zapraskalo a zašustilo a potom bylo chvíli ticho. A vzápětí jako by celý strom najednou rozkvetl opicemi. Byly to červené guerézy a vypadaly přímo úchvatně. Měly krásnou lesklou, kaštanově rezavou a jak uhel černou srst a zářily v ranním slunci jako naleštěné. Byly opravdu skvostné! Napočítal jsem jich asi dvánáct a k tomu dvě mlád'ata a pobavilo mne, jak mlád'ata nedělají nejmenší rozdíl mezi ocasy svých rodičů a větvemi stromů; prostě se na nich co chvíli zhoupala z místa na místo. K mému údivu se guerézy nekrmily plody stromů, ale cpaly se spoustou mladého listí a letorostů. Byly to dozajista nejkrásnější opice, jaké jsem v životě viděl, a rozhodl jsem se, že i kdybych měl zbořit svět, získám jich několik pro svou zoo.

Zůstaly na stromě, klidně se krmily a pokřikovaly po sobě, ale vtom se najednou objevil na verandě Sadu a přinesl obrovský podnos, na kterém rachotily čajové šálky. Když jsem se ohlédl ke stromu, všechny guerézy zmizely. Pomalu jsem upíjel čaj a vzpomínal, jak mi jedna značně prostomyslná dáma, s kterou jsem se sešel na jakémsi večírku ve Freetownu, řekla: »Nechápu, proč se vláčíte kdovíkam do té divočiny, pane Durrelle. Vždyť tam není vůbec nic k vidění. « Škoda že neviděla ty krásné guerézy.

Téhož dne jsme se vydali s televizním štábem za náčelníkem a radou starších do oblasti nepříliš vzdálené naší vesnice a zvířata jsme nechali na starosti Dlouhánu Johnovi. Náčelník a rada starších měli jakousi poradu a museli jsme dlouho čekat, než nám poskytl audienci. Náčelník byl ještě docela mladý a velmi hezký muž, oblečený do prostého bílého roucha a pestrobarevné čepičky, ale většina z rady starších měla na sobě rozevlátá roucha nejrůznějších barev. S pomocí tlumočníka jsem jim vysvětlil, proč jsme přijeli do Sierry Leone, a hlavně to, že tu chceme natočit film a nacheťt živé exempláře gueréz. Znovu a znovu jsem však musel zdůrazňovat, že chceme guerézy živé, protože pro náčelníka se staršími bylo obvyklé, že opice se tu vždycky jen zabíjejí, a nemohli pořád pochopit, že je potřebujeme živé a nezraněné. Konečně jsem jim vysvětlil, o co nám jde, a doufal jsem, že to vzkáže do různých vesnic a všechno jasně a srozumitelně vysvětlí. Náčelník i starší na mě udělali veliký dojem. Měli úžasné pohyblivé krásné obličej. Velké černé oči se jim dívaly stejně chladně a vypočítavě, jak to vidíme u všech pouliční-

ních obchodníků třeba v Petticoat Lane, ale při sebemenším žertu rázem ožily a rozzářily se s takovou živostí, jakou už skoro v Evropě neznáme. Náčelník se dal slyšet, že jestli nám jde jen o filmování, hodila by se nám nejlépe jedna kakaová plantáž nedaleko vesnice, kde prý se najde spousta nejružnějších opic. Ale k zátahu to zrovna vhodné místo není. Ten by se měl spíš uspořádat v jedné mnohem vzdálenější vesnici. Když už jsme tu však byli, řekli jsme si, že se na tu kakaovou plantáž podíváme.

Cestou k plantáži jsem uvažoval o těžkém osudu opic v Sieře Leone. Rok co rok se jich při zátazech zabije něco mezi dvěma až třemi tisíci. To proto, že opicím bohužel nikdo nevysvětlil, jak důležitá je sklizeň kakaa pro národní hospodářství země, takže vtrhávají do kakaových plantáží a nadělají tu spoustu škody. Musejí se proto vybíjet. Škoda jen, že tím trpí všechny opice. Když se v Sieře Leone uspořádá opičí zátah, dostávají účastníci odměnu za každou opičí hlavu a vybíjejí bez rozdílu všechny druhy. Bohužel s nimi i oba druhy gueréz, o které jsme se tolik zajímali a které jsou navíc teoreticky chráněny zákonem. Opět tu vidíme typický příklad toho, že jeden je trestán za vinu druhého, protože guerézy v kakaových plantážích žádné škody nedělají. Je to situace, kterou jsem viděl na celém světě a vždycky mě znovu znechucuje – vlády jsou ochotné vynaložit milióny liber na zachování takzvaného zdravého ovzduší, ale ani penny na ochranu zvířat. A tak se v Sieře Leone povraždí každoročně na tři tisíce opic, a přitom polovina z nich vůbec kakaovým plantážím neškodí a mohla by navíc znamenat pozoruhodnou turistickou atrakci.

Když jsme dojeli ke kakaovým plantážím, pochopil jsem však, proč se tu opice musejí tak nemilosrdně pronásledovat. Viděli jsme jich všude kolem tlupy a horlivě ohryzávaly mladé kakaovníky. Jak jsem však čekal, byli to především kočkodani Hamlynovi a Dianini, a ani jedna gueréza. Přehlíželi jsme celé školky mladých kakaovníků, sešikovaných do pravidelných řad, a dovedli jsme si jasně představit, jak čilá opičí tlupa dokáže v deseti minutách úplně zničit i dvouletý až tříletý kakaovník. Chris s ostatními si zatím připravili kamery a začali natáčet kočkodany poskakující ve stromech a já si vyšel ke konci plantáže a brzy se ocitl v pralese. Nevede tudy žádná demarkační čára, najednou prostě člověk nevidí kakaovníky, jen původní prales, všude kolem se vzpínají do výšky jak ztuhlé fontány obrovské šustící bambusy, a tu si uvědomí, že vyšel z plantáže. Bylo mi prapodivně, když jsem tak procházel mezi těmito bambusy, protože jejich kmeny, silné jak mužská stehna, se při sebemenším vánku melodicky rozvzrávají a sténají. Takové zvuky se asi rozléhaly na starých plachetnicích, když za vichřice obeplouvaly mys Horn.

Rozhlížel jsem se po guerézách, ale v tropech to člověk nemá snadné, co chvíli zapomíná, co vlastně hledá, protože ho na každém kroku zaujme něco nového. Spatří květinu, kterou ještě jakživ neviděl, zářivě zbarvenou houbu, motýla anebo stejně nádherně vybarvenou rosničku či kobyliku. Tropy jsou vypravené trochu jak

hollywoodský velkofilm, aby si člověk uvědomil, jak je nepatrný a bezvýznamný a jak složitý a nádherný je svět kolem něj.

Tiše jsem procházel pralesem, co chvíli se zastavoval a prohlížel si něco, co mě zrovna zaujalo, když tu jsem najednou ke svému naprostému nadšení objevil, co jsem hledal. Ve stromech přede mnou cosi se zašustěním dopadlo na spodní větev, a když jsem se k místu tiše přiblížil, ocitl jsem se přímo pod skupinou gueréz běloramenných. Byla to docela malá skupinka asi šesti zvířat a jedna samice nesla dvojčata, což je velice neobvyklé. Guerézy se klidně živily ve větvích asi patnáct metrů nade mnou, a třebaže o mně dobře věděly, ani v nejmenším nejevily strach. Zadíval jsem se na ně polním kukátkem a zjistil jsem, že nejsou zdaleka tak barvité jako guerézy červené, ale působí svou ebenově černou srstí, sněhobílými ocasy a tvářemi orámovanými bílou kožešinou klidně a důstojně jako nějaký zvláštní náboženský řád. Konečně je strom přestal zajímat a zmizely. Až do té chvíle jsem si myslel, kdovíjak rychle se pohybují ve stromech červené guerézy, ale běloramenné je porazily na celé čáře. Bez sebemenšího zaváhání se dokázaly vrhnout z koruny padesát metrů vysokého stromu a dopadnout dole do větví s takovým půvabem a přesností, že by se Billy Smart rozplakal radostí.

Vrátil jsem se na plantáž a zastihl tam Chrise úplně bez sebe nadšením, protože se mu podařilo několik báječných záběrů Dianiných a Hamlynových kočkodanů, jak si pochutnávají na listí v korunách stromů. Pak jsme si sbalili nádobíčko a rozjeli se zpátky do vesnice. Byl právě trh, a protože africké trhy přímo miluji, zastavili jsme se a trochu se prošli. Obchodníci měli napilno a ostražitě se rozhlíželi, krásné oči jim zářily, zuby svítily, a protože všichni přišli v překrásných nedělních šatech, zářilo to kolem nejpestřejšími barvami. Všude se vršily pestré haldy ovoce a táhly dlouhé řady výrazně zbarvených štůčků látek, až jsem měl pocit, že procházíme duhou. Dalo se tu koupit snad všechno, od sušených žab, pečlivě napíchaných na tříse bambusu, až po sandály vyrobené ze starých automobilových pneumatik. Jak jsme se procházeli, přistoupil ke mně najednou štíhlý mladík v potrhaném slamáku proti slunci, bílém tričku a khaki šortkách. Zdvořile nadzvedl klobouk a zeptal se tak pronikavým pisklavým hláskem: »Jste pan Dullell, plosím?«, až jsem si na chvíli i přes jeho oblečení pomyslel, že mne snad oslovila žena. Přiznal jsem se, že jsem.

»Posílá mě náčelník,« vysvětloval. »Jsem Mohamed a náčelník povídal, že chcete pochytat živé opice. A to vám, pane, můžu zařídít.«

»Mnohokrát děkuji,« odpověděl jsem opatrně, protože na mě vůbec nedělal dojem člověka, který by dokázal zorganizovat zátaž na opice. Ale jestli ho posílá náčelník, ví snad, co dělá.

»Kdy byste chtěl podniknout ten opičí zátaž, pane Dullelle?« ptal se Mohamed dál.

»Co nejdřív, « odpověděl jsem. »Chtěl bych chytit hlavně guerézy – běloramenné a červené. Znáte je? «

»Ano, pane, znám, « přisvědčil. »Je jich tu spousta, spousta. «

»Ale jak chcete vlastně takový hon na opice podniknout? « ptal jsem se.

»To je tak, pane, « odpověděl. »Nejdřív opice najdeme, hodně brzy ráno, a pak je ženeme a ženeme, křičíme, ženeme je, ženeme a ještě víc křičíme, až je doženeme, kam chceme. Pak porazíme kolem všechny stromy. A pod strom, na kterém sedí opice, musíme postavit past. «

»Past? Proboha jakou past? «

»Narovnáme všechny větve pod strom do velké hromady – opravdu velké, abyste rozuměl, a opice pak seskakují ze stromu, spadnou do pasti a my je pochytáme. « Připadalo mi to naprosto neuvěřitelné, ale vysvětloval mi to s takovou vážností, až jsem si řekl, že snad ví, o čem mluví.

»A kdy by se dal takový záťah zorganizovat? « zeptal jsem se ho.

»Pozitíí by to šlo. «

»Dobrá, « řekl jsem. »Ale chceme tam být hned od začátku a všechno nafilmovat. Rozumíte? Určitě bez nás nezačínajte. «

»Dobrá, pane. «

»Přijedeme asi v devět. «

»Ale... to je moc pozdě, pane, « namítal. »Předtím nemůžeme natáčet, protože není dost světla, « vysvětloval jsem.

»A co když vám zatím naženeme opice k tomu stromu – můžete potom začít filmovat? « ptal se ustaraně.

»Ano... když bude dost světla, « řekl jsem. »Začneme asi v devět nebo v půl desáté. To už bude na natáčení světla dost. « Chvilíčku o tom přemýšlel.

»Dobrá, pane, « řekl potom. »V devět přijedete do vesnice a my vám zatím seženeme ty opice. «

»Výborně. Mnohokrát vám děkuji. «

»Není zač, pane, « odpověděl, nasadil si slamák a odkráčel rušným tržištěm.

Dva dny nato jsme tedy vstali obzvláště brzy. Pečlivě jsme zkontrolovali kamery i všechny přístroje na natáčení zvuku a rozjeli jsme se do vesnice, kde se měl pořádat záťah na opice. Jen jsme tam dorazili, odvedli si nás vesničané po úzké pěšince banánovou plantáží a potom ještě kus do pralesa. Odkudsi zepředu k nám začal doléhat nepředstavitelný rámus a po chvíli jsme došli k místu, kam muži nahnali opice. Zpočátku jsem měl dojem, že je tam jenom strašlivý rámus a zmatek, asi tři sta Afričanů usekává podrost a mezi nimi si vykračuje Mohamed, a co mu jenom hlas stačí, vykřikuje rozkazy, které zřejmě nikdo neposlouchá. Mužům se zatím podařilo nahnat na obrovský strom dvě tlupy gueréz a teď rychle poráželi všechny keře, po kterých by opice mohly utéci. Postupně jim tak odřízli všechny cesty k úniku a opice začaly zřetelně projevovat strach. Asi dvě se vrhly z vysokého stro-

mu, seskočily snad padesát metrů do koruny blízké palmy a utekly a tu se dali Afričané jak jeden muž do ječivého křiku a pracovali ještě usilovněji.

Nikdy nevidím rád, když se kácejí stromy, a bolelo mě srdce, když jsem se díval, jak tady jeden po druhém dopadá na zem. Věděl jsem však, že prales tu má tak jako tak ustoupit kakaové plantáži a že by se stromy stejně pokácet musely. Konečně se zřítíl do podrostu poslední vysoký strom, po kterém by mohly opice utéci, a zbylo jen několik palem, z kterých museli Afričané uříznout velké vějíře. Useknuté vějíře spadaly k zemi s kouzelným tichým zašustěním, asi jako když se dáma ukloní v tuhé naškrobené krinolíně.

Skupina mých udatných lovců se pilně činila a vykácela už řádný kus pralesa a já netrpělivě čekal, co se bude dít dál. Afričané si uspořádali jakýsi ekvivalent naší svačinové přestávky. Uřízli si velké kusy nějaké liány, obsahující značné množství vody, přidrželi si je u úst a sáli z nich vodu. Byli celí uřícení a žízňiví, pot se z nich jenom řinul, a jak pili z lián, dohadovali se, co teď podniknout dál. Mohamed mi sdělil pisklavým hláskem, že se rozhodli postavit past. Hned tedy vypuklo další sekání a pilování a Afričané navršili dole kolem stromu do velké kuželovité haldy největší větve a palmové vějíře. Když byli hotovi, rozběhli se všichni do blízkého houští a uřízli si dlouhé rozvětvené klacky. Nutně je potřebovali, protože když opice začaly nakonec přece jen seskakovat do pasti a potom z pasti do sítí, museli na ně lovci hodit rozvětveným klackem síť a potom je rychle popadnout za hlavu a za ocas.

Bedlivě jsem pozoroval korunu stromu, kde se shromáždily opice, ale listů tu bylo tak husté, že jsem nedokázal s jistotou rozeznat, kolik jich je, jenom jsem věděl, že jsou mezi nimi oba druhy gueréz, o které jsme tolik stáli. Mohamed mi oznámil, že vše je připraveno, a ačkoliv jsem nebyl zvlášť přesvědčen, že celý podnik dobře dopadne, přikázal jsem spíš z dobré vůle Afričanům, aby donesli klece. Nedovedl jsem si představit, že se jejich metoda osvědčí, ale zbývalo přece jen trochu naděje, že guerézy chytíme, a chtěl jsem na ně být připraven. Za chvíli vylovili dva muži kdovíodkud prastarou pilu, na které už nezbyly skoro žádné zuby, přelezli sítě, vyšplhali po pasti až ke kmeni obrovského stromu a začali řezat.

»Co to proboha dělají? « ptal jsem se Mohameda.

»Víte, pane, opice si budou myslet, že chceme porazit strom, seskákají do pasti a my je chytíme, « vysvětloval mi Mohamed a stíral si z čela pot.

Zaměřil jsem dalekohled do koruny stromu. Pilování zřejmě neudělalo na opice nejmenší dojem. Strom měl velmi široký kmen a bylo jasné, že než by se jím oba muži tou starodávnou pilou prořezali, uběhne asi tak půl roku. Po půlhodině jsem byl přesvědčen, že se namáhají zcela zbytečně. Zavolal jsem si Mohameda.

»Ano, pane, « zvolal, přiběhl a řízně zasalutoval. »Podívejte, Mohamede, tak se mi zdá, že tímhle způsobem ničeho nedocílíme, « řekl jsem mu. »Opice se nedají tím

pilováním zřejmě nijak rušit, a než se strom uřízne, bude to trvat věčnost. Co kdybychom to zkusili jinak? «

»Jistě, pane, « odpověděl. »Ale jak? «

»Co kdybyste vyčistili kolem stromu kousek země, aby nechytla past, a pak rozdělali malý ohýnek, « navrhl jsem mu. »Můžete na něj přiložit spousty čerstvého zeleného listí, a až z něj začne stoupat ke stromu kouř, opice třeba seskákají. «

»Dobrá, pane, « odpověděl. »Zkusíme to. «

S hlasitým křikem připomínajícím racka odběhl a za chvíli měli Afričané vyčištěný kousek půdy kolem stromu a zapálili ohýnek. Díval jsem se, jak se z něj začíná lenivě plazit vzhůru kouř, plíží se kolem kmene obrovitého stromu a stoupá stále výš. A pak jsem se podíval, co tomu říkají opice. Když guerézy, které jsem viděl, ucítily první závan kouře, trochu nervózně poposedávaly, ale jinak se zřejmě zvlášť nebály. Afričané však přikládali na oheň další a další čerstvé listí, kouř stále houstl a guerézy začaly nervózně přeskakovat z větve na větev.

A tu, v podivném kontrastu k obrovské kakofonii, která se ještě před chvílí rozléhala podrostem, kruh asi tři set Afričanů náhle zcela zmlkl a stál s připravenými klacky kolem sítě. Chtěl jsem zrovna požádat Mohameda, ať tlumočí Afričanům, aby se nevrhli na první opici, která seskočí ze stromu – jestli vůbec některá seskočí – a nenechali celou síť bez dozoru, když tu najednou seskočila z koruny stromu běloramenná gueréza, ladně dopadla na past a k mému úžasu v ní zmizela. »Ááááá, « ozvalo se mezi Afričany asi jako mezi diváky na fotbale, když padne gól. Chvíli se nedělo nic a pak gueréza vykoukla a rozběhla se rovnou do sítě. Jak jsem čekal, většina Afričanů se k ní dychtivě rozběhla s rozvětvenými klacky.

»Řekněte jim, ať se hned zařadí... honem ať se zas postaví na svá místa! « volal jsem na Mohameda.

Mohamed hlasitě uděloval rozkazy, srovnal své muže zase do řady a nechal jen dva, aby chytili guerézu. Podrželi ji pěkně pod sítí a já se na ni rozběhl podívat. To už ji jeden z lovců rázně popadl za zátylek, pevně ji přidržel za ocas a vyzvedával ze sítě. Byla to samička, zřejmě jen zpola dorostlá a ve výtečném stavu. I když tyhle opičky vypadají tak ponuře a poddajně, dovedou člověka pořádně kousnout a musí se na ně s největší opatrností. Odnesli jsme ji do jedné klece, vstřčili dovnitř, zavřeli za ní dvířka a pak přikryli klec palmovými listy, aby si gueréza ve tmě spíš připadala v bezpečí. Když jsme ji takhle pečlivě uložili, vrátil jsem se ke stromu a to už jako by se z něj spustil přímo déšť opic. Jedna za druhou dopadaly na větve a doskakovaly tak rychle za sebou, že jsem je ani nestačil počítat, a když už byly na pasti a snažil jsem se je přepočítávat tam, zmizely mi zase mezi větvemi. To už vypukla hotová vřava. Opice za opicí padaly a vbíhaly do sítě a Afričané je s křikem a jekotem chytali rozvětvenými klacky. Byl to nepopsatelný zmatek. Sám jsem nemohl dělat nic jiného než stát u klecí, rychle počítat opice, které mi Afričané přinášeli, a snažit se odlišit samce od samic. Když si teď na to vzpomínám,

připadá mi až neuvěřitelné, na co všechno najednou musí člověk v takové chvíli pomyslet.

Pokaždé když ke mně běželi dva Afričané s opicí, která se jim zmítala v rukou, jsem si dělal starosti, jestli s ní nenakládají moc surově nebo ji nedrží příliš pevně. Pak jsem se musel přesvědčit, v jakém je stavu. Když byla dospělá a měla už hodně opotřebované zuby, znamenalo to, že jde o dost starý exemplář, a nebylo jisté, jak by asi přivykla zajetí. Musel jsem pozorně dohlížet na zavírání opic do klecí, protože Afričané za nimi klidně zabouchli dvířka a byli by jim často přirazili ocas. Přitom jsem si pořád lámal hlavu, jestli zvíře neutrpělo příliš velký otřes. Není mu moc horko? Snese přepravu do ›zvířecích dolů‹? A zvykne si, když je tam doveze? Udivovalo mne, že opice mi dvě hodiny potom, co jsme je chytili, už většinou klidně žraly z ruky, i když byly určitě řádně vyžděšené zajetím.

Když jsme zavřeli do klece i poslední opici, pečlivě jsme prohledali past, jestli se ještě některá neskryvá ve větvích. Konečně jsem si mohl všechny své zajatkyně jednu po druhé pořádně prohlédnout a spočítat. Zatím jsem věděl jen to, že jsme měli mimořádné štěstí a chytili na první zátah červené i běloramenné guerézy. Když jsem prozkoumal klece, zjistil jsem, že jsme chytili deset červených gueréz a sedm běloramenných různého věku a velikosti a hlavně, což bylo nejdůležitější, samce i samice. Přikryli jsme pečlivě všechny klece palmovým listím, přivázali je k tyčím a vydali se na dlouhou cestu pralesem. Lovci pochodovali v dlouhé řadě, vždy dva a dva nesli pohupující se klece a všichni si vesele vítězně vyzpěvovali.

V duchu jsem jásal štěstím. Po všech těch týdnech čekání a po veškeré dřině a námaze, kterou jsme vložili do cesty, jsme konečně dosáhli svého hlavního cíle – chytili jsme guerézy. Když jsme však nakládali klece dozadu do obrovského landroveru a pomalu se vraceli po kodrcavé cestě ke zvířecím dolům, uvědomil jsem si, že máme za sebou teprve první krok. Osudná zkouška nás ještě čeká – dokážeme guerézy udržet a rozmnožit?

/ 7 / UDRŽTE MI GUERÉZU

Pánové,

budeme vám velmi vděční, když se dnes zúčastníte našeho tance, který bude přesně v 9 ráno.

Tanec se pořádá pro naši sestru Reginu, která se dala k policii a odjíždí. Je to tanec na rozloučenou. Všechny vás na tento tanec srdečně zveme. Očekáváme vaši okamžitou odpověď.

Naše adresa:

J. B. Musa

J. P. Musa

Bambawo

Jak jsem dobře tušil, nejde jen o to guerézy pochytat, ale také je udržet. Nepůsobilý nám největší starostí tím, že by si snad nezvykaly v zajetí, ale naopak, že se mu tak rychle podvolily. Potíže jsme měli hlavně s jejich krmením. V přírodě žijí guerézy v nejvyšších větvích stromů a živí se téměř výhradně listím, mechy a jinou bylinnou stravou a myslím, že si tu a tam pochutnají i na ptačím vejci nebo na ještěrce. Nemají proto žaludek tvaru jednoduchého vaku jako ostatní opice, ale vyvinul se jim v soustavu laločnatých výběžků, sloužících k získání co nejvyššího výtěžku z poměrně nevyživné stravy. Guerézy mají často tak velký žaludek, že tvoří spolu s obsahem čtvrtinu jejich váhy.

Pro začátek jsme je mohli krmit přírodní potravou, kterou jsme si obstarávali v blízkém pralese, a guerézy si na ní hladově pochutnávaly. Zřejmě však jejich chuť k jídlu nějak souvisela s ořísem ze zajetí, protože ve čtyřiašedesáti hodinách téměř úplně zmizela. Začínali jsme si o guerézy opravdu dělat starosti. V zoufalství jsme se vypravili na trh do Bambawa dole pod kopcem a nakoupili spousty zeleniny, kterou si Afričané pěstují na vaření a jako přísadu do masa. Bylo jí několik různých druhů – některá připomínala špenát, jiná jetel s velkými listy, a tu jsme právě guerézám nabídli. Zprvu o ni nejevily nejmenší zájem a pak ji začaly lhostejně požírat. Netrvalo dlouho a všechny běloramenne guerézy, jako by se smířily se svým údělem, začaly docela normálně žrát zeleninu, kterou jsme jim vozili z trhu, ale zato červené si jen tak trochu uobávaly, aby se udržely naživu. Oba tyto druhy se od sebe tak odlišovaly, až bylo neuvěřitelné, že patří k jednomu rodu. Běloramenné byly čilé a živé a brzy se tak ochočily, že nám žraly z ruky. Červené byly naopak pořád sklíčené a mrzuté a uzavíraly se do sebe, jako kdyby v jednom kuse trucovaly.

Nejvíce starostí mi však dělalo, že jsme se už brzy měli rozjet do Freetownu a počkat tam na loď domů, a za druhé, že bychom měli přivyknout guerézy na nějakou náhradní stravu, na něco, co bychom jim mohli dávat cestou, jako jablka, mrkev a podobně. Naneštěstí se skoro nic takového v Bambawu ani v Kenemě nedostalo. Podařilo se nám sehnat za nekřesťanskou cenu pár jablek, ale guerézy k nim jenom přičichly a znechuceně je odhodily. V naději, že přece jen guerézy chytíme, jsem už dávno objednal na *Accru* obrovské množství mrkve, kapusty a nejružnější zeleniny, na jakou jsem si vzpomněl, a když jsem teď viděl, s jakou nevolí odmrštily jablka, byl jsem z toho celý nešťastný. Začínal jsem se bát, že od nás nepřijmou žádnou potravu, kterou jim budeme moci na lodi poskytnout.

Nakonec to došlo tak daleko, že červené guerézy byly tak smutné a sklíčené a tak málo žraly, až bylo jasné, že bychom museli vynaložit celé měsíce trpělivé práce, než bychom je přivykli zajištění a nepřírozené potravě. K svému velkému zklamání jsem se musel rozhodnout, že je pustíme zpět do přírody, a to jsme také udělali.

Běloramenné guerézy nám to však bohatě vynahradily. Výtečně prospívaly a dobře se jim vedlo, i když se pořád ještě štítivě odvracely od jablek či banánů. Zelenina ve vedru rychle uvadala a museli jsme je proto krmit čtyřikrát i pětkrát denně. Zabíraly nám spoustu času a to jsme ještě museli natáčet a starat se i o ostatní zvířata.

A právě v těch dnech jsem vyvedl pořádnou hloupost, jaká se stane snad na každé výpravě. Vyjeli jsme si asi dva kilometry po silnici do pralesa natočit jeden filmový záběr a vzali jsme si malý landrover, který přivezla televize. Když jsme všechno nafilmovali a vraceli se domů, usadil jsem se na zadní hranu landroveru, ale vůz najednou najel ve velké rychlosti do obrovského výmolu v silnici. Náraz mě vymrštil vzhůru a pak mě odhodil stranou, ale naštěstí jsem dopadl zpátky na okraj landroveru. Pořádně jsem si přitom pohmoždil kostrč a zlomil dvě žebra. Až do té doby jsem si vždycky myslel, že zlomenina žebra není nic bolestivého. Teď jsem se však poučil o opaku. Je velmi bolestivá. Nemohl jsem se pořádně posadit, jak jsem měl pohmožděnou kostrč, a když jsem se sehnul nebo nadechl, div jsem nevykřikl bolestí. Těžko se mi teď pracovalo se zvířaty, protože při čištění klecí se musí člověk ustavičně shýbat, a zrovna tak při nošení kbelíků vody a jiných podobných úkonech. Měl jsem s sebou jen prášky proti bolesti hlavy a ty mi nijak zvlášť nepomáhaly. Doufal jsem, že za pár dní bolesti přejdou samy od sebe, ale bohužel se neutišily, naopak ještě se vystupňovaly. Viděl jsem, že už sbírku nezvládnou a nezastanu ani filmování, které nás čekalo na lodi. Nutně jsme potřebovali na pomoc někoho třetího.

Naštěstí jsem si vzpomněl, že Jacquie se vrací z Argentiny do Anglie přibližně ve stejnou dobu, kdy odtud vyplouvá do Západní Afriky *Accra*. Hned jsem jí zatelegrafoval a navrhl jí, aby přijela na *Accře*, ale proč, to jsem jí nevysvětlil. Všechno se muselo vyřizovat prostřednictvím Kátí a zoologické zahrady, protože jsem přes-

ně nevěděl, kde je právě Jacquiina loď, a nemohl jsem jí zatelegrafovat přímo. Brzy nato jsem dostal od Jacquie telegrafickou odpověď, že připluje lodí tehdy a tehdy a že jí zbyde jen osmačtyřicet hodin, aby se vypravila a chytila *Accru* v docele jiném přístavu. Je opravdu tak nutné, aby za mnou jezdila? Nechtěl jsem vysvětlovat, jak se věci mají, a proto jsem jenom zatelegrafoval: »Velmi nutné, aby Jacquie přijela, protože svou ženu miluji.« Tím jsem ji, jak jsem doufal, vylákal na *Accru*, ale určitě jsem také zmátl několik telegrafistů, jimž prošel text rukou. Zřejmě není ve světě zvykem vyznávat telegraficky lásku.

Nakonec přece jen přišel den, kdy jsme museli odjet ze »zvířecích dolů« a vydat se do Freetownu. Na každé sběratelské výpravě nastává těžké rozhodování, jestli cestovat k cíli ve dne anebo v noci. Když se jede přes den, je zvířatům horko a na hrbolatých cestách nemohou žrát. Cestou v noci není před hrbolatými silnicemi také úniku a zvířata se moc nevyspí, ale aspoň jim není vedro. Rozhodl jsem se, že pojedeme v noci. Na přepravu všech zvířat, která jsme nashromáždili, jsme měli tři nákladní auta a náš obrovitý landrover. Největší starost jsem měl o mláďata, protože jsem se bál, že utrpí cestou do Freetownu nejvíce.

A právě v té chvíli nás přijel zachránit Joe Sharp. Objevil se zčistajasna mezi námi a ihned mi nabídl, že mi odveze všechna zvířecí mimina, jak jsme mláďatům říkali, dolů do Freetownu svým malým nákladním landroverem a cestu, na kterou by naše nákladní auta potřebovala celou noc, stihne za pouhých pár hodin. Při takové rychlosti se dalo cestovat i přes den a dohodli jsme se, že pojedou s ním, a když bude zapotřebí, zastavíme a mláďata nakrmíme. A tak jsme jednoho dne časně zrána vyjeli s Joem Sharpem ze zvířecích dolů se všemi mláďaty uloženými vzadu v jeho landroveru. Dlouhán John se za námi měl rozjet v noci s televizním štábem a nákladními auty. Když jsme odjížděli ze zvířecích dolů, ohlédl jsem se ještě naposled na hřeben povlovných kopců s překrásným pralesem. Snad nikdy v životě jsem se s takovou lítostí neloučil se svým táborem. Joe ujížděl co nejrychleji, ale dával pozor, aby moc nevytřásl malé zvířecí pasažéry, a do Freetownu jsme dorazili v rekordním čase. Diamantová společnost nám znovu s největší ochotou zapůjčila překrásný filmový byt, který jsme měli k dispozici začátkem cesty, a navíc nám poskytla dvě velké otevřené garáže pro zvířata. Uložil jsem zvířecí mimina v bytě a šel si hned lehnout, protože jsem chtěl být vzhůru, až dorazí Dlouhán John se svým konvojem zvířat.

Měli přijet v šest ráno, ale bylo už šest a po konvoji ani památky. Ve čtvrt na sedm jsem začal být trochu neklidný a v půl sedmé jsem už dostával doopravdy strach... Co jestli některé z nákladních aut vjelo do příkopu, převrhlo se a všechna naše vzácná zvířata přišla o život? Nebo jen něco konvoj zdrželo, třeba píchla pneumatika? V sedm hodin jsem už propadal zoufalství, i když jsem nemohl nic dělat. Co chvíli jsme nedočkavě vyhlíželi s Joem z okna, ale naše nákladní auta vidět nebylo. A pak, asi ve čtvrt na osm, příkodrcalo nahoru první zaprášené vozidlo a zastavilo

před domem. To už dychtivě vyhlíželi z balkonů všichni nájemníci ostatních bytů, kteří se doslechli, že čekáme svůj náklad zvířat, a chtěli se podívat, co jsme chytili. A jak do dvora vjíždělo jedno nákladní auto za druhým a zastavovalo pod okny, všem těm divákům div nevypadly oči úžasem. Vyndali jsme všechna zvířata a kámen mi spadl ze srdce, když jsem zjistil, že žádné z nich zřejmě neutrpělo cestou nejmenší úhonu, jen levhartí samička Gerda je v trochu horší náladě než obvykle. Uložili jsme je do garáží a co nejrychleji je vyčistili a nakrmili, protože jsem musel zajet do přístavu naproti Jacqui, která měla právě připlout na *Accře*.

Joe mě tam odvezl svým vozem a já s sebou vzal malou lepenkovou krabičku, v které se skrývalo pohodlné lůžko z vaty a v něm mládětko lesní veverky. Přinesl mi je v poslední chvíli, než jsme vyjeli, nějaký lovec, a začínalo se právě rozhlížet. Tyhle maličké veverky jsou opravdu kouzelná stvoření. Mají zeleno-zlatá tělíčka s bílým pruhem po obou stranách, roztomilá malá ouška a velký chocholovitý ocas, uprostřed rezavý a po krajích černý. Věděl jsem, že Jacquie zbožňuje veverky, a byl to jediný dárek, který jsem pro ni měl na uvítanou. Neuvědomil jsem si, že musím mít propustku, a tak jsme se dostali teprve po značných zmatcích bránou až k Jacqui, která stála sama na molu a tvářila se, jako když se hotoví ke vzpouře.

»Kde jsi, prosím tě, byl tak dlouho? « zeptala se mě místo něžného manželského uvítání.

»Snažil jsem se proniknout do tohoto zatraceného přístavu, « vysvětloval jsem.

Přistoupila ke mně a chtěla mě políbit, ale já ji upozornil: »Moc mě nemačkej, mám zlomené žebro. «

»Co jsi zas ksakru prováděl? « zeptala se dopáleně. »Byl jsi u doktora? A máš to ošetřené? «

»Ne, nemám. Zrovna jsme dorazili. Podívej... Něco jsem ti přinesl. «

Snažil jsem se odvrátit Jacquiinu pozornost od své osoby. S krajním podezřením uchopila krabičku.

»Co v tom je? « zeptala se a pohlédla na mne.

»Dárek, « odpověděl jsem. »Podívej se... otevři to. «

Jacquie otevřela krabičku a rázem zapomněla na mé zlomené žebro a všechny starosti. Celá nadšená si prohlížela maličkou veverušku, která jí seděla na dlani.

»Pojď, « pobízel jsem ji. »Ať už jsme doma. «

»Ta je ale krásná! Kdy jsi ji dostal? «

»Asi pět minut předtím, než jsme ti vyjeli naproti. Koupil jsem ji, protože jsem si myslel, že by se ti mohla líbit. «

»Je rozkošná, « řekla Jacquie. »Už jsi ji nakrmil? «

»Hlad nemá, « ujistil jsem ji. »A je docela v pořádku. Až dojedeme domů, můžeš jí vyměnit plenky. Jenom si proboha pospěš, máme spoustu práce. «

»Dobrá, « souhlasila Jacquie.

»A mimochodem, tohle je Joe Sharp. Můj dobrý známý, « řekl jsem.

»Ahoj, Joe, « řekla Jacquie.

»Ahoj, « odpověděl Joe.

Když jsme se takto slavnostně shledali asi po čtyřměsíčním odloučení, zamířili jsme k landroveru a rozjeli se k bytu. Sotva jsme došli domů, uložila Jacquie verku v ložnici a pak se mě zeptala:

»Kde tu máš telefonní seznam? «

»Nač potřebuješ proboha telefonní seznam? « nechápal jsem.

»Musím zavolat nějakého doktora, aby ti ošetřil žebro. «

»Neblázni. Copak mi doktor pomůže? «

»To se ví, že pomůže, « prohlásila Jacquie. »A taky k doktorovi půjdeš. Než tohle zařídím, nehnu pro tvoje zvířata ani prstem. «

»Tak dobrá, « ustoupil jsem, byť nerad. »Zajdu do bytu nad námi. Bydlí tam nějaký chlapík, jmenuje se Ian. Ten snad bude o doktorovi vědět. «

Zašel jsem tedy nahoru za Ianem, dostal jsem od něj jméno a adresu jednoho lékaře a zase se vrátil dolů. Jacquie zatelefonovala během pár minut doktorovi a vysvětlila mu, co se stalo. Byl moc hodný a nabídl se, že přijde sám. Když se dostavil, pohlédl na řádnou pohmožděninu na mé kostrči a sdělil mi, že jsem si asi zlomil kostrční obratel. Potom mě rázně šťouchl do žeber, až jsem vykřikl bolestí a vyskočil metr dvacet.

»Vida, « řekl. »Máte zlomená dvě žebra. «

Nato mi začal pevně obvazovat hrud', až jsem sotva dýchal.

»Nesmíte se hýbat, nosit nic těžkého a namáhat se, « prohlásil. »Aspoň nějakou dobu ne. Než dojedete do Anglie, mělo by být všechno v pořádku. Dám vám nějaké prášky proti bolestem. «

Utišující léky zabraly a hned se mi ulevilo, ale chodit po Sieře Leone v nepředstavitelném vedru s pevným obvazem kolem těla bylo k nevydržení, a tak jsem ho nakonec sundal.

»Když se nemůžeš shýbat a zvedat nic těžkého, je jasné, že nebudeš na lodi k ničemu, « prohlásila Jacquie. »A jestli máte ještě s Johnem celé dny natáčet, zbyde všechna práce se zvířaty na mne. «

»Nějak to už zvládneme, « uklidňoval jsem ji.

»Moc chytré mi to nepřipadá, « řekla. »Co kdybychom zatelegrafovali pro Annu? « Anna, jak jsem už vysvětlil, je moje sekretářka a vrátila se právě s Jacqui z Argentiny.

»Myslíš, že by se sem tak rychle dostala? « ptal jsem se. »Víš přece, že tu *Accra* už brzy bude. «

»Když jí hned dneska zatelegrafujeme, mohla by to ještě stihnout letadlem, « odpověděla Jacquie.

Poslali jsme tedy Anně telegram a dostali téměř obratem odpověď, že si zajistila místo v letadle. Anna, rázná a schopná blondýnka, za námi dva dny nato přiletěla

do přístavu a úplně se nadchla, co jsme sehnali zvířat. Měla zvířata vždycky ráda a nijak se nezalekla představy, že má po celou plavbu pomáhat s čištěním a krmením. Vysvětlil jsem jí, co máme starostí s guerézami.

»Nejhorší je, že se musejí doslova vyplat, « řekl jsem jí. »A po pravdě řečeno, nevím, jestli nám na to zbyde na lodi čas. Taky si nejsem jistý, jak budou snášet novou potravu. Chtěl bych vám tedy dát všechny guerézy úplně na starost, a kdybyste nic jiného neměla dělat, zkuste dostat do těch ztracených opic nějaké žrádlo, ať je dovezeme živé. «

»Pokusím se, « řekla Anna. »Ale když vás tak poslouchám, zdá se mi, že to nebude moc lehké. «

»Ne, vůbec to nebude lehké, « uznal jsem. »Aspoň myslím, že ne, jestli se ovšem najednou nezblázní do kapusty nebo něčeho podobného. Ale nedá se nic dělat než počkat a pak uvidíme, co se bude dít. «

Brzy potom, co přijela Anna, nám přibýlo do sbírky další zvířátko a ukázalo se, že je to jedno z nejroztomilejších, které jsme získali. Když jsme si jednou nalili před večerí trochu aperitivu, zazvonil najednou telefon a Jacquie zvedla sluchátko.

»To je Ambrose, « řekla mi. »Má prý pro tebe nějaké prasátko. «

Ambrose byl major Ambrose Gender z armády Sierry Leone a seznámil jsem se s ním za svého prvního pobytu ve Freetownu. Představili mi ho hlavně proto, že vystupoval jako »strýček Ambrose« v dětském vysílání místní televize a vždycky předvedl svým malým divákům nějaké zvíře a vyprávěl jim o něm. Přistoupil jsem k telefonu.

»Dobrá večer, Ambrosi, « řekl jsem.

»Ahoj, Gerry, « ozval se hlubokým zvučným melodickým hlasem. »Mám pro tebe prasátko. Strašně krásné. Jmenuje se Kvítek. «

»Jaké prasátko? « ptal jsem se.

»Nevím to jistě, ale myslím, že mu říkáte štětkoun africký. «

»Páni! Ale to je senzace! «

Štětkouny mám ze všech prasat nejraději. Když dorostou, jsou pokryti jasnou, perníkově zbarvenou srstí, mají tmavé nohy, dlouhé ocasy, na hlavě bílou kresbu a uši prodloužené dlouhými bílými chlupy.

»Můžeš si pro něj přijet? « ptal se Ambrose.

»Samozřejmě. Kde tě najdu? «

»Zrovna jedu natáčet svůj program do studia. Co kdyby ses na mě přijel podívat a pak si prasátko vyzvedl? «

»Výborně, « souhlasil jsem. »A o čem dneska mluvíš? «

»Ale, mám zase předvést policejní psy. Posledně se tak líbili, že dostáváme spousty dopisů s prosbou, abychom program opakovali. Jenom se od nich tentokrát ne-nechám kousnout. «

Když předváděl Ambrose posledně policejní psy, ovázal si paži látkou, aby ho jeden ze psů mohl napadnout, ale ten se na něj vrhl tak divoce, že rukáv prokousl a zahryzl se mu do ruky.

»Tak domluveno. Kdy máme přijet do studia? «

»Asi za půl hodiny, « odpověděl Ambrose.

»Dobrá. Přijedeme. «

Ve spěchu jsme se najedli a rozjeli se do studia. Je docela malé, ale dobře vybavené. Mají tu jednu zvláštnost – při vysílání se velké otáčecí dveře nezamykají a vzadu je řada sedadel, takže kdo jde zrovna kolem a zajímá ho, co se děje v televizním studiu, může prostě vejít a posadit se tu. Chrise taková lehkovážnost do hloubi duše pobouřila.

»Něco takového by v BBC možné nebylo, « horlil.

»Ale tohleto není BBC, « namítal Ambrose. »To je televize Sierry Leone. «

Ambrose je asi středně vysoký a velice pěkný muž s obrovským zářícím očima, v kterých se co chvíli blýskne jiskra humoru. Dal si narůst skvostný černý knír, zřejmě pod vlivem vojenské výchovy v Sandhurstu, a na koncích si ho pečlivě vytáčí vzhůru.

»Zrovna mám začít se svým pořadem, « oznamoval mi. »Nechtěl bys chvilku počkat a předal bych ti prasátko až pak? «

»Samozřejmě, « řekl jsem. »Stejně bych tě moc rád viděl s těmi policejními psy. «

V poslední době se značně rozmohly ve Freetownu a v okolí loupeže a policie v zoufalé snaze je omezit dovezla tři cvičené policejní psy. Připadali mi jeden jako druhý, jak docela stejně se chovali. Stáli tu všichni tři se svými vodiči a v horku studia a světle reflektorů sotva funěli. Ambrose se postavil před kamery.

»Dobrý večer, milé děti, « začal. »Zdraví vás opět strýček Ambrose. Došlo nám do televize tolik dopisů, jak rádi byste všichni zase viděli policejní psy, že vám je dneska znovu předvedu. Nejprve vám ukážeme, jak jsou psi poslušní. Chodí krok co krok za svými vodiči. «

Vodiči vážně popošli ke kamerám a psi poklusávali za nimi. Obešli takto celý kruh a pak se zas postavili do řady na svá místa.

»A teď, milé děti, abyste viděly, jak jsou ti psi poslušní, « pokračoval Ambrose, »jim jejich vodiči nařídí, aby zůstali sedět, a sami pak přejdou na druhý konec studia, takže uvidíte, jak krásně je ti psi poslouchají. «

Vodiči nařídili psům, aby se posadili, ti usedli s vyplazenými jazyky v řadě a vodiči přešli na druhý konec studia.

»Vidíte, milé děti? « řekl Ambrose s širokým šťastným úsměvem ve tváři. »Tak tenhle pes se jmenuje Petr a je mu pět let. Tenhle se jmenuje Tom a jsou mu čtyři...«

V té chvíli se jeden pes zvedl, zřejmě naprosto unuděn celou záležitostí, a přešel na druhou stranu studia, aby byl co nejdál od záře reflektorů.

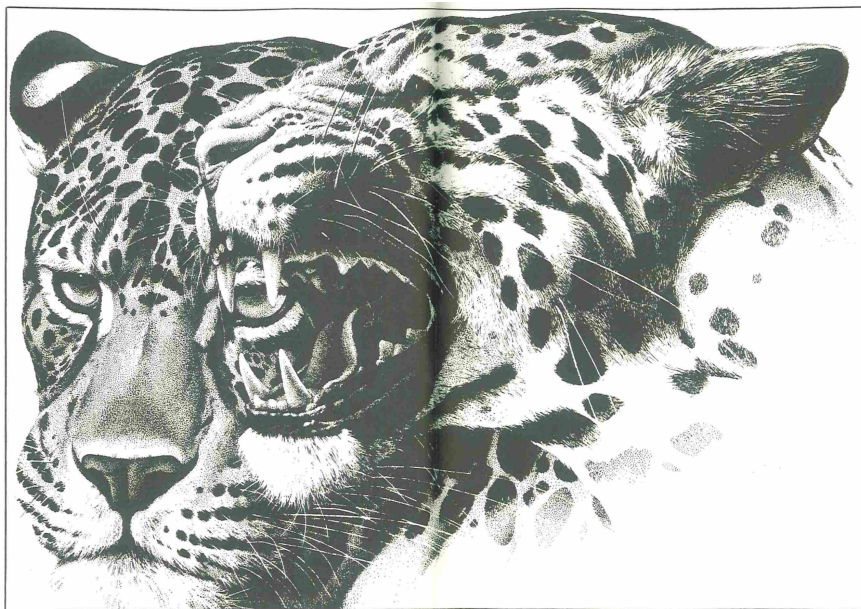
»A tohle, « pokračoval Ambrose, který se nedal nijak vyrušit ze svého klidu, a ukázal směrem k zmizelému psu, »je Josefína a je to čubka. «

S politováním přiznávám, že jsme si všichni museli zacpat pusy kapesníkem, aby diváci neslyšeli, jak srdečně se smějeme. Ambrose ještě několikrát předvedl, jak si psi počínají, zakončil celý program a rozzářený a upocený přišel za námi.

»A teď vám předám Kvítka, « řekl.

Čekal jsem, že donese kdovíjak velkou posadu, ale zašel do rohu studia a vrátil se s podivuhodně malou bedýnkou. Nadzvedl víko a z bedýnky vyběhlo nejrozkošnější prasátko, jaké jsem v životě viděl. Bylo temně čokoládově hnědé a podélně pruhované jasnými žlutými pásy, takže vypadalo jako nějaká divná chlupatá vosa. Mělo okouzující tupý čenich, živá jiskřivá očka, dlouhé plandavé uši a dlouhý splhlý ocas. Vyběhlo z bedýnky s nadšeným kvikáním a chrochtáním a začalo nám dychtivě očichávat nohy, jestli snad nemáme za záložkami od kalhot něco k žrádlu. Rázem jsme se do něj všichni zamilovali a vítězoslavně si je odnášeli domů. Hned druhý den jsem sehnal tesaře, aby mu udělal pořádnou klec.

Blížil se čas našeho odjezdu a dělalo mi velké starosti, jak přepravím všechna ta zvířata z domu do lodi. Poptával jsem se po Freetownu, ale nákladní auta zřejmě nebyla nikde k sehnání. Jednou se u nás zastavil večer na skleničku Ambrose a já se mu náhodou zmínil o mém problému a zeptal se ho, jestli neví o nějaké firmě,



která by nám pronajala na tak krátkou cestu tři solidní nákladní auta.

»Nač si potřebujete najímat nákladáky? « ptal se Ambrose.

»Musíme nějak dopravit zvířata do přístavu. Sami je tam neodvezeme. «

»Vždyť máš armádu, milý příteli, « řekl mi Ambrose.

»Armádu – jak to myslíš, že mám armádu? «

»Samozřejmě že armádu. Dám ti k dispozici tři armádní nákladáky a ty ti snadno dopravíš do přístavu všechna zvířata. «

»Ale Ambrosi, to přece nejde!

« namítal jsem. »Copak můžeš nařídít armádním vozidlům, aby vozila do přístavu zvířata? «

»A proč ne? « řekl Ambrose.

»Jsem přece major a velím armádě. Samozřejmě že jim to můžu nařídít. V kolik hodin tu ty nákladáky potřebuješ? «

»A víš určitě, že z toho nebudeš mít žádný malér? « ptal jsem se. »Nerad bych, aby tě kvůli mně postavili před vojenský soud nebo něco takového. «

»S tím si hlavu nelámej, Gerry, « řekl mi. »Však já to zařídím. Hlavně mi pověz, v kolik tady ty nákladáky chceš mít, a uvidíš, že tu budou. «

Domluvili jsme se tedy, kdy



mají přijet, a opravdu, v určený den se přivalily k domům Diamantové společnosti vojenské automobily a z nich vyskočili řidiči, postavili se do řady a řízně zasalutovali. Vypadalo to velmi působivě. Pečlivě jsme naložili zvířata a rozjeli se k přístavu. Z mola je přemístili v obrovských sítích do lodi a dolů do nákladního prostoru a já zatím řídil operace, kam postavit kterou klec. Námořníci z naší lodi i první důstojník nám velmi ochotně pomáhali, ale i tak trvalo nakládání asi hodinu a v žhavém slunci to nebyla zrovna nejlehčí práce. Sám jsem při tom mohl jen bezmocně postávat stranou a nesměl zvednout ani bedýnku.

Konečně byla všechna zvířata přece jen pečlivě uložena v nákladním prostoru a my si vyšli na palubu a dali si poslední pivo. Loď zatím pomalu vyplouvala, Freetown se měnil v pouhý třpytivá světélka v dálce a nad vodou, pokrytou vrstvou oleje, vyhrával lodní megafon anglické námořní písně. Nejprve jsme zašli s Dlouhánem Johnem do podpalubí a seznámili se s řezníkem. Když vezete zvířata, je pro vás řezník skoro nejdůležitější člověk na lodi, protože vám má vařit vajíčka natvrdo, dusit rýži a hlavně má na starosti chladírnu, kde máte uloženy všechny drahocenné potraviny. Byl jsem trochu nervózní, protože jsem nevěděl, jestli nám naložili v Anglii všechny potraviny, které jsem objednal, nebo ne. Naštěstí byly všechny na lodi: pytle mrkve, lísky krásné kapusty, jablek a hrušek a další pochoutky, na které jsem mínil nalákat guerézy. Řekl jsem řezníkovi, kolik potravin budeme asi denně potřebovat, a upozornil jsem ho, že zvířata dostávají většinou na mořském vzduchu větší chuť k jídlu, takže možná cestou ještě objednávky zvýšíme. Byl velmi ochotný a slíbil mi, že pro nás udělá s radostí všechno, co jenom budeme chtít.

Čekala nás spousta filmování, protože cestou do Afriky s námi televizní štáb na *Accře* nejel a museli jsme s Dlouhánem Johnem dodatečně natočit sekvence, jako bychom teprve pluli do Freetownu, i záběry ze zpáteční plavby. Nafilmovali jsme i každodenní práci, jakou dají zvířata v podpalubí. Na lodi zbývalo ještě hodně co dělat, ale protože Dlouhánu Johnovi a mně zabralo spoustu času natáčení, musely to většinou zastat Anna s Jacquií. Leckteré práce jsem ani dělat nemohl, pořád ještě mi v tom bránila zlomená žebra. Mohl jsem však například krmít levharty, kteří teď polykali s nepředstavitelnou žravostí kuřata a králíky, a krájet vstoje potravu pro ostatní zvířata. A hlavně jsem si vzal na starost krmení Kvítka.

Spíš než krmení to však vypadalo jak řeckořímský zápas. Nemohli jsme dát Kvítkovi žrádlo do klece, protože rázem všechno převrhl a ovoce, mléko a ostatní žrádlo tak rozpatlal, že už by jakživ klec nikdo neuklidil. Vypouštěli jsme ho tedy ven a dvakrát denně ho krmili. Měli jsme pro něj velkou plochou dortovou formu, kterou jsme vrchovatě naplnili šťavnatým ovocem a zeleninou a pak dolili mlékem. Sotva jsem usedl před Kvítkovou klecí a položil formu na zem, začalo prasátko ze všech sil kvičet a mlátit malým čenichem o dvířka. A teď nastával nejtěžší moment celé procedury. Musel jsem otevřít dvířka a zároveň, když se mi to povedlo, pěkně Kvítka popadnout, protože jinak se rozběhl přímo k formě, špatně odhadl vzdále-

nost a všechno převrhl, což se mu několikrát podařilo. Sotva jsem tedy otevřel dvířka, snažil jsem se ho chytit za dlouhé plandavé uši a držet ho, jako kdyby nám šlo oběma o život. Pak jsem ho musel opatrně odvést k dortové formě a Kvítek se do ní nadšeně zabořil oběma předními krátkými nožkami, s kopýtky doširoka roztaženými zabořil čenich do žrádla a samou rozkoší chraptivě mručel a chvílemi pištivě vykvikoval.

Horlivě vylízal formu do poslední kapky mléka, objevil a sežral poslední drobet chleba, ale pořád si zřejmě myslel, že má ještě někde trochu schováno a stačí jen hledat, takže kdybych ho byl nedržel, pustil by se šíleným cvalem kolem všech ostatních klecí. Obvykle se rozběhl k opicím, ale jednou se vrhl k levhartům a měl jsem co dělat, abych ho v poslední chvíli zachytil. Klec měla dole mezeru, kterou jsme zvířata čistili, právě dost širokou, že tudy mohli levharti protáhnout tlapu, a stačilo málo, bylo po Kvítkovi. Levharti vrčeli a drásali drápy pletivo, jak se snažili vrhnout po prasátku, ale Kvítek se jich zřejmě vůbec nebál. Ječivým hláskem rozhořčeně pištěl, skřípal malými tesáky a divoce se mi zmítal v náručí, jak se pokoušel seskočit na zem a pustit se s nimi do boje. Byli asi dvacetkrát větší než on, a přitom z nich stejně neměl nejmenší strach.

Anna se na mou prosbu věnovala výhradně guerézám. Jak jsem předpokládal, zabralo jí to celý den. Nejenomže je musela přivykat úplně nové stravě, ale učila je i docela jinak žrát. Guerézy nemají vůbec palce. V přírodě se pohybují tak rychle a skáčou tak obrovskými skoky z větve na větev, že by jim palce jenom překážely, takže jim zakrněly v pouhé pahýlky. Jen těžko proto zvednou něco ze země, protože musejí všechno sbírat okrajem ruky, asi jako když lidé smetají ze stolu drobty. Na stromech jim to nijak nevadí, protože když si na něčem pochutnávají vysoko v koruně, nacpou si plné pusy, a spadne-li jim sousto padesát metrů na půdu pralesa, klidně si přeskočí na další větev. V kleci však nic takového nejde. Ve Freetownu, kde jsme je krmili listím, jsme jim prostě prostrkali potravu pletivem nahoře ve stropě klece, takže listí viselo dolů a opičky si je mohly podle libosti strhávat, a na co neměly chuť, házet zas na zem. Nikdy se však nespouštěly na podlahu klece a nesbíraly si potravu ze země. Teď jsme však pro ně žádné listí neměli a jediné, co se mu trochu podobalo, byla kapusta. Jenomže ta jim zvlášť nechutnala. Také moc nestály o další pochoutky, které jsme jim obstarali, jako o mrkev, hrušky, jablka, hroznové víno a podobně.

Anna svedla s guerézami těžkou bitvu. Byla odhodlána udržet je naživu a ony zas rozhodně odmítaly potravu, kterou jim nabízela, a radši by byly zahynuly. Hodinu za hodinou vysedávala Anna před klecemi, trpělivě ukazovala opičkám, jak sbírat předměty ze země, a snažila se je přimět, aby alespoň *ochutnaly* zrníčko hroznového vína nebo kousíček mrkve a zjistily, jak jsou dobré, protože k nim zatím vzdycy jen přičichly, ani je neokusily a opovržlivě je odmrštily.

Největší ze skupiny gueréz byl starý samec, kterému muselo být podle mého odhadu asi třináct až čtrnáct let a pokřtili jsme ho na Mrzouta, protože nikoho nesnášel. Nejprotivnější mu byla Anna. Anna s Mrzoutem spolu vedli po celou plavbu těžkou bitvu vůle. Když mu Anna prostě vstrčila do klece misku se žrádlem, Mrzout všechno převrátil a pak, aby projevil své opovržení nad naší potravou i Annou, šoupal se po zadku pilinami kolem klece, až se všechno ovoce smíchalo s pilinami v příšernou patlanici, která se samozřejmě nedala vůbec pozřít.

Anna musila zkusit jinou metodu. Mrzout ji teď už přímo nenáviděl, a zřejmě se v tom úplně vyžíval, a Anna trpělivě vysedávala před jeho klecí a držela na dlani potravu. Mrzout snadno prostrčil pletivem klece paži, a tak se vrhal po drátech, mlátil do nich zuřivě hlavou a prudce sahal ven, jak se pokoušel chytit Annu za ruku, přitáhnout si ji k pletivu a pořádně ji kousnout. Potrava se přitom rozletovala od klece po celém nákladním prostoru. Jednou, když takhle řádl Mrzout už pěknou chvíli, Anna se rozhodla, že na něm vyzkouší pro změnu kousek kokosového ořechu. Napadlo ji, že si spíš všimne lesklé bílé dužiny kokosu na její dlani, a stejně si už nevěděla rady, co jiného mu nabídnout, protože zatím každou potravu pohrdavě odmítal.

Možná že to byla jen náhoda, ale když tentokrát zkoušel Mrzout chytit Anninu ruku, popadl místo ní kokosový ořech, přitáhl si ho v ruce do klece, a než ho pustil na podlahu, čichl si k němu. S neuvěřitelnou trpělivostí opakovala Anna celé hodiny tuto proceduru, až začal Mrzout konečně trochu ustupovat. Pořád ještě tloukl hlavou do pletiva, sotva ji zahlédl, ale když ji chytil za ruku, popadl kokos, čichl si k němu a kousek ho sežral. Brzy nato ho už přijímal od Anny mnohem povolněji a bylo jasné, že jsme konečně objevili, co mu opravdu chutná.

Postupně se začal učit, a s ním i ostatní guerézy, jak žrát z misky na podlaze, a každý den sežraly o trošičku víc. Oddechli jsme si, protože i když žraly pořád ještě jen málo, začaly konečně přijímat hroznové víno, mrkev a kousky jablka, a hlavně, což bylo nejdůležitější, mléko, do kterého jsme přidávali potřebné vitamíny. Konečně jsme viděli, že mají dostatečnou výživu, aby se udržely naživu. Byl to však herkulovský úkol a péče o guerézy vyžadovala veškerou Anninu trpělivost. Naštěstí nás cestou nestihlo ani jednou špatné počasí, protože myslím, že by stačila první jen trochu prudší bouře a guerézy by byly určitě dostaly mořskou nemoc. To už by byla poslední rána, kterou by asi nevydržely.

Když jsme přistáli v Las Palmas, rozběhli jsme se na břeh a spěchali rovnou na tržiště. Skoupili jsme tu, co se jen dalo a o čem jsme mysleli, že by mohlo guerézám zachutnat, i když samozřejmě většinu těch všemožných druhů zeleniny a ovoce jakživ ani nezahlédly – například špenát, jahody nebo třešně. Vítězoslavně jsme odnášeli svůj nákup na loď a předložili lahůdky guerézám k ochutnání. Jak se dalo čekat, opovrhlivě ohrnuly nos nad drahými třešněmi a jahodami, i když na třešně si časem přece jen zvykly. Špenát alespoň okusily, ale zřejmě jim nijak zvlášť neza-

chutnal. Zato však ocenily jakousi divnou, fazolím podobnou zeleninu, kterou zahlédla Anna v poslední chvíli na trhu a pro každý případ jsme jí trochu koupili. Kdybychom byli tušili, jak guerézám zachutná, donesli jsme jí celý pytel, protože se na ni přímo vrhly a cpaly se, dokud jim zásoba vydržela.

Konečně jsme dorazili do Liverpoolu. K mému nadšení byl zrovna horký letní den. Domníval jsem se, že už máme skoro po starostech, protože zbývalo jen odvézt zvířata z lodi na letiště a odletět s nimi přímo na Jersey. Představoval jsem si, jak budou večer bezpečně uložena a obklopena veškerou láskou a péčí našich ošetřovatelů.

Když loď pomalu vplouvala do přístavu a chystala se k uvázání u mola, měli jsme plné ruce práce v podpalubí. Honem jsme ještě přibíjeli na přední strany klecí pytlovinu a levné příkrývky. Před přistáním to dělávám vždycky, ne snad proto, abych zvířata chránil, ale spíš aby do nich lidé nešťouchali, neokukovali je a ještě neutržili nějaké to kousnutí. Tím by se pak zvířata doopravdy vyděsila. Kromě toho si zvířata při překládání, kdy se klece houpou a mlátí ze strany na stranu, připadají ve tmě mnohem bezpečnější. A tak byly naše klece znovu vyrovnány do obrovských sítí, jeřáb je vyzvedl přes lodní bok a uložil na molu, kde už čekala nákladní auta, aby je přepravila na letiště k speciálně pro nás vypravenému letadlu. Pečlivě jsme naskládali klece na vozy a já si z hloubi duše oddechl. Pomyslel jsem si, že teď už nás dělí jen dvě hodiny od chvíle, kdy přistaneme zase na Jersey.

Vtom se u nás objevil malý mužíček a ptal se mne, jestli jsem pan Durrell. S blažným úsměvem jsem mu přisvědčil.

»Víte, pane, « začal, »jde o ty vaše levharty. «

Rázem jsem měl po dobré náladě.

»A co má být? « ptal jsem se. »Nemáte na ně povolení. «

»Ale mám, « řekl jsem. »Obrátili jsme se na ministerstvo a ministerstvo nám vydalo povolení s tím, že když převážíme levharty přímo na Jersey, nemusí v Anglii do karantény. «

»Ale na to nemám žádný doklad, pane. «

»Poslyšte, stačí jen zavolat do naší zoologické zahrady...«

»O tom nic nevím, pane. Když nemám v ruce doklady, nemohu vám levharty propustit. «

S veškerým vypětím vůle jsem se ovládl. Měl jsem už v minulosti nejednou co dělat s byrokraty a poučil jsem se, že nejhorší je se rozcílit.

»Dovolte tedy, abych zavolał do zoo sám, « navrhl jsem.

»Jistě, pane. Ale budete za ten rozhovor bohužel muset zaplatit. «

»To mi naprosto nevađí, « procedil jsem mezi zuby.

Zašli jsme do jeho ponuré malé kancelářičky a já zavolał Kátě. Kde máme ksakru povolení na dovoz levhartů? Kátě mi vysvětlila, že jí právě došlo do zoo, a protože se jí to zdálo divné, zatelefonovala na ministerstvo, jestli poslali také kopii do

Liverpoolu. Na ministerstvu jí ochotně odpověděli, že do Liverpoolu kopii neposlali, protože se vždycky odesílá tomu, kdo má zvířata obdržet. Zaúpěl jsem.

»Co se dá dělat, « řekl jsem. »Budu muset zatelefonovat na ministerstvo, Kát'o. « Kát'a mi nadiktovala telefonní číslo, řekla mi, na které oddělení se mám obrátit, a já tam rovnou zavolal. Velice se omlouvali a vysvětlovali, že skutečně poslali povolení na správnou adresu, protože je určeno tomu, kdo má levharty obdržet.

»Nepromluvili byste laskavě tady s jedním pánem? « požádal jsem je. »Nechce mi dovolit, abych odvezl levharty na Jersey, protože prý nemám povolení v ruce... Ubezpečili byste ho, že mi to povolení bylo vydáno? «

Předal jsem telefon mužičkovi. Žbrblal a huboval a vymýšlel si všemožné komplikace, ale úředník z ministerstva ho nakonec přesvědčil, že jsme povolení na dovoz levhartů dostali. Mužíček zamračeně položil telefon. Prožíval velké chvíle svého života a já mu je takhle zkazil.

»Smíme tedy odjet? « zeptal jsem se ho líbezně.

»Ale ano, snad ano, « odpověděl nabručeně.

Rozjeli jsme se tedy na letiště. Zbytečnými průtahy jsme však promarnili hodinu a musel jsem telefonovat, aby letadlo počkalo. Na letišti jsme uložili všechna zvířata do letadla, nastoupili za nimi, usadili se na svých místech a připoutali se. Letadlo nastartovalo, chvíli stálo s ohlušivým řevem na letištní ploše a pak se rozjelo a chystalo se vznést. Vtom se však pojednou zastavilo a rozjelo zpátky, znovu se chystalo vznést a zase se zastavilo. Opět jsme trochu ucouvli, ale tentokrát zmlkl motor úplně. Pilot ke mně přišel z kabiny a velmi se omlouval.

»Máme bohužel nějakou mechanickou závadu, « vysvětloval. »Nemůžeme vzlétnout. «

»Za jak dlouho to opravíte? « ptal jsem se. »To bohužel nevím, pane. «

»A mohli bychom tu nechat zvířata, než s tím budete hotovi? «

»Samozřejmě že by to šlo, ale také bychom je mohli vyložit a uskladnit v hangáru, kdybyste chtěl. «

»To by mi bylo milejší, « řekl jsem. »Některá už potřebují nakrmit. «

A tak jsme znovu vynesli všechna zvířata z letadla a uložili je ve velkém volném hangáru. Uplynulo několik hodin a zatím jsme zvířata nakrmili a dali všem mléko. Po chvíli mi přišel jakýsi letištní důstojník oznámit, že se pořád ještě pokoušejí vypátrat, co se na motoru vlastně porouchalo, a jakmile bude jen trochu naděje, že odletíme, dají mi vědět. Zatelefonoval jsem Kátě do zoo a vypověděl jí, co se zas děje. Byl už pomalu čas k obědu, potom dvě hodiny, tři hodiny, čtyři hodiny. V pět hodin mi přišli z letiště sdělit, že letadlo znovu vyzkoušeli, a ačkoliv si mysleli, že už závadu odstranili, pořád ještě se jim to nepodařilo.

»Tak toho nechte, « řekl jsem jim. »Budeme si muset vzít jiné letadlo. «

»Zkusíme to ještě jednou, « prosili.

»Dobrá, « řekl jsem. »Ale vůbec se mi nechce letět letadlem, které může najednou vynechat. Nelítám rád, ani když je všechno v pořádku, natož když má letadlo záva-du. «

Pozdě večer se konečně dostavili se sdělením, že už závadu opravili. To mě však už pekelně bolela žebra a vůbec jsem byl v nejmrzutější náladě, protože jednak si vůbec na letadla nepotrpím a za druhé bylo čím dál tím chladněji a bál jsem se, že zvířata nastydnou.

»Nic takového, « řekl jsem najednou s pevným rozhodnutím. »Ani mě nenapadne, abych tím vašim letadlem lítal. Objednám jiné. «

»Ale ujist'uji vás, pane, že je všechno v naprostém pořádku, « naléhal na mne kapi-tán.

»O tom nepochybuji, « řekl jsem. »Ale mám špatný pocit, a když takový pocit dostanu, prostě neletím – a to je většinou... Za nic na světě nesednu se všemi zví-řaty a svou ženou do nějaké rachotiny. Ne, budu si muset bohužel sehnat jiné leta-dlo. «

»Jak si přejete, pane, « řekl kapitán zklamaně.

Zašel jsem tedy za letištními úředníky, požádal je, abych si směl nechat zvířata v hangáru, a pak jsem začal shánět další letadlo, což vůbec nebylo lehké. Konečně jsme jedno dostali. Druhý den ráno jsme se rozjeli největší rychlostí na letiště a úzkostlivě nahlíželi do jedné klece po druhé, jestli noční chlad některému ze zvířat neuškodil. Zřejmě však žádnému nic nebylo. Naložili jsme je do dalšího letadla a to se konečně vzneslo. Když jsme se octli ve vzduchu, utřel jsem si zpocené dlaně, opřel se na sedadle, zapálil si cigaretu a zavřel oči. Tak už to máme skoro za sebou, pomyslel jsem si, teď jenom přistát šťastně v Jersey. Letadlo si to bzučelo oblohou a konečně se na obzoru objevil jako pouhá tečka náš ostrov. Snášeli jsme se níž a níž a dokonale, hladce přistáli. Pomalu jsme dojížděli k letištní budově a tu jsem viděl, že už tam stojí připravena řada ještěrek na klece a snad všichni zaměstnanci zoologické zahrady.

Vyložili jsme zvířata, ze všech stran se rozsvěcovaly blesky a reportéři fotografo-vali, jak nakládáme levharty, šimpanze a všechna ostatní zvířata na ještěrky a po-tom na nákladní auta, která je měla odvézt do zoo. Za hodinu jsme už byli doma, zvířata složena z aut a ta, která nemusela projít karanténou, vypuštěna do klecí.

Rozhostil se ve mně blažený pocit úlevy. Tak přece jen jsme dovezli guerézy do-mů. Teď na ně budeme mít spoustu času a zahrneme je veškerou soustředěnou péčí. K normální stravě jim budeme moci přidávat neomezené množství čerstvého listí – z dubů, jilmu, citrusů a podobných stromů, které guerézám určitě zachutná a prospěje. Aspoň jsem doufal, že tak to všechno dopadne.

/ 8 / ROZRUCH KOLEM PORODŮ

Milý pane Durrelle,

váš program Chytněte mi guerézu se nám tak líbil, že bychom vám k němu chtěli blahopřát a popřát vám co nejvíce úspěchů do budoucna.

Moc mi připomínáte jednoho známého, s kterým jsem se vídal asi před dvanácti lety v Yorku. Nejmenoval jste se náhodou někdy John Mitchell? Velmi by mě zajímalo...

Když se člověk vrátí z delší cesty, vždycky ho samozřejmě čeká spousta práce, která se zatím nahromadila a musí se rychle dohonit. Celou tu dobu, co jsem byl pryč, jsem sice dostával zprávy, co se v zoo děje, ale stejně jsem nevěděl, čeho se dřív chopit.

Nejdřív jsem musel zjistit, co projednaly naše komise, a v pracovně mě uvítal stůl skoro do třiceti centimetrů navršený dopisy, na které jsem měl odpovídat. Naštěstí se ukázalo, že všechno šlo velmi dobře. Členů svazu hodně přibýlo, takže jsme jich teď měli asi dva tisíce pět set, roztroušených po celém světě, a zdálo se, že jejich příspěvky spolu se vstupným do zoo nám umožní uskutečnit některé dávné plány. Ale hlavně mi spadl balvan ze srdce, když se ukázalo, že všem zvířatům, která jsme dovezli ze Sierry Leone, se daří výtečně. Levharti samozřejmě prodělávali půlroční karanténu v prostorách zoologické zahrady, byli očkováni proti kočičí enteritis, a naštěstí ji ani jeden z nich nedostal. A guerézy, usazené teď v prostornějších klecích, kde si mohly podle libosti skákat a houpat se, s chutí spořádaly spoustu jídel, kterých se na lodi ani nedotkly. Zkoušeli jsme jim dát dokonce bambus a cesmínu. K našemu nadšení se do obou s náramnou chutí pustily, takže jsme věděli, že pro ně budeme mít i v zimních měsících čerstvou potravu.

Rozdělili jsme je do dvou skupin. Do jedné klece jsme umístili Mrzouta a tři dospělé samice a do další mladého samce a dvě asi stejně vzrostlé samičky. Řekli jsme si, že bude rozumnější, když obě skupiny oddělíme, protože Mrzout nebyl nikdy zvlášť přátelský a báli jsme se, že kdybychom je nechali všechny pohromadě, mohl by i smrtelně poranit mladého samce. Kromě toho už nebyl Mrzout nejmladší, a protože jsme nevěděli, jak dlouho nám vydrží, nechtěli jsme, aby se jedinému dalšímu samci něco stalo.

Po dvou dnech, kdy jsem pobíhal po zoologické zahradě a přesvědčoval se, jestli si všechna zvířata dobře zvykají, prohlížel, co za klece bylo přistavěno a podobně, jsem se už skoro nehnul od stolu. Musel jsem odpovídat na spoustu dopisů a sejít se se všemi svými výbory. A právě když bylo nejvíc těch schůzí, rozhodla se samozřejmě naše dospělá šimpanzice Šína, že začne rodit. Šína už byla tak dlouho

březí, že jsem na to málem zapomněl. Období březosti je u šimpanzích samic přibližně stejné jako u lidí a čekat na šťastnou událost 253 dnů je hodně dlouho. Po zabřeznutí trpěla Šína hromaděním tekutin, ruce, nohy a obličej jí natekly a zřejmě měla velké bolesti. Takovými obtížemi trpí často i lidské matky a po poradě s lékařem, který vždycky pomáhal našim veterinářům, když se rozstónali lidoopi, se nám podařilo sehnat léky, po nichž bylo Šíně záhy o mnoho lépe. Za čas zmizely otoky úplně. Šína teď spotřebovala místo jednoho litru sedm litrů tekutiny denně, ale jinak na ní vůbec nebylo znát, že by se šťastná událost rychle blížila.

Seděli jsme právě na schůzi vedení dohadovali se, kde zřídit nové klece, která zvířata ještě obstarat, a vůbec jsme projednávali samé důležité věci, když najednou někdo rozrazil docela bez skrupulí dveře mé kanceláře a do místnosti vtrhla Jacquie.

»Poběž! « vykřikla na mne k úžasu shromážděné společnosti. »Šína už se každou chvíli rozsype! «

Vzápětí zase zmizela a utíkala k pavilónu savců. Rychle jsem vyskočil od stolu, rozházela papíry na všechny strany a běžel za ní. Můj ubohý výbor zůstal nad takovým chováním samozřejmě jak omráčený, protože nikdo v tu chvíli nechápal, co se děje. Ještě nikdy jsem neviděl, jak šimpanzice rodí, a za nic na světě jsem o to nechtěl přijít. Řítil jsem se přes dvůr do pavilónu savců a celý udýchaný jsem se zarazil před Šíninou klecí. Seděla na stupni zády k nám, tlačila a byla jí vidět jenom špičička hlavy mláděte. Za chvíli Šína vstala, začala si stavět ze slámy jakési hnízdo, tu a tam se zarazila a chvíli tlačila, ale zřejmě ji nic nebolelo. Kousíček hlavy, který vykukoval mláděti, byl velký asi jako husí vejce. Šína si chvílemi sáhla dozadu a dotkla se prsty hlavičky mláděte, ale pořád na ní nebylo ani v nejmenším znát, že by měla bolesti.

Asi půl hodiny si takhle chvílemi stavěla hnízdo, chvílemi se zase zastavovala v práci, tlačila a přecházela sem a tam po kleci, a tu si najednou sedla čelem k nám s roztaženými nohama, opřena jenom o levou ruku. Tlačila teď mnohem energičtěji a najednou si úžasnou rychlostí sáhla pravou rukou dozadu a vzápětí jí už mládě leželo na dlaních obou rukou a honem je natáhla kupředu. Celé to proběhlo tak rychle, že bychom to byli ani nestačili vyfotografovat. Mládě leželo Šíně v rukou a hlavička mu visela trochu na stranu. Nejvíc mě však zaujalo, jak užasle a nevěřícně se na ně Šína tvářila. Jistě netušila, že náhle bude držet v obou dlaních maličkou kopii sebe sama.

V té chvíli mládě zaječelo tak hlasitě a pronikavě, že kdybychom se byli pozorně neřídili, mysleli jsme, že to vykřikla Šína. Šína na to bleskově zareagovala. Prudce si přitiskla mládě k prsům a zakryla je oběma rukama. Od okamžiku porodu až po toto gesto neuběhlo víc než asi pět vteřin. Asi dvě nebo tři minuty si tiskla Šína mládě pevně k tělu a pak postupně sevření povolila a začala si je prohlížet. Jejím prvním počinem bylo, že očistila mláděti hlavičku. Olizovala ji a sála, až jí někdy

zmizel v tlamě celý vršek lebky, a protože jsem věděl, jaké má Šína velké a dobře vyvinuté zuby, děsil jsem se, že začne sát moc prudce anebo kousne mládě do měkké hlavy a zabije je. Zřejmě je však olizovala velice jemně, protože mláděti to ani v nejmenším nevadilo. Potom mu začala čistit ruce a nohy, sála mu jeden po druhém každý prst a s vzornou pečlivostí mu olízala dlaně. Pak si mládě podržela na rukách jako v kolébce a olízala mu oči. Tu a tam se zarazila, vydechla a rty měla přitom našpužené do tvaru, který se dá popsat jedině jako tvar maliny. Nedomýšleli jsme rozeznat, jestli tak chce rozprášit slinu na místo, které právě čistí, anebo má v obličejí procítěný výraz. Kupodivu nejevila nejmenší snahu, že by mláděti očistila i tělíčko. Pupeční šňůru měla dlouhou, asi dva a půl centimetru širokou, a placenta, která k ní byla připojena, měřila asi třicet krát deset centimetrů.

Když Šína mládě očistila, všimla si teprve pupeční šňůry a placenty a zřejmě v nich nenalezla nejmenší zalíbení. Přidržela si mládě levou rukou k tělu, přecházela sem a tam po stupni a držela v pravé ruce pupeční šňůru, na které visela placenta. Co chvíli odložila placentu do slámy, pečlivě ji přikryla, slámu udusala a pak trošičku poodstoupila a usedla, jakoby přesvědčena, že se té nepříjemné věci zbavila. Po několika minutách si najednou uvědomila, že mládě je pořád ještě připevněno šňůrou k placentě, a celý postup opakovala. V další půlhodině zahrabala ještě asi šestkrát placentu do slámy. Jednou přistoupila k okraji stupně, naklonila se a k našemu zděšení začala houpat placentou sem a tam jako kyvadlem. Kdyby ji byla upustila a pupeční šňůra se přetrhla, mohlo mládě i vykrvácet. Mezitím se u pavilónu savců seběhl celý výbor a přišel i náš lékař, který byl právě v zoo na návštěvě u jednoho nemocného zaměstnance. Všichni uchváceně přihlíželi, ale když Šína začala kývat placentou sem a tam nad okrajem stupně, doktor se zděšeně odvrátil. »Já se na to prostě nemůžu dívat, « řekl. »Bojím se pomyslet, co by se stalo, kdyby tu placentu upustila. «

Šína však naštěstí vzala placentu do ruky, takže mláděti se nestalo nic. Za chvíli slezla ze stupně a stáhla si s sebou trochu slámy, snad aby se zbavila šňůry i placenty, ale za pár minut zase vylezla nahoru.

Asi za hodinu se Šína s pupeční šňůrou i placentou docela smířila. Začala je zřejmě pokládat za nepříliš příjemnou, ale nezbytnou součást mateřství, jala se placentu podrobněji zkoumat a co chvíli do ní šťouchla a olízla si prsty. Během další půlhodiny ji zvedla a začala žrát, ale tak trochu váhavě, spíš jako by se jí chtěla zbavit, než že by jí chutnala. Postupně sežrala přibližně polovinu placenty. Mládě si přidržovala vysoko na hrudi, ale pokud jsme viděli, vůbec se nesnažila přiložit si je k prsům. Dělalो nám to starost, protože při prvním vrhu, jako byl Šínin, se často stává, že matka neumí mládě správně držet. Šína však svoje »dítě« držela dobře a to přejíždělo tlamičkou po jejím těle tak dlouho, dokud si prsa nenašlo.

Všimli jsme si, že pije z pravého i levého prsu. Když se tak chvíli krmilo, začalo najednou k našemu překvapení vydávat zvláštní zvuky, jakoby eh, eh, eh, eh,

podobné šimpanzímu volání na uvítanou, a Šína na ně reagovala s velkým vzrušením, tiskla si ještě pevněji mládě na hrud', dívala se mu do obličeje a chvílemi mu olizovala oči. V noci usnula na pravém boku, dítě jí lezlo podél hrudi a my všichni si zhluboka oddechli, že zatím je všechno v pořádku.

Do druhého dne pupeční šňůra částečně zaschla a placenta také, ale Šína se už nepokoušela je žrát. Třetího dne byla šňůra suchá a křehká a k Šínině zřejmě úlevě se odlomila. Mládě se k naší spokojenosti vyvíjelo dobře; zřejmě dost pilo a Šína měla spoustu mléka. Nemusím snad ani podotýkat, že všichni ošetřovatelé z pavilónu savců chodili po zoo s ohromně spokojeným výrazem, protože docílit v zajištění porodu šimpanzice není právě snadné. Některým velmi starým zoologickým zahradám na kontinentu – například antverpské zoo, která byla založena už před sto lety, se nikdy nepodařilo vychovat v zajetí mládě, takže jsme byli všichni náramně hrdí. Mládě se velmi zdárně vyvíjelo a z Šíny se stala vzorná matka. Netrvalo dlouho a malý šimpanz už lezl po podlaze klece a dokonce se tu a tam pokoušel vyšplhat na některou z tyčí. Stačilo však, aby jen trošičku vyjel, a Šína se k němu ihned vrhla a přitiskla si ho k hrudi, jako by ho chtěla ochránit před celým světem.

Když byly Muflíkovi, jak jsme mládě pojmenovali, asi čtyři měsíce, začal se zajímat o ovoce. Nejdřív je vůbec nepolykal, jen si jím pohrával v tlamičce, ale brzy se do něj pustil a začal také pít mléko z láhve. Ve čtyřech měsících jsme ho už prvně viděli, jak si hraje se slámou. Lezl sem a tam po kleci, sbíral stébla a nosil je na jednu hromádku. Neměli jsme dojem, že by si chtěl slát, spíš si jen tak hrál.

Takhle si pohrával se slámou asi tak čtrnáct dní a tu jsme ho najednou spatřili na stupni v kleci, jak sbírá slámu, urovnává ji, udusává a staví si v menším vlastně docela stejné hnízdo, jako si dělala večer co večer jeho matka.

Naneštěstí však Muflíkův zdárný vývoj neměl dlouhého trvání. Jednoho dne jsem ho pozorně sledoval a nějak se mi nelíbily jeho pohyby. Na svůj věk neměl dost hbité a obratné ruce a nohy. A když vyšplhal kousek po pletivu a začal olizovat jednu tyč, povšiml jsem si také, že má bledší dásně, než by měl mít. Zmínil jsem se o tom Jeremymu a snad všichni ošetřovatelé i s Jacquií si přišli Muflíka pozorně prohlédnout. Souhlasili se mnou, že má nějak bledé dásně, ale na jeho pohybech se jim nezdálo nic divného. Trval jsem však na svém, že na tak vzrostlého mladého šimpanze se Muflík až kupodivu těžkopádně pohybuje. Když se u nás příště zastavil Tommy Begg, svěřil jsem se mu se svými pochybnostmi a dohodli jsme se, že zvýšíme Muflíkovi dávku vitamínu B 12, který už dostával, a pokusíme se vyléčit ho z jeho poněkud anemického stavu.

Jak týdny plynuly, bylo čím dál tím jasnější, že s Muflíkem se děje něco vážného a že ho budeme muset zkusit léčit. Nejdřív jsme ho však museli odloučit od Šíny. Uspali jsme Šínu pomocí narkotizační pušky, a když byla v bezvědomí, vstoupili jsme do klece a Muflíka vyndali. Udělali jsme to co nejpomaleji a nejjemněji, ale stejně to pro něj byl velký otřes. Docela si na nás už zvykl, ale vídal nás vždycky

zvenku, a když jsme ho najednou odloučili od matky a kontaktu s jejím tělem, zhroutil se. Obličej a jazyk mu zmodraly, zalapal po dechu a potom přestal dýchat. Zkusili jsme to s umělým dýcháním, s dýcháním z úst do úst a dali jsme mu injekci přípravku povzbuzujícího srdeční činnost. Stimulační prostředek zřejmě zapůsobil, zkusili jsme proto znovu umělé dýchání a Muflík začal dýchat. Za deset minut se mu však zastavilo srdce a dýchat přestal. Vyzkoušeli jsme všechno, co jsme jen mohli, ale k životu jsme ho probudit nedokázali.

Samozřejmě že jsme byli všichni nešťastní, ale poslali jsme Muflíkovo tělo k pitvě, abychom zjistili, proč vlastně zemřel, a věděli si rady, kdyby Šína měla v budoucnu další mláďata. Výsledky pitvy byly pozoruhodné a ukázaly, že zvíře může být velmi nemocné a dlouho to na něm nemusí být znát. Zjistilo se, že Muflík měl levou paži jen nedokonale vyvinutou a kosti neúplně kalcifikovány. Srdce měl anatomicky zcela v pořádku, ale v jeho blízkosti bylo několik abscesů, které bezpochyby způsobily smrt. Pitevní nález nás trochu utěšil, protože končil slovy: »Exemplář byl bezpochyby mimořádně nevyvinutý, nedalo se mu pomoci ani včas zahájenou léčbou.«

Tak jsme se alespoň dozvěděli, že Šína patrně dostávala ve stravě málo vápníku a za druhé že jsme Muflíkovu smrt nezavinili, protože by byl zemřel na srdeční kolaps, i kdybychom ho z klece nevyndávali. Ale byla to jenom slabá útěcha. Brzy nato však Šína znovu zabřezla. Tentokrát porodila v noci silné zdravé mládě, samičku, které jsou teď dva roky, je už oddělena od matky a vede se jí výtečně. Nejeví žádné ze symptomů, jaké jsme pozorovali u Muflíka. Samozřejmě že jsme Šíně v pozdějších měsících druhé březosti zlepšili stravu, aby neměla v mléce takový nedostatek vápníku, a myslím, že za Alexino zdraví vděčíme i všem těm vitamínům, které jsme naordinovali navíc její matce. Alespoň pro budoucnost našeho chovu šimpanzů přinesla tedy Muflíkova smrt něco dobrého.

Netrvalo dlouho a ze smutné nálady nás vytrhla další dramatická událost. Jednoho dne za mnou přiběhl v krajním rozrušení do kanceláře Jeremy, nos mu červeně svítil a dlouhé světlé vlasy mu trčely do všech stran.

»Pojďte honem ke guerézám!« volal. »Mají mládě!«

Byla to neuvěřitelná zpráva. Běloramenné guerézy chová kromě nás jen ještě jediná zoologická zahrada na světě, a pokud jsme. věděli, nikdy zatím v zajetí nerodily. Pokládali jsme za velký úspěch, že jsme je vůbec dokázali udržet naživu a v dobrém zdravotním stavu, a kdyby se nám teď podařilo odchovat jejich mládě, byl by to úspěch dvojnásobný. Řítili jsme se ke kleci podívat na guerézí rodinku. Mládě bylo jako všechna guerézí mláďata po narození čistě bílé a všechny tři samičky je mermomocí chtěly držet, takže se téměř nedalo poznat, která je matkou. Nevěděli jsme docela jistě, jak se při podobné příležitosti chovají guerézy v přírodě. Zřejmě si počínají jako pavíani, a když se mládě narodí, půjčují si je postupně všechny samice a dělají mu »tetičky«. Naše guerézy si však mládě stále podávaly a tahaly se

o ně, takže jsme dostali strach, aby se mu něco nestalo, a rozhodli jsme se, že zkusíme zjistit, která ze samic je jeho matkou.

Vstoupili jsme do klece a podařilo se nám mládě vyndat, rychle je zvážit a určit pohlaví. Přitom jsme nade vši pochybnost zjistili, která z gueréz je jeho matkou, protože nejmenší samička honem přiběhla k pletivu a úpěnlivě se pokoušela mládě z nás zase vylákat. Zavřeli jsme druhé dvě samice v oddělené části, kterou zvířata používala jako ›ložnice‹, vrátili mládě matce a dva dny jsme je nechali v kleci samotné, dokud jsme neviděli, že dobře saje a je dost silné, aby vydrželo všechny pozornosti svých drahých tetinek. Když jsme pustili do klece k matce a mláděti zbytek tlupy, došlo k několika menším šarvátkám, jak se druhé dvě samičky snažily zmocnit mláděte, ale když zjistily, že jim to není nic platné, klidně si zase sedly a začaly jedna druhou upravovat.

Za pár hodin jsme už často zahlédli mládě u jedné z ›tetiček‹, ale jak jen hlasitěji vyjeklo, matka se k němu rychle rozběhla a násilím je druhé samici odebrala.

Mrzout se choval v téhle skupince jak panovačný viktoriánský otec, o mládě se pramálo zajímal, pořád je od sebe odstrkoval a často vyháněl samičku s mládětem z hlavního prostoru klece. Většinou je naprosto ignoroval a seděl se svým obvyklým povzneseným výrazem, jako by byl pánem všeho, kam jen oko dohlédne.

Mládě velmi dobře prospívalo a vyrostla z něj pěkná zdravá samička. Od té doby měly guerézy mláďata ještě několikrát a teď jich máme dvanáct. A že se nám podařilo jako jediné zoologické zahradě na světě guerézy odchovat, považujeme za jeden ze svých největších výkonů.

Naše orangutánka Bali nechtěla zůstat ve všem tom rozruchu pozadu a rovněž zabřezla. Měli jsme z toho obrovskou radost. Uchovat orangutany alespoň v zajetí je zvlášť důležité, protože jsou tak nemilosrdně vyvražďováni, že by podle odborných odhadů mohli za deset až dvacet let úplně vyhynout. Bali je výjimečně milé a svým založením pokojné zvíře, a tak jsme měli práci velmi usnadněnu, protože jsme k ní klidně mohli vstoupit až do klece a pravidelně ji prohlížet. Tloustla a tloustla a dávno minula doba, kdy měla podle našich výpočtů rodit. Začalo nám to už dělat trochu starosti. Jak už jsem řekl, prohlíží spolu s veterinářem naše lidoopy i lékař, protože lidoopi jsou přece jen tolik blízcí lidem, že kde si neví rady veterinář, může určit mnohem spíš diagnózu lékař. Radil jsem se jednou o Bali a jejím těhotenství s Jeremym, a tu přišel do zoo náhodou kvůli něčemu docela jinému náš doktor. Svěřil jsem se mu, že začínám mít dojem, jako by Bali ani žádné mládě nečekala a všechno to byl jen nějaký mýtus.

»Kdybych ji mohl poslechnout po břicho stetoskopem, třeba bych slyšel srdeční ozvuky mláděte,« napadlo Mika. »Je krotká?«

»Samozřejmě,« ubezpečoval ho Jeremy. »Jako beránek.«

»Tak to půjdeme zkusit,« navrhl Mike.

Zamířili jsme tedy k pavilónu savců a Jeremy vešel do klece. Mike vstoupil za ním, posadil se na bobek na slámě, zavěsil si stetoskop kolem krku, vlídně promlouval k Bali a pomalu, opatrně se k ní přibližoval. Bali ležela v kleci jak zrzavý Buddha a se zájmem ho pozorovala klidnýma mandlovýma očima. Konečně přilezl Mike dost blízko, zastrčil si stetoskop do uší a jemně přikládal druhý konec k obrovskému břichu orangutánky.

Bali byla u vytržení. Takový sympatický milý pán a jak konejšivě si s ní povídá! A přitom jí tiskne na břicho nějakou hračičku, která by určitě stála za bližší prozkoumáním, je přivázaná k dvěma dlouhým trubicím, a ty by se třeba daly i sežrat! Mírně natáhla ruku a sáhla si na stetoskop, ale Mike jí zas ruku odtáhl. Chvilí naslouchal a pak si vyndal stetoskop z uší.

»Tak co? « ptal jsem se ho nedočkavě. »Slyšel jsi něco? «

»Ani ne, « odpověděl Mike. »Zaslechl jsem nějaký dvojitý tlukot a dost možná, že to byly i srdeční ozvuky mláďete, jenomže samice neleží ve správné poloze. Kdyby se trochu posadila, poznal bych víc. «

Jeremy se pokoušel Bali posadit, ale ta se nechtěla ani hnout. Krásně se jí leželo a vůbec jí nevadilo, že ji ten cizí pán šťouchá do břicha. Jestli ho to baví, ať si hraje třeba celý den. Konečně jsme ji trochu pootočili na jeden bok a Mike zkusil poslouchat nanovo. Opět zaslechl slabé dvojité t'ukání, které mohlo být srdečním tlukotem mláďete, ale také nemuselo, najisto však nerozeznal nic. A s tím jsme se museli spokojit.

Mike vylezl z klece a oklepal si z dokonalého obleku slámu.

»Najisto nemohu nic říct, « obrátil se ke mně. »Usuzoval bych na březost, ale samice ležela v takové poloze, že jsem nemohl slyšet dost jasně srdeční tlukot. Bude te muset bohužel počkat. «

A tak jsme čekali. Bali byla čím dál tím kulatější a den co den mírnější a apatičtější. A tu zašel Jeremy jednou hned časně zrána do pavilónu savců a ke svému velkému zármutku zjistil, že Bali porodila a mláďe že je mrtvé. Vyndal je z klece a prohlédli jsme je. Zřejmě jsme délku Baliny březosti špatně odhadli, protože mláďe, ač dokonale utvářené, bylo nesporně nedonošené, a to byl také jeden z důvodů, proč se narodilo mrtvé. Při prvních porodech však dochází k takovým případům u zvířat velmi často. Aspoň jednu útěchu jsme však měli. Až dosud jsme se domnívali, že Bali ještě není zcela dospělá, a přece málem porodila zdravé mláďe. Drželi jsme jí tedy palce a doufali, že příště všechno dopadne lépe.

Orangutánce se nejspíš zalíbilo, jak jsme kolem ní všichni poskakovali a zahrnovali ji pozorností, když čekala mláďe, protože zanedlouho začala jevit opět všechny příznaky březosti. Znovu jsme ji všemožně rozmazlovali, oddělili ji od ›manžela‹, dávali jí všechny pochoutky, na které jsme si jen vzpomněli, a povolali toho hodného milého pána, který zas vlezl po čtyřech do klece a jezdil jí stetoskopem po celém břiche – a opět si nebyl jist, co si o jejím stavu myslet.

Drželi jsme ji odděleně od Oskara, a to i dlouho potom, co by už byla musela mláďe porodit, kdyby ovšem nějaké čekala. Konečně jsme došli k názoru, že jde zřejmě o falešnou březost, a ukázalo se, že tak tomu také bylo, protože sotva jsme Bali vrátili zase k Oskarovi, splasklo jí břicho i prsa. Dopálilo nás, že nás Bali tak vodila za nos, ale pořád ještě doufáme, že jednoho dne porodí pěkné, zdravé mláďe.

Přišlo zase jaro a znovu jsme si s Shepem začali lámat hlavu s potomstvem bažantů sečuánských. Kohout ještě pořád těžce kulhal, a ani na chvíli jsme nevěřili, že by dokázal vyskočit na slepici. Začali jsme zkoumat, jaké by byly možnosti umělé inseminace. U drůbeže se umělá inseminace užívá docela běžně, ale u volně žijících ptáků jsou s ní jen malé zkušenosti, a i když se nám dostalo nejobornějších rad z kontinentu i z Anglie, shodli jsme se všichni na názoru, že jde-li o mimořádně vzácné ptáky, kterých máme jen jediný pár, nemůžeme podstoupit tak velké riziko. Nezbyvalo nám než zanechat je svému osudu a snažně doufat, že kohoutovi se noha aspoň trošičku uzdraví a slepice nám jednou přece jen snese vajíčka.

Asi v té době jsem se rozjel jako každým rokem na dovolenou do Řecka. Samozřejmě že si nevyjízďím jen tak odpočívat, protože když se mi konečně podaří uniknout telefonu a každodennímu ruchu a mohu se pořádně soustředit, využívám obvykle vzácné příležitosti k psaní. Ve volných chvílích jsme se vyhřívali na řeckém sluníčku, blaženě se procházeli mezi jarními květinami a olivovými háji a pak jsme se pomalu vraceli přes Francii a pochutnávali si na zdejších specialitách. Kát'a a Jeremy mi psali o všem, co se za mé nepřítomnosti stalo, a vždycky věděli, kam mi v případě nutnosti zatelefonovat, abych se mohl hned vrátit letadlem. Naštěstí však k ničemu takovému nedošlo.

Jeremy dojednal skvělou výměnu se Smithoniánským ústavem ve Washingtonu a získal tak několik různých druhů bodlínů – zvláštních malých hmyzožravců z Madagaskaru, které jsou všechny na seznamu ohrožených zvířat – a byli jsme rádi, že jsme jich získali alespoň několik a mohli tak vytvořit chovné skupiny. Když jsme přejeli asi polovinu Francie, řekli jsme si, že zavoláme Kátě a přeptáme se jí, jak se bodlínům daří, a že ji současně upozorníme, kdy asi vpadneme na Jersey. Seděl jsem s Jacquií u stolu, snažil se rozhodnout, jestli si dát před obědem *écrevisses flambées* nebo šneky, a zahloubaně jsem usrkával výborné přírodní bílé víno, když tu nám číšník přišel oznámit, že přišel objednaný hovor s Jersey.

»Já to vezmu, « řekla Jacquie, vstala a odešla od stolu a já zatím studoval dál jídelní lístek, nad kterým se mi přímo sbíhaly sliny. Jacquie se za chvíličku vrátila a tvářila se tak nadšeně, až jsem hned poznal, že se určitě stalo něco báječného.

»Tak co je nového? « ptal jsem se. »To bys jaktěživ neuhodl! «

»Pověz mi to. Nemám chuť hádat naslepo. Tak co? «

»Bažanti sečuánští snesli vajíčka! « řekla mi Jacquie. »Měli jich devatenáct a Shepovi se povedlo čtrnáct vyhlíhnout! «

Nemohu ani vylíčit, jak mi v té chvíli bylo. Nejdřív jsem zůstal úžasem jako omráčený, ani věřit jsem tomu nemohl, a pak mi proběhlo celým tělem radostné vzrušení. Vždyť jestli opravdu odchováváme čtrnáct bažantů, získáme největší chovné hejno kromě Číny. A jestliže pták ve volné přírodě už zcela vyhynul, budeme jej moci odchovat v zajetí a tak jej zachránit jako druh před úplným vymřením. Konečně plní naše zoologická zahrada úkol, pro který jsem ji založil!

Královsky jsme se naobědvali, vypili na oslavu spoustu vína, a když jsme druhý den projížděli překrásnou francouzskou krajinou, pořád jsem si v duchu říkal: »Čtrnáct kuřat! Čtrnáct! ... To je s dospělým párem šestnáct kusů! ... A jestli se jí to napřesrok povede znovu... Budeme je moci rozeslat po všech zoologických zahradách, aby nám nezůstali v jednom košíku. Jen aby to proboha nebyli jen samí kohoutci anebo samé slepičky! Budeme jim muset postavit zvláštní voliéry. Bez těch se neobejdeme...«

Opojení těmito vzrušujícími představami jsme dorazili k pobřeží a převezli se na Jersey. Jen jsem dojel do zoo, poslal jsem pro Shepa.

»Co jsem to o tobě slyšel? « řekl jsem mu. »Prý jsi oddělal všechny ušaté bažanty? «

»Bohužel, « odpověděl, »Všichni jsou mrtví. Moc mě to mrzí, ale už to tak dopadlo a nedá se nic dělat. «

»Tak pojď, ty osle, ať se na ně podíváme, « řekl jsem mu.

Zavedl mě do zvláštního výběhu, kde kvočna starostlivě pobíhala kolem bažantích kuřátek, teď asi týden starých. Byla všechna pěkná a zdravá, a protože Shep se dokonale postaral, aby měla naprosto čistou půdu, doufali jsme, že všechny odchováváme.

Pozval jsem Shepa k nám, otevřeli jsme láhev šampaňského a slavnostně připili jeden druhému i bažantům sečuánským.

Po všem tom trápení a zklamání, které jsme si s nimi od první chvíle prodělávali, jsme se konečně dočkali téhle vítězoslavné chvíle.

/ 9 / VYKOPÁVKY NA POPOKATEPETLU

Krajina je tím krásnější a kouzelnější, že ji korunuje impozantní panoráma horských hřebenů, jejichž záhadné vrcholy jsou skutečným zázrakem přírody. K úchvatnému dojmu přispívá i zdejší teplé podnebí, rostlinstvo a zvířectvo. Průvodce po Mexiku

Jednoho dne jsem si přečetl všechnu poštu, a jak jsem se rychle probíral nejrůznějšími časopisy, které mi chodí na stůl, upoutal mne článek jakéhosi pana Normana Pellama Wrighta v časopise *Animals*. Pojednával o zvláštním malém králíčkovi se složitým latinským názvem *Romerolagus diazi*, králíku lávovém, nebo španělsky zvaném teporingo. Znal jsem toto zvířátko, ale dokud jsem si nepřečetl článek, netušil jsem, že mu hrozí vyhynutí. Teporingo se vyskytuje na velmi omezeném území – jen na několika ze sopek v okolí Mexiko City. Je drobný, vůbec se nehodí k jídlu, a ačkoliv je přísně chráněný zákonem, cvičí se na něm místní lovci ve střelbě a zaučují si na něm psy. Pan Pellam Wright zakončil svůj článek prosbou, aby se některá menší či větší zoologická zahrada pokusila pár těchto králíků získat a vytvořila v zajetí chovnou skupinu pro případ, že by v přírodě vyhynuli.

Pomyslel jsem si, že tohle by byla práce pro naši zoo. S tak malým zvířátkem bychom si snadno poradili, a i když jsem věděl, že žádný z členů čeledi zajícovitých se v zajetí snadno nechová, věřil jsem, že bychom to s jistou trpělivostí a vytrvalostí dokázali.

Zamyšleně jsem se opřel o židli a hloubal nad tím problémem. Nejdřív ze všeho jsem se podíval do literatury a zjistil, že pokud by šlo o krmení, čekal by nás s teporingy stejný problém jako s guerézami, protože králíci lávoví žijí ve velké nadmořské výšce ve vysoké trávě *zacaton* v borových lesích. Živí se zřejmě téměř výhradně jmenovanou trávou a hned mě napadlo, jak by si asi zvykali na jinou stravu. Za druhé tu byla otázka nadmořské výšky a ta by jistě znamenala nesmírný problém, protože bychom museli odvézt králíky letadlem z Mexika na Jersey, takže by se dostali z výšky přes 3000 metrů nad mořem prakticky na úroveň mořské hladiny. Byl jsem však přesto přesvědčen, že bychom oba problémy nějak překonali. Dlouho jsem o těchto obtížích přemýšlel, ale měl jsem mezitím plno jiné práce. Nemohl jsem si jen tak vzpomenout a rovnou naskočit na loď do Mexika. Nápad mi však stále ležel v hlavě, a když jsem tak nad ním uvažoval, dostal jsem najednou dopis od Pellama Wrighta. Byla to zvláštní shoda okolností, sám jsem mu právě chtěl napsat o otázce, která nám oběma ležela na srdci – o králících lávových. Pan Wright mi psal, že se dověděl o naší zoo a domnívá se, že bychom se měli zajímat mimo jiné i o králíky. Kdybych chtěl přijet a několik jich pochytat,

rád by mi prý všemožně pomohl. Tím pro mne byla věc rozhodnuta. Mimo jiné jsme s Jacquií vždycky toužili po nějaké zámince k cestě do Mexika, a tohle byl opravdu pádný důvod. Vyvézt však ze země původu přísně chráněné zvíře není tak snadné, jak se zdá, ani pro uznávanou vědeckou organizaci, a tak jsme si oba, pan Pellam Wright i já, dlouho dopisovali s mexickou vládou, než se konečně uvolila, že smím přijet a pokusit se králíky lávové chytit.

Po dalším zkoumání jsem zjistil, že v Mexiku žijí ještě tři další druhy zvířat, jimž hrozí v přírodě vymření a jsou také přísně chráněny. Byli to všechno ptáci. Kvesal chocholatý, zelenozlatý pták s dlouhými třpytivými ocasními pery, jehož peří bývalo odznakem indiánských náčelníků předkolumbovské Střední Ameriky, guaa, pták příbuzný hokovi a velký asi jako krůta a papoušek arara (*Rhynchopsitta pachyrrhyncha*) – jasně zelený pták s maskou šarlatového peří přes obličej a trochou šarlátu na křídlech a na stehnech.

Mexické úřady mi povolily chytat králíky lávové a arary, ale zakázaly guany a kvesaly, neboť jsou prý příliš vzácní. Prohlásili, že mají v tomto směru vlastní představy, jak kontrolovat území, kde ptáci žijí, a hodlají je co nejdříve uskutečnit. Ani jsem však nečekal, že ze čtyř povolení získáme dvě, a byl jsem výsledkem jednání přímo nadšen.

Začali jsme se připravovat na cestu. Museli jsme dát navrhnout a zbudovat sklopce, zabalit nejrůznější potraviny, sehnat materiál a hlavně najít loď, která se plaví do Vera Cruz, přístavu nejbližšího Mexico City, protože jsem věděl, že budu muset do města zajet a jednat s tamními úřady. Konečně jsme všechno zvládli, ale dalo nám to několik měsíců těžké práce, spoustu telefonních rozhovorů a dopisů. Přece však přišel den, kdy jsme se nalodili a pluli směrem k Mexiku.

Tentokrát tvořila naši výpravu Jacquie, já, Shep – vzhledem k tomu, že jsme měli chytat ptáky, řekl jsem si, že by se hodil ze všech ošetřovatelů nejlépe, a kromě toho s sebou rád беру na expedice, pokud je to jen trochu možné, postupně různé pracovníky zoo – a dále má sekretářka Doreen (Anna Petersová odešla do jiného zaměstnání) a Peggy Cairdová, naše moc dobrá známá, která pracovala dlouho v rozhlase a teď žila na volné noze. Pozval jsem ji s sebou, protože jsem věřil, že dokáže pořídit pozoruhodné reportáže o zvířatech, ke kterým by se daly připojit fotografie z naší výpravy za králíky lávovými. Doreen jsem s sebou vzal, protože je vynikající řidička a věděl jsem, že se nám to v těchhle končinách Mexika určitě bude hodit, a kromě toho jsem při zpáteční cestě chtěl na lodi napsat další knihu.

Za čtyři týdny přispěla do přístavu Vera Cruz loď *Remshied*, připoutala se u mola a já vyšel na palubu, abych se podíval, co odtud uvidím z města.

Připadalo mi veselé, živé a teplé, vzduchem se nesly příjemné vůně, a tak se mi Mexiko rázem zalíbilo. Člověk se ovšem nemá nechat unést prvními dojmy – což jsem si ověřil, sotva jsme vešli do celního prostoru. S celníky není nikde na světě lehké pořízení, ani když jsou v nejlepší náladě, natož když narazí na sběratele zví-

řat, který si s sebou veze nejpodivuhodnější vybavení od mlecích strojů po injekční stříkačky, takže opravdu nepůsobí dojmem, že přijel do jejich země, jen aby sbíral zvířata, a mají ho určitě za vysoce podezřelého obchodního cestujícího.

Když jsme rozložili svou horu výstroje na pultu v celnici, táhla se asi na osm metrů a musela by být každému celnímu úředníkovi krajně podezřelá. K mému úžasu se ukázalo, že tentokrát nás bude proclívat žena, a ještě k tomu velmi hezká. V elegantní zelené uniformě a s krásným lehce snědým obličejem vypadala věru půvabně a byl jsem přesvědčen, že si budeme skvěle rozumět. Když jsem však viděl, jak urputně se mračí na dlouhou řadu zavazadel, bylo po naději. Ukázalo se, že vůbec není tak ›*simpatica*‹, jak jsem doufal. Ještě štěstí, že mi tlumočila Peggy, protože moje španělština zdaleka nestačí na složité výklady všech důvodů, proč jsem přijel chytat do Mexika zvířata. Celní úřednice nám začala dost nakvašeně zotvírávat zavazadla a strkat do nich po stranách ruce. Zdálo se, že při takovém tempu prohlídky tu zůstaneme celé hodiny – ne-li celé dny. V Argentině se mi jednou stalo, že mi celníci zabavili veškeré vybavení a trvalo týdny, než jsem je od nich znovu vydobyl a mohl začít se svou prací. Jalo mne strašlivé podezření, že totéž se bude opakovat v Mexiku. To už naše krasavice zpřevracela obsah třetího kufru (ještě asi čtyřicet jí zbývalo) a trochu opovržlivě se podívala na Peggy.

»To jsou všechno vaše zavazadla? « zeptala se.

»Ano, « odpověděla Peggy.

Úřednice se na chvíli zamyslela a potom kývla na Peggy, aby s ní šla dozadu za pult. Za chvíli se Peggy vrátila a oči se jí pobaveně leskly.

»Prý od tebe chce potěšit, « řekla.

»Potěšit? « užasl jsem. »Co tím proboha myslíš? «

»Povídala prostě, že když ji potěšíš, nebude nám ostatní zavazadla prohlížet. « Nevěřícně jsem se na Peggy podíval.

»Ale copak nemá manžela? « podivil jsem se. »To je mi moc divný způsob, jak dostat zavazadla celníci. «

»Ale ne, « smála se Peggy. »Chce prostě spropitné. «

»Propánakrále! « zvolal jsem do hloubi duše pobouřen, protože se mi jakživ nestalo, abych podplácel celního úředníka. Připadalo mi to stejné, jako kdybych šel a vrazil facu důstojnému londýnskému strážníkovi.

»Kolik myslíš, že jí máme dát? « ptal jsem se, když jsem se vzpamatoval z prvního otřesu.

»Půjdu to vypátrat, « řekla Peggy a odběhla rychle kolem pultu. Za chvíli byla zpátky.

»Prý by jí stačilo tři sta pesos a všechno by zařídila, « vyřizovala.

»Kolik by to dělalo v anglických penězích? « ptal jsem se.

»Asi deset liber. «

»Tak dobrá, hlavně ať už tu zatracenou bagáž proclíme. «

Vytáhl jsem náprsní tašku a předal peníze Peggy. Nenápadně s nimi přešla ke konci pultu, kde zrovna naše celní úřednice jednala s několika lidmi. Čekal jsem, že jí předá úplatek tajně, a Peggy si to zřejmě myslela také. Stála tam trochu ustrašeně a přikrčeně jak špión ve filmu, když se bojí, že není v dost věrohodném převleku, až se jí žena konečně povšimla, naklonila se přes pult a přes všechna ta zavazadla a prostě k ní natáhla ruku. Peggy jí vyděšeně vtiskla peníze do dlaně a rychle se ke mně rozběhla.

»Proboha! « děsila se. »Takhle to dělat okatě! «

»Aspoň jsme konečně všechno proclili, « řekl jsem jí.

Lapili jsme staříčkého nosiče, který vypadal jako permoník, a ten se ujal všech našich zavazadel, naskládal je na jednu hromadu a slíbil nám, že sežene taxi a nechá je odvézt někam, kde by se na čas mohla uskladnit. Neboť mezitím se objevil další háček. Zatímco jsme s Peggy dojednávávali proclení všech zavazadel, vyřizovala Jacquie s Doreen a Shepem formality nutné k vyloštění landroveru. Našel jsem je stát celé ustarané a upoceně ve skupince na druhé straně celnice.

»Všechno je zařízeno, « hlahlil jsem vesele. »Zavazadla v pořádku. Odbylo se to za chvíli... úplně skvěle... Nikde na světě jsem se nesetkal s lepším proclíváním. «

»Tak pojď a zkus dojednat *tohle*« řekla mi Jacquie ledově. »Máme zřejmě na landrover nějaké špatné dokumenty. «

»Propánakrále, « zděsil jsem se. »Už zase! «

Celní úředník byl přímo okouzlující, zdvořileji se ani chovat nemohl. Byl však také velmi rozhodný. Nesmírně prý lituje, ale máme nesprávné doklady a ty správné se nedají vystavit tady, ale výhradně v Mexico City. Jenomže do Mexico City můžeme zajet jedině landroverem, namítal jsem. Co tedy navrhuje? Pokrčil rameny, výmluvně, jak to dokází jen v Latinské Americe, trochu jak kachna, když si otřepává vodu ze hřbetu. Nemůže vydat seňorovi auto, dokud si nezajede do Mexico City a nepřiveze příslušné doklady. Bohužel pro něj nic víc udělat nemůže. Shromáždili jsme se celí zamračení do chumlu a radili se, co dál.

»Nedá se nic dělat, « řekl jsem. »Jeden den se stejně ve Vera Cruz zdržíme a hotel máme naštěstí zamluvený. Budeme si muset najmout auto, zajet do Mexico City a obstarat správné doklady. «

»Zřejmě nám nic jiného nezbyde, « řekla Jacquie. »Ale je to škoda peněz i času. Nechápu, proč ti blázní u nás nám ty papíry tak zvorali. Věděli přece docela dobře, že sem vezeme auto jen na pár měsíců. «

»O tom ani nemá cenu mluvit, « řekl jsem. »Uložíme si bagáž do skladiště, usadíme se v hotelu a tam se můžeme pustit do práce. «

A to jsme také udělali.

Za všechny naše starosti nás přece jen čekala malá odměna, protože když jsme přijeli k hotelu Mocambo kousek za Vera Cruz, ukázalo se, že je tak bizarní a úchvatný, až jsme na chvíli na svoje starosti úplně zapomněli. Jednak byl přímo

obrovitý a zřejmě stavěný podle návrhu architekta, který musel být v mládí buď hluboce ovlivněn Salvatorem Dalim, anebo měl námořnické komplexy, protože kam jenom člověk pohlédl, všude visela stará kormidla z plachetnic. I v hlavním vchodu, který byl obrovský a okrouhlý, viselo ze stropu gigantické kormidlo, v průměru měřící snad osm metrů. Stará kormidla byla i v oknech místo mříží a po všech stěnách visely obrazy lodí. Zbytek této vskutku impozantní budovy se skládal ze změti širokých schodišť, která vedla sem a tam, z otevřených balkónů, odkud bylo vidět přes stromy až k moři, a z rozložitých teras s řeckými sloupy, vztyčenými zřejmě bez jakéhokoli zjevného důvodu. Kdyby tu měl jen jednou přespát solidní architekt, snad by se z toho zbláznil, ale mně připadala budova tak neobvyklá, že mě přímo uchvátila.

Až do večera jsme sháněli auto, které by nás druhý den ráno odvezlo do Mexico City, a pak jsme se vydali dolů do Vera Cruz poprvé ochutnat mexické jídlo. V Anglii jsme vyslechli nejedno varování, jak příšerné je jídlo v Mexiku, a příjemně nás překvapilo, když jsme se přesvědčili o pravém opaku. Maličké ústřice ve Vera Cruz byly nejsladší, nejbáječnější ústřice, jaké jsem kde ochutnal, a velicí tuční krabi, rozpůlení a opečení na rovném plechu nad ohněm, přímo fantastičtí. Uduší se ve vlastní šťávě a jejich krunýře se upečou tak křehce, že se dají jíst spolu s masem – chutnají jako zvláštní růžové sušenky. Pak přišly *tortilly*, které jsme také ještě jakživ neokusili, placky, podávané buď měkké, což mi zvlášť nechutnalo, anebo osmažené, tenoučké a křupavé jako kreky. K *tortillám* se jedí černé fazole a výtečná ostrá omáčka z papriček chilli.

S chutí jsme všechno spořádali a hned jsme se trochu rozveselili. Druhý den ráno jsme nechali Shepa s Doreen ve Vera Cruz, aby dál užívali zdejších rozkoší, a rozjeli se autem s Jacqui a Peggy do Mexico City. Projížděli jsme zvláštní krajinou, kde nás neustále čekalo nějaké překvapení. Chvilí jsme třeba jeli tropickou oblastí obklopující Vera Cruz, s ananasy, banány a nejrůznějším jiným tropickým ovocem, a najednou jsme začali stoupat a kraj kolem nás se úplně proměnil – rostly tu subtropické stromy překrásného zbarvení a nádherných tvarů. Výše jsme zas vjeli do pásma borových lesů, kde bylo tak chladno, že jsme si museli obléknout svetry. Pak jsme přešli přes rozlehlou holou náhorní plošinu a za chvíli se už před námi tyčily sopky Popocatepetl, Ixtaccíhuatl a Ajusco a při úpatí se jim choulil velký šedobílý mrak.

»To je Mexico City,« řekla Peggy.

»Cože? ... Snad nemyslíš ten mrak?« ptal jsem se jí.

»Myslím,« odpověděla. »Přesně tak jsem slyšela, že to tu vypadá. Je to smog.« Nevěřicně jsem se na ni zadíval.

»Chceš říct, že to všechno je smog? Vždyť se v tom musejí lidi udusit.«

»Mají tu prý nejhorší smog na světě,« řekla Peggy.

»Páni, to bude tedy radost vydržet v tomhle vzdoušku dva dny!«

Projeli jsme perifériemi města, které působily trochu chudým dojmem, ale když jsme se dostávali do centra, byla už architektura, i když většinou nová, docela pěkná. Peggy měla se smogem úplnou pravdu, zápach tu byl takový, že se nedalo skoro dýchat, ve vzduchu se mísily naftové výpary, kouř, výfukové plyny i pach lidského potu, až jsme měli dojem, že z tohohle se už naše plíce jakživ nevzpamatu-
tují. Když jsme uvízli v některé zablokované ulici, což se nám stávalo často, měli jsme na vybranou – buď vytočit okénka a zaživa se upéci, anebo ve snaze zachránit se před rakovinou plic nadýchnout se jen jednou za pět minut. Naprosto nechápu, jak mohou lidé v Mexico City žít a pracovat.

Zamluvili jsme si pokoje v hotelu, Jacquie a Peggy vyrazily do města pokusit se o vyřešení problému landrover a já zatím využil příležitosti, zatelefonoval všem známým, na které jsem měl doporučení, a varoval je, že jsme už na místě a co všechno chceme podnikat.

Zašel jsem za Pellamem Wrightem, který byl nesmírně milý a ochotný a poskytl mi množství cenných informací. Pak mě zavedl k dr. Corzovi, pověřenému ochranou mexické fauny, a jeho zástupci dr. Moralesovi. Vysvětlil jsem dr. Corzovi, o co mi jde, a zapísalahal ho skoro se slzami v očích, ale ačkoli se mnou ve všem ochotně souhlasil, povolení na guany mi nevydal. Chtějí prý založit pro guany zvláštní rezervaci a dát je pořádně střežit, aby zamezili pytláctví. Moc mě zklamalo, že jsem ho nepřemluvil, ale potěšilo mě alespoň, že se pro ochranu vzácných ptáků v přírodě něco účinného podniká.

V kanceláři společnosti Shell k nám byli nesmírně ochotní a nechali jsme si na jejich adresu posílat všechnu poštu. Když jsem si ji jednoho dne zašel vyzvednout, zahlédl mne ředitel, pan McDonald, a pozval mne do své kanceláře.

»Poslyšte, « obrátil se ke mně, »vím, že je vás už pět, ale nepotřebovali byste ještě posilu? «

»Víte... vlastně ani nevím, « začal jsem opatrně, ve strachu, že má třeba staropaneenskou tetičku, která už od dětství miluje zvířátka a ráda by se připojila k naší výpravě.

»Proč? «

»Vím o jistém mládenci, « vysvětloval. »Je nesmírně schopný, zná tuhle zem jak svoje boty, mluví samozřejmě španělsky a mimoto se zajímá o zvířata. Má se zrovna vrátit na univerzitu, ale zbývají mu dva měsíce volna a napadlo mě, že byste ho třeba mohli vzít s sebou. Má vlastní auto, což by se také mohlo hodit. «

Znělo to docela slibně. Potřebovali jsme ještě jeden vůz a uvažovali jsme, že bychom si jej najali, ale v mexických půjčovnách žádali tak astronomické sumy, že jsme si podobný luxus při svých ztenčujících se financích nemohli dovolit. Jestliže má ten hoch vlastní auto, pomohl by nám problém vyřešit.

»Jak se jmenuje? « zeptal jsem se pana McDonalda.

»Dix Branch, « odpověděl. »Mám mu vyřídit, aby za vámi přišel do hotelu? Jestli se vám nebude zamlouvat, nijak se vázat nemusíte. «

»Dobrá, ať se zastaví dneska. Asi kolem páté. «

V pět hodin jsem sešel do hotelové haly, kde už na mne čekal vysoký urostlý mládenec s dlouhými tmavými vlasy, které mu co chvíli padaly do čela, a se zamyšlenými očima. Rázem se mi zalíbil, i když jsem po pětiminutovém rozhovoru zjistil, že bere život velmi vážně, snad až moc vážně. Vysvětlil jsem mu, proč jsme sem přijeli, a zeptal se ho, jaké má vlastně auto. Když odpověděl, že mercedes, rázem mi nálada stoupla. Na místě jsme vůz prozkoumali a zjistili jsme, že má obrovský kufr, do kterého se vejde prakticky polovina naší výstroje. Nabídl jsem Dixovi, že jestli má chuť připojit se k naší výpravě a být nám nápomocný, vezmu ho s sebou a budu mu hradit běžné výdaje. Ochotně souhlasil a od té chvíle se stal naprosto nepostradatelným členem naší skupiny. Znal nejen všechny hlavní třídy i vedlejší uličky Mexico City, nejlepší restaurace a nejvhodnější obchody, kde jsme nakoupili všechno, co jsme potřebovali, ale dokázal také s nekonečnou trpělivostí jednat s úřady, což jsme v pozdějších fázích cesty nutně potřebovali.

Jacquie a Peggy neměly s řešením problému landrover žádné velké štěstí. Všude je jenom posílali z kanceláře do kanceláře a večer se vracely naprosto vyčerpané a rozladěné. Trvalo to týden a tu se jednou vrátily do hotelu, zrovna když jsme seděli s Dixem ve svérázném, palmami vyzdobeném salónku a usrkávali chlazené nápoje. Unaveně sklesly do lenošek.

»Už jsme to vyřídily, « řekla Jacquie.

»To je báječné, « nadchl jsem se. »Ale moc nadšeně se na to netváříš. «

»Taky že vůbec nadšená nejsem, « řekla Jacquie. »Víš, co jsme zjistily? Že to všechno zbabrali ti troubové ve Vera Cruz. Papíry jsme měli úplně v pořádku. Klidně jsme mohli s landroverem odjet. Jenže oni se dívali na nějaká jiná čísla. « Peggy záupněla.

»Jakživ už nechci vkročit na žádný úřad, « řekla.

»Chceš snad říct, že se můžeme rovnou rozjet pro landrover a vyzvednout si ho? « ptal jsem se.

»Jistě. Je to všechno dojednané, « řekla Jacquie. »Ze zdejšího úřadu zavolali do Vera Cruz a potěšilo mě aspoň, že jim pořádně vynadali. Zítra se tedy můžeme vrátit. «

Druhý den ráno jsme se rozjeli do Vera Cruz a cestou jsem zasvětil Dixe do svých plánů. I když jsem nedostal povolení k odchytu guanů a kvesalů, chtěl jsem se alespoň podívat, jaké kraje obývají. Navrhl jsem proto, abychom se hned zpočátku, jakmile dostaneme landrover a roztřídíme zavazadla, rozjeli přímo ke guatemalským hranicím, kde tito ptáci žijí. Aspoň tak získáme celkový obraz Mexika a cestou uvidíme řadu zajímavých míst. Pak se vrátíme do Mexico City, zůstaneme tam a začneme prozkoumávat sopečné svahy a pátrat po králících.

Vyrvali jsme landrover z drápů teď už mnohem ochotnějších celníků, kteří se nestačili omlouvat, roztrídili v strašidelném prostředí Mocamba všechna zavazadla a nechali tu v úschově věci, o nichž jsme se domnívali, že je nebudeme potřebovat. Pak jsme už konečně mohli vyrazit a hned za úsvitu jsme vyjeli přes Mexico City k pobřeží Tichého oceánu a odtud dolů ke guatemalským hranicím.

Snad nikde na světě jsem neprojížděl za tak poměrně krátkou dobu tak proměnlivou krajinou. Zpočátku nás vedla cesta rovinami kolem Vera Cruz, přes subtropické říčky a průlivy, kde jsme pozorovali množství ptactva. Nad silnicí přelétávala velká hejna vlhoveců, vypadajících jako malé černé straky s krátkými těžkými zobáky. V říčkách a průlivech, hustě zarostlých nejrůznějšími vodními rostlinami, hojně žili ostnáci američtí, zvláštní malí ptáčci s dlouhými prsty na nohou, které jim umožňují pohyb po listech vodních rostlin na hladině. Když tak čile přebíhají po leknínech a jiných rostlinách, hustě zarůstajících kanály, snadno by si je člověk při běžném pohledu mohl splést se slípkami, ale vyplašili jsme je svými auty, a když se vznesli a s prudkým máváním křídel odlétali do bezpečí, jasně jsme rozpoznávali jejich dlouhé prsty a zahlédli záblesk blatouchovité žluti na křídlech. Spatřili jsme spousty volavčků člunozobých, kteří jsou snad nejtruchlivější ze všech vodních ptáků; jak tak seděli v hloučcích na stromech, vypadali se svými krátkými,



jako loďka utvářenými zobáky a velkýma smutnými očima jako nějaké smutné shromáždění kačerů Donaldů. Projížděli jsme vesničkami a městy, kde se chvěl modravý opar žakarand a i domy jako by se prohýbaly pod dlouhými šálý bugenvilejí – rudých, růžových, oranžových, fialových a bílých. Pak vystoupila silnice o něco výš a jeli jsme téměř tropickým pralesem, kde z větví stromů splývaly mohutné vodopády zeleno-šedého »španělského mechu« (*Tillandsia usneoides*) a kmeny stromů se někdy úplně skrývaly pod orchidejemi a jinými epifyty, které na nich vyrůstaly. Strmé břehy silnic tu pokrýval koberec drobnějších květin a křovin, zejména množství obrovských kapradin. Rostlinstvo tu bylo opravdu tak různorodé a zvláštní, až jsem se proklínal, že se nevyznám lépe v botanice.

A právě když jsme projížděli touto velkolepou krajinou, začalo pršet a lilo, jak dokáže lít jen v tropech. Z oblohy crčely proudy vody, takže nezpevněná vozovka se brzy změnila v nebezpečné bahniště a přitom bylo vidět jen na pár centimetrů. Jacquie, Doreen a Shep jeli landroverem a Peggy, já a Dix napřed mercedesem. Nechávali jsme si raději landrover za sebou, protože kdyby se s mercedesem cokoli stalo, landrover by jej vždycky vytáhl. V záplavě šedé vody, která se valila z oblohy, se viditelnost snížila na nulu a já se zatím pokoušel obveselit ostatní četbou z kouzelného průvodce, kterého jsem šťastnou ná-



hodou objevil v Mexico City.

»Nejedeme přes Acapulco? « ptal jsem se Dixe, protože jsem měl pořád ještě jen mlhavé představy o zeměpisu Mexika.

»Ne, « odpověděl Dix mrzutě, »a ani bych vám to neradil. Je to vlastně jen výletní místo. «

»Ale podle toho, co tady o něm píší v téhle knížce, vypadá fantasticky. Jen si to poslechněte, « řekl jsem. »Kraj skýtá pohled na skvostná panorámata; jsou tu tiché, křišťálově čisté zálivy a zátoky a pláže s tak vysokými vlnami, jaké jsou vidět jen málokde. Voda je teplá stejně jak podnebí s vlhkými větry, takže se doporučuje lehké oblečení. Jen zřídka kdy nezáří slunce a prší většinou v noci. Místní obyvatelstvo si zachovalo své staré zvyky, zejména v oblékání. «

»To zní báječně, « povzddechla si Peggy. »Škoda že tam nemáme namířeno. «

V té chvíli nám praskla pneumatika a museli jsme s Dixem vystoupit a vyměnit kolo, i když musím uznat, že většinu práce zastal Dix. Do auta jsme se vrátili úplně promáčení a dál popojížděli šnečím tempem prudkým lijavcem. Utřel jsem si obličej, vlasy a ruce a znovu jsem se začel do svého průvodce.

»Sem jsme se měli vypravit, « řekl jsem. »Jen si to poslechněte: Podnebí je tu mírné, obloha téměř po celý rok jasná a slunce září takřka denně, takže je to ideální místo k odpočinku. Díky pohostinnosti a vlídnosti místních obyvatel si turista připadá jako doma a poklid městečka konejšivě působí na otřesené nervy návštěvníků z měst, kteří žijí po celý rok ve shonu a ruchu moderního života a touží po troše klidu. Za zhlédnutí rozhodně stojí místní fara, malebné náměstíčko, jakož i tržiště. «

Zanedlouho přestalo pršet a brzy nato tropický les končil, a jak už to v neustále stoupající a klesající krajině Mexika bývá, vyjeli jsme rovnou z tropického lesa do vysoko položeného borového porostu. Když se vyjasnilo, zastavili jsme a vypili si trochu kávy, kterou prozíravě připravila před odjezdem Jacquie. Ještě před deseti minutami jsme se mírně potili v tropickém vedru, teď však bylo tak chladno, že jsme se museli navléci do všeho teplého ošacení, které jsme jen posháněli.

Silnice, jako kdyby se úplně zbláznila, se vinula dolů do údolí, prudce stoupala po strmých horských svazích, obtáčela je a vedla po jejich úbočích. Dole v údolí nás vítala bujná tropická zeleň, ale sotva jsme se za pár minut vyšplhali vzhůru po silnici, která se vinula po úbočí, vjeli jsme v sálajícím žhavém slunci do rozsáhlého území, vyschlého a vyprahlého a porostlého řadami stromů s úplně opadanými listy a kmeny překrásné hedvábně červené barvy. Kmeny a větve měly ty stromy tak zkroucené, že když jsem se po nich rozhlédl, měl jsem pocit, jako bych projížděl obrovským baletním souborem. Stačilo však zajet za ohyb silnice a neviděli jsme jediný červený strom; místo nich rostly stromy podobné, jen kůru měly stříbřitě šedou, a když na ni zasvítlo slunce, vypadala skoro jak kovová. I tyhle stromy měly úplně opadané listy.

Za další zatačkou však stromy zmizely úplně a místo nich se tyčily obrovité kaktusy, některé i sedm metrů vysoké. Byly svícovitého tvaru; z hlavního kmene jim trčely pokroucené paže, takže vypadaly jako nějaké podivné mnohoramenné svícny, hustě porůstající horské úbočí. Na modré obloze kroužili jak černé kříže draví ptáci, které jsme nedokázali určit, a přes silnici co chvíli přeběhla kukačka kohoutí, zvláštní ptáček s šesulkou, i dlouhým ocasem a dlouhými prsty. Při běhu se tihle ptáci téměř dotýkají nohama brady a předklánějí se, jako kdyby mermomocí chtěli zlomit rekord na jednu míli. Ptactva tu bylo tolik a rostlinstvo tak bohaté, že bych se byl cestou mnohokrát rád zastavil, ale věděl jsem, že by to pro nás mělo osudné následky, protože jsme se v Mexiku nesměli vůbec zdržovat. Pod tlakem omezených finančních prostředků, které nám s krajní neochotou poskytla anglická státní banka, jsme museli chtít nechte užždět jako o závod s časem.

Po delší jízdě jsme přijeli do městečka jménem Tule. K mému překvapení Dix opatrně zaparkoval u plotu jakéhosi pozemku, který vypadal jako malý park s kostelem uprostřed. Landrover zastavil hned za námi.

»Proč tu stavíme? « ptal jsem se.

»Abychom se podívali na strom, « odpověděl Dix svým obvyklým ponurým způsobem, ale slovo strom vyslovil se zvláštní úctou. »Peggy by ho ráda viděla. «

»Proboha na jaký strom? « ptal jsem se.

»Copak jsi o něm neslyšel? « ptala se Peggy nadšeně. »Každý, kdo cestuje po Mexiku, se na něj jede podívat. «

Rozhlédl jsem se po silnici. Kromě tří holčiček v roztrhaných šatičkách a s očima tmavýma jako trnky, které si tady hrály v prachu, nebylo široko daleko vidět živou duši.

»Nezdá se mi, že by tu byl zvlášť velký turistický ruch, « poznamenal jsem.

»Ale ten strom musíš vidět, « trvala Peggy na svém. »Nesmíš si to dát ujít. Je to jeden z nejstarších stromů na světě. «

»V tom případě se na něj rozhodně podívám, « řekl jsem.

Vystoupili jsme z auta a v té chvíli jsem zaslechl jakési zvláštní pískání a duté dunění bubnu. Prošli jsme brankou do malého parku kolem kostelíka, a tu jsem spatřil strom, který se tyčil nad kostelíkem a kmen měl při zemi pečlivě chráněný plotem. Zůstal jsem před ním ohromeně stát. Nepřekvapil mě ani tak svou neuvěřitelnou výškou – myslím, že jsem už viděl vyšší stromy, ale užasl jsem nad jeho mohutností. Na kmeni tak širokém, až to člověku bralo dech, se tyčil vysoký šeptající jehlan listoví a od kmene se vzdorovitě rozpínaly pilířovité kořeny jak nohy nějakého dravého ptáka, zaryté do země – možná že Sindibádova Rúcka, možná něčeho podobného. Nevěděl jsem nic o jeho historii, ani jak dlouho tu stojí, ale i ve své nevědomosti jsem chápal, že tohle je strom všech stromů. Všechny nás úplně

ohromil, až na Dixe, který ho už viděl. I Dix se na něj však díval s jistou posvátnou úctou, zvláště proto, že stromy miloval.

»Prý je tři tisíce let starý, « šeptala Peggy, jako by stála před nějakým božstvem. »Byl to už obrovský strom – opravdu obrovský – když sem přišel Cortéz a tehdy prý mu ho také ukazovali. «

Zadíval jsem se na obrovskou fontánu listů nad sebou a pomyslel jsem si, že je-li tomu tak, musel být tenhle strom mladým stromkem ještě tisíc let před narozením Krista. Kromě nás byli v parku jen dva lidé – starší slepý Indián v otrhaných vyrudlých šatech a polámaném slamáku hrající na flétnu jakousi zvláštní, prostou, téměř orientální melodii, a asi šestiletý chlapec, který v složitém rytmu tloukl do bubnu. Ani si nás nepovšimli.

»Co myslíte, že tu dělají? « ptala se Peggy, protože ti dva se po nás ani neotočili a zřejmě tedy nehráli proto, aby si vydělali pár pesos.

»Určitě hraje tomu stromu, « napadlo Jacqui.

»Proboha, vážně! To možná hraje, « řekl jsem. »Jdi se ho zeptat, Peggy. «

»Když já bych ho nerada rušila, « váhala Peggy, která ztrácela v podobných chvílích svou obvyklou kuráž. Vtom se jí však naskytla příležitost, neboť starý Indián odložil flétnu, utřel si ústa a tiše stál obrácen tváří k stromu. Chlapec přestal bubnovat, zadíval se do země a šoupal bosými prsty v prachu.

»Honem... jdi se ho zeptat, « naléhal jsem. Peggy přešla dost ostýchavě k starci a slyšeli jsme ji, jak se ho na cosi ptá. Vrátila se s obličejem rozzářeným nadšením.

»Vážně hrál tomu stromu, « řekla. »Vážně mu hrál! «

»Tak vidíte, « řekla vítězoslavně Jacquie. »Vždyť jsem to věděla. «

»Ale proč mu hraje? « ptal jsem se.

»Neměla jsem dost odvahy, abych se na to zeptala, « přiznala se Peggy. »Připadalo by mi to... takové netaktní. «

»Ale neměla bys ho aspoň nahrát? « navrhl jsem jí.

Peggy vyndala z auta magnetofon, a když Indián přiložil znovu flétnu k ústům, obrátil slepé oči ke stromu a dal se do hraní, všechno natočila.

Přemýšlel jsem, jestli tu stařec hraje, aby mu strom navrátil zrak? Anebo jen proto, že je to strom všech stromů? Nikdo jsme se neodvážili zeptat se ho a po chvíli jsme vyšli z parčíku a nasedli znovu do aut. Když jsme odjížděli, ještě chvíli jsme slyšeli tesklivou melodii slepcevy flétny a rázné chlapcovo bušení do bubnu, jak tam ti dva dál hráli obrovskému stromu.

Naše výprava ke guatemalským hranicím za guany a kvesaly vyšla nakonec naprázdno, protože jsme dojeli jen do vesnice San Cristobal, ale v Guatemale byly jakési politické nepokoje a museli jsme se narychlo vrátit do Mexico City.

Abychom ušetřili za hotel, našli jsme si s pomocí dobrého známého ideami byt ve středě města, se třemi ložnicemi, dvěma koupelnami, obrovským obývacím pokojem a kuchyní a pak se naše cesty rozdělily, neboť ženské členky výpravy se roz-

hodly, že si trochu prohlédnou pamětihodnosti a něco nakoupí, a my s Dixem a Shepem se vydali na lov králíků lávových.

Rozhodl jsem se, že napoprvé zkusíme své štěstí přímo na Popokatepetlu, a tak jsme jednoho dne naložili hned časně zrána všechno potřebné vybavení do auta a rozjeli se k obrovské sopce. Jak jsme stoupali výš a výš a citelně se ochlazovalo, ohlédlí jsme se k městu. V bledém světle úsvitu jsme spatřili ve velké míse vytvořené pruhem sopek pestrá mozaika Mexico City a třpytící se barevná světla – neboť takto po ránu se smog ještě nenahromadil. Odpoledne by z toho místa už město vůbec nebylo vidět.

Na úpatí Popokatepetlu stojí několik menších hotýlků. Vybrali jsme si ten, který vypadal nejméně ošuměle, a ubytovali se. Majitel byl hovorný mazaný Mexičan. Rád chodil na lov a měl párek honících psů, takže jsme se ho přeptali na králíky lávové. Prozradil nám, že se najdou až ve výši sněžné čáry hory, a nabídl nám, že se pokusí sehnat jednoho svého známého, který by nám mohl pomoci. Zatímco jsme čekali, až se jeho přítel dostaví, vyjížděli jsme autem nahoru po sopce, jak jen nejvýše to po silnici šlo. Chtěl jsem proniknout co nejdál do místní rezervace a promluvit si se strážci, neboť jsem věřil, že by nám určitě mohli poradit, kde teporingy najdeme.

Silnice se vinula vzhůru po sopce a zanedlouho jsme ujížděli hustým borovým lesem. Pod ním rostla ve velkých zlatých chumáčích, které vypadaly jak obrovské načesané paruky, tráva *zacaton*. Když jsme konečně dojeli do rezervace a vystoupili z aut, octli jsme se v báječném ovzduší – vzduch tu byl tak ostrý a čistý, že nás při dýchání skoro bolely plíce. Nad námi se tyčila obrovitá sněhová bář – vrchol sopky. Strážce rezervace jsme museli chvíli hledat, ale když jsme jednoho konečně vypátrali, ochotně se rozpovídal o králících lávových. Samozřejmě že je zná a vídal je v nejrůznějších částech rezervace. Dokonce sám dva chytil, dodal hrdě.

»A kde jsou? « ptal jsem se dychtivě.

»Ale, snědl jsem je, « odpověděl.

Králíci lávoví patří k nejchráněnějším zvířatům v Mexiku a tohle mi prosím řekne uprostřed přírodní rezervace jeden ze strážců! Něco takového se ovšem neděje jenom v Mexiku, ale na celém světě, neboť zvířatům se dostává ochrany jen na papíře a skutečnost je zcela odlišná.

Když jsme se přesvědčili, že přes všechny snahy strážců se teporingové na Popokatepetlu přece jen udrželi, vrátili jsme se do hotelu a zjistili, že hoteliér mezitím sehnal svého známého a přivedl ho za námi. Byl to statný hromotluk s velkým plochým obličejem, připomínajícím některé méně zdařilé mayské sošky, a s mžikajícíma uhýbavýma očima, trochu malýma na tak velký obličej. Ale o tom, kde se vyskytují králíci lávoví a jak se chovají, věděl zřejmě dost. Vysvětlil nám, že kdo je chce chytit, musí se k nim prohrabat. Dá to hodně práce, ale když se do toho

pustíme ještě s dvěma dalšími Mexičany a s Dixem a Shepem, určitě to zvládneme. Domluvili jsme se, že druhý den ráno vyrazíme znovu na Popokatepetl a zahájíme první králíčí hon. Přečetl jsem o králících lávových a jejich způsobu života všechno, co se jen dalo sehnat, a bylo toho mizivě málo, protože se jimi zřejmě nikdo hlouběji nezabýval. Věděli jsme hlavně, že žijí v trávě *zacaton* a téměř ničím jiným se neživí. Jeden z pramenů uvádí, že se živí aromatickou mátou, která roste na mexických sopkách, ale nikdy jsme tuto rostlinu nezahlédli, natož abychom viděli, jak si na ní pochutnává nějaký králík.

Brzy jsme se přesvědčili, že chytat jakákoli zvířata v trávě *zacaton* není zrovna lehké. Je skoro metr vysoká, bledoune zlatožlutá a roste ve velkých chumáčích na měkké černé sopečné půdě. V této půdě si vyhrabávají králíci dlouhé a velmi spleťtité nory. Pod převýslými trsy trav si budují celou síť malých chodbiček, podobných tunýlkům. Požirají zřejmě čerstvou i starou travu, protože jsme našli několik trsů spasených nakrátko jako dobře stříhaný trávník a jen po okrajích lemovaných převýslými stébly.

Vyjeli jsme po svazích Popokatepetlu do výše asi 3300 metrů nad mořem a jeli jsme velmi pomalu, protože jsme se pozorně rozhlíželi na všechny strany po sebe-menších stopách králíků. Ani jsem nevěřil, že nějakého zahlédneme, neboť jsem byl přesvědčen, že jak uslyší hluk našeho motoru, ukryjí se v norách. Pak jsme však zahnuli do zatáčky a tam, k mému naprostému úžasu, seděl jako voják na stráží na velkém trsu *zacatonu teporingo*.

Hlučně jsme zabrzdili a zastavili, ale králíček způsobně seděl dál na svém chumáči *zacatonu* a vůbec si nás nevšímal. Seděl jen asi na deset metrů ode mne, ale dopodrobna a dychtivě jsem si ho prohlédl dalekohledem. Byl asi stejně velký jako domácí králík, známý pod jménem *Netherland Dwarf* – to jest asi jako dobře vykrmené morče. Malá, pěkně zakulacená ouška měl pevně přitisknuta k hlavě, takže jsem se musel hodně pozorně dívat, abych je rozeznal, a ocas nebyl vidět vůbec. Zbarvení měl převážně hnědé s malými bílými kroužky kolem očí, které je pěkně zdůrazňovaly, a v místech, kde ho ozařovalo slunce, dostávala srst neurčitý zelenavý odstín.

Když jsem se najisto přesvědčil, že je to doopravdy zvířátko, za kterým jsem se vypravil z takové dálky, a ne některý z jiných druhů králíků žijících v Mexiku, vystoupili jsme všichni z vozu. *Teporingo* tiše vykvikl, asi jako když se přejede vlhkým prstem po gumovém míči –, jenomže trochu pronikavěji, vyskočil kolmo do vzduchu, dopadl znovu na trs trávy, na kterém seděl, odrazil se od ní jako od skákacího můstku a zmizel v *zacatonu*. Dali jsme se bez meškání do práce. Obehnali jsme celé to místo drátěným pletivem a prozkoumali všechny trsy *zacatonu*, jestli se snad ještě někde neskrývají otvory, kudy by králíček mohl utéci ze své nory. Pak jsme se zaměřili na noru, kam se nám zdálo, že králík zmizel, a začali jsme usilovně hrabat. Dix, Shep a já jsme se ještě zdaleka neaklimatizovali v této

výšce a brzy jsme zjistili, že při sebemenším pohybu sotva popadáme dech. I po tak lehké práci, jako bylo natažení pletiva, jsme oddechovali a chrčeli jak staří tažní koně vedení na porážku. Kopání nás už zmohlo úplně a po chvíli jsme si museli sednout a nechat všechnu práci na našich třech lovcích. Naprosto jim to nevadilo a s vervou se hrabali v zemi, zřejmě ani v nejmenším neovlivnění nadmořskou výškou. Kopali a kopali, a jak se postupně dostávali k noře, vršila se vedle nich hora měkké, skoro prašné sopečné půdy, ale po teporingovi nebylo pořád ani potuchy. Zřejmě si našel nějakou postranní chodbičku, která nám ušla a neucpali jsme ji, a utekl. Trpce mě to zklamalo a pochopil jsem, že chytat touhle metodou králíky lávové nebude nijak snadné. Přesto jsme zvolna postupovali po úbočí Popokatepetlu, a když jsme objevili místo, o němž jsme věděli, že je obývané králíčky, dali jsme se znovu do práce.

Nejdříve jsme pátrali po noře, před kterou by ležel čerstvý trus, abychom aspoň s určitou jistotou věděli, že má svého obyvatele, než se dáme do kopání. Pak jsme znovu pracně ucpali všechny otvory, které jsme našli v jejím okolí, a začali znovu kopat. Pětkrát jsme opakovali tento postup a pětkrát jsme vyšli naprázdno. Až když jsme to zkusili pošesté, měli jsme štěstí. Jeden z lovců, který tu usilovně pracoval, najednou nesrozumitelně zabručel, klekl si do černé půdy, ponořil ruce do zbytků rozhrabané nory a vytáhl mladého živého a čilého králíčka s pěknými jasnými očima. Králíček se však jen jedinkrát zavrtěl a pak se už ani nehnul, jenom mu ležel v rukou. Báli jsme se, že třeba utrpěl otřes, a tak jsme ho honem prohlédli, zjistili, že je to samička, a co nejopatrněji jsme ji umístili do jedné z klecí, které jsme si s sebou dovezli.

Vím, že když zajíci nebo králíci upadnou do zajetí, dokáží být nesmírně nervózní a snadno se i zabijí, protože ze strachu, že nepřítel je příliš nablízku, se vrhnou přímo proti dřevu nebo pletivu. Báł jsem se, aby si takto nepočínal i náš teporingo, až ho zavřeme do klece. Připravil jsem si plášť a chystal se, že jej přehodím přes klec, aby si králíček připadal bezpečnější.

Když jsme ho však zavřeli do klece, zůstal sedět a klidně se na nás díval. Po chvíli jsem opatrně natáhl ruku a jemně zaškrábal na pletivo, abych viděl, jak to na králíčka zapůsobí. K mému úžasu maličko povyskočil, přiběhl k pletivu a přičichl mi k prstu. Choval se nedlouho po svém zajetí tak krotce a poklidně, až jsem měl skoro pocit, že jsme místo divokého zvířete chytili domácí.

Začínalo se už schylovat k večeru a velký sněhový čepce Popokatepetlu jemně růžověl v zapadajícím slunci. Chvíli jsem se ještě rozplýval obdivem nad naším malým zajatcem a pak jsem se rozhodl, že bychom jej měli odvézt přímo do Mexico City, přesvědčit se, jak si zvykne, a pak teprve pátrat po dalších. Tak jsme to také udělali a cestou do města jsem si lámal hlavu králíky i tím, jak je chytat. Kdybychom je měli lovit v takových výškách, byli bychom s Shepem a Dixem v roli lovců úplně k ničemu, ale věděl jsem, že králíci žijí i v malých roklích na nižších

úbočích obrovské sopky. Nejrozumnější mi připadalo, abychom zašli do několika vesnic ležících při úpatí Popokatepetlu a použili stejné metody, která se mi osvědčila už v mnoha zemích světa – zmobilizovat vesničany a nabídnout jim slušnou odměnu za každého nepoškozeného teporinga, kterého nám donesou.

Nejdřív jsem však chtěl vidět, jak si přivykne králíček, kterého jsme chytili, a nakolik se přizpůsobí zajetí. Poučen mnoha trpkými zkušenostmi jsem věděl, že nejde jen o to zvíře chytit, ale také je udržet naživu.

Sotva jsme dojeli do našeho bytu ve městě, postavili jsme nábožně klec s teporingem na rozložené noviny uprostřed obývacího pokoje a rozběhli se na trh. Nakoupili jsme nejružnější ovoce a zeleninu, saláty i natě, které jsme jenom dokázali sehnat. Rychle jsme se vrátili s nákupem do bytu a teporingo tam pořád ještě mírumilovně seděl jako ve chvíli, kdy jsme ho chytili. Pečlivě jsme mu připravili stravu a všechno přepočítali – odpočítali jsme každíčkou snítku, každíčký kousek jablka i všeho ostatního, abychom přesně věděli, co jsme mu dali do klece, kolik čeho sežral a co mu nejvíce zachutnalo. Pak jsme mu vstrčili všechny ty lahůdky do klece, přikryli ji, aby měl částečně tmu a tím i větší pocit bezpečí, a vyšli z pokoje.

Dali jsme si na oslavu výtečnou večeři, a když jsme se asi za tři hodiny vrátili, opatrně jsem sundal přehoz z klece, abych se podíval, jestli králíček přece jen něco sežral. Báł jsem se, že nepozře ani sousto, protože zvířeti chycenému v přírodě vždycky trvá nějaký čas, než si přivykne, a věděl jsem také, že jsme mu nabídli úplně nezvyklou stravu. Nemohl jsem proto věřit svým očím, když jsem viděl, že králíčí samička sežrala všechno, co jsme jí připravili, až na jednu bylinu, která jí zřejmě nebyla po chuti. Sežrala dokonce i jablko a o tom jsem byl téměř přesvědčen, že se ho ani nedotkne. Byl jsem nadšený její přizpůsobivostí, ale věřil jsem, že si budeme muset ještě pár dní počkat a teprve pak se ukáže, jestli jí nová strava neublíží, nevyvolá střevní katar anebo nějakou jinou poruchu, která by jí mohla být osudná. Začátek to však byl ideální, snad až neuvěřitelně příznivý a nechtěl jsem se nechat svou radostí přilíš unést.

Druhý den jsem dal teporinga na starost Jacqui a vypravil se s Dixem a Shepem na výzkumy do vesnic při nižších svazích Popokatepetlu. Bylo jich několik, ale jen dvě měly v dostatečné blízkosti kolonie králíků. Promluvili jsme si v obou s muži, kteří tu byli starosty, vysvětlili jim, o co nám jde, a nabídli za každého teporinga, kterého dostaneme nepoškozeného, odměnu, jaká musela chudým Mexičanům připadat přímo záchranná. Nechali jsme jim dostatečnou zásobu klecí a slíbili jsme, že se za dva dny zase přijedeme podívat, jak pořídili. Dva dny jsem pozoroval králíčka jak ostříž a pátral po sebemenších náznacích nějaké choroby, ale samička zůstávala klidná a s velkou chutí nadšeného jedlíka vždycky spořádala skoro všechno, co jsme jí dali do klece.

Snažně jsem doufal, že se našim pomocníkům v obou vesnicích lov vydaří, protože čas v Mexiku se nám už zoufale krátil, a i když jsme našli zvířátko, kvůli kterému

jsme sem přijeli, jediná samička by nám opravdu moc platná nebyla. Toužili jsme po plném počtu, který nám umožňovalo povolení, to jest po deseti exemplářích, a doufal jsem, že alespoň čtyři z nich budou samečkové. S těmi bychom pak mohli založit chov a možná se i dočkali potomstva.

Když jsem viděl, jak těžké je obstarat teporinga, škrtl jsem v duchu ze seznamu další druh, na který jsme měli povolení, ale nevěřil jsem už, že si jej stačíme sehnat. Byl to papoušek arara. Zatímco jsme však dva dny čekali ve městě, jestli ve vesnicích chytanou nějaké teporingy nebo ne, potkalo nás neuvěřitelné štěstí. Kdosi mi řekl o obchodníkovi se zvířaty, který bydlel na periférii města, a i když jsem věděl, že ministerstvo všechny takové obchodníky přísně kontroluje, aby neprodávali zákonem chráněná zvířata, řekl jsem si, že bychom se k němu přece jen měli podívat, co má na skladě. Když jsme k němu dojeli, objevili jsme k mému naprostému nadšení klec s třemi páry ararů, kteří si vesele šplhali dolů nahoru, byli krásně vyparádění, chraptivě vykřikovali, oči se jim šibalsky leskly a jediné peříčko neměli nakřivo. Po dlouhém smlouvání jsem koupil všechny tři páry a vítězoslavně si je odnášel do bytu. Byli to překrásní mladí ptáci v dokonalém stavu a Shep se z nich radostí div nezbláznil. I když však byli kouzelní a nádherně vybarvení a byl jsem rád, že jsme je tak lehce získali, pořád mi nešel z hlavy problém králíků lávových. Jednoho jsme sice získali, ale kdybychom do odjezdu dalšího nesehnali, znamenalo by to pro nás krutou ránu a zřejmě bychom museli samičku vypustit na místě, kde jsme ji chytili, a úplně tak popřít smysl celé výpravy.

Míjely dny a jezdili jsme v pravidelných intervalech do obou vesnic. Mexičané nás ujišťovali, že kopou a kopou, ale pořád marně, a já jim úplně věřil. Nezbyvalo mi než zvýšit odměnu, kterou jsme byli ochotni za králíčky vyplatit, na přímo astronomickou částku a doufat, že tak povzbudíme vesničany, aby přes všechny nezdary kopali pořád dál. Pokaždé jsme se však vraceli z vesnic s prázdnýma rukama a začínal jsem si už zoufat.

A tu nás jednoho dne smůla opustila. Zajeli jsme jako obvykle do obou vesnic, a když jsme přijeli do první z nich, která se jmenovala Parras, a zastavili na prašné hlavní ulici proti starostově domu, vyběhl nám náš známý naproti s tak šťastným výrazem a mával tak nadšeně, až jsme ihned poznali, že se lov vydařil. Starosta nás provedl domem na malý dvorek a tam v klecích, které jsme u něj nechali, byli tři teporingové. Všichni byli v dobrém stavu, spokojeně si seděli v klecích a zřejmě se smířili se zajetím stejně klidně jako první. Opatrně jsme je vyndali a prohlédli a trochu jsem zesmutněl, protože se ukázalo, že jsou to samé samičky. Čtyři teporingové však byli přece jen lepší než žádný, a tak jsme zaplatili hrdému starostovi za králíky a odvezli si je do bytu. Zkusili jsme umístit dvě a dvě samice do klecí, ale brzy se ukázalo, že jsou dost nesnášenlivé, a museli jsme je oddělit.

Noví králíci si zvykli na zvláštní stravu, kterou jsme jim museli dávat, stejně rychle jako náš první exemplář, a to bylo dost slibné znamení. Dělal mi však

velkou starost, jak rychle se nám blíží doba odjezdu. Zbývalo nám už jen pár dní do dne, kdy Shep měl odletět do Jersey s exempláři, které se nám podařilo získat, a my pořád ještě neměli plný počet králíků. Hlavně jsme však ještě nezískali ani jediného samečka. Dva dny po Shepově odletu jsme měli všichni sjet dolů do Vera Cruz a nalodit se, takže na obstarání samečků nám už opravdu moc času nezbývalo. Jezdili jsme teď do vesnic denně, naléhali na Mexičany, aby zkoušeli znovu a znovu kopat, a stupňovali odměny na nesmyslně vysoké částky. Mexičané pracovali, až se od nich prášilo, ale pořád ještě bezvýsledně. Nechytili ani jediného teporinga.

V zoufalství jsem se rozhodl k poslednímu možnému kroku. S Dixem coby svým tlumočnickem jsem zajel za dr. Moralesem na ministerstvo zemědělství a vylíčil, jaká mě postihla pohroma. Vysvětlil jsem mu, jak daleko jsem musel cestovat a kolik peněz vynaložit, abych získal králíky lávové, a že je přinejmenším zbytečné vozit na Jersey čtyři exempláře a ještě k tomu samé samičky. Kdyby neměli námitky, aby se povolení převedlo na Dixe, mohl by Dix shánět teporingy i po mém odjezdu. Snad by se mu i podařilo sehnat nám samečky. Naštěstí měl pro mne dr. Morales plné pochopení. Uznal, že jsem opravdu ve svízelné situaci, a ihned souhlasil, aby povolení k odchytu bylo vystaveno na Dixe.

Dalších čtyřia dvacet hodin uteklo v samém ruchu a shonu. Museli jsme vyrobit přepravní klece pro teporingy a zvláštní klec pro papoušky – nejen dost lehkou, aby se hodila k letecké přepravě, ale i nezníčitelnou. Papoušci mají až hrozivě silné zobáky a dokážou cokoli vyrobeného z obyčejného dřeva zničit za několik minut, a já samozřejmě nijak nestál o to, aby se mi rozletěli někde v letadle nad Atlantikem.

Přišel den, kdy Shep musel i se svým drahocenným nákladem odjet, a všichni jsme ho jeli doprovodit na letiště. Slíbil mi, že až dojde domů, počká dva dny a potom požádá Kát'u, aby mi zatelefonovala, jak naši čtyři králíci lávoví snesli cestu. Telegrafovat jsme nechtěli, protože telegramy nám docházely na druhý konec světa tak zkomolené, že jsme se vždycky museli obratem ptát, co v nich vlastně bylo, a takovým telegrafováním sem a tam bychom zoologickou zahradu brzy zruinovali. Za dva dny mi Kát'a zatelefonovala a oznámila mi, že králíci lávoví, papoušci i Shep dorazili v pořádku. Králíci si dobře zvykají, papoušci také a nemusím si prý dělat nejmenší starosti. Z hloubi duše jsem si oddechl, ale zbývalo ještě dojednat s Dixem, jak má obstarat teporingy a hlavně že mezi nimi musí být sameček. Vysvětloval jsem mu to tolikrát, až jsem mu musel lézt na nervy. Kladl jsem mu především na srdce, aby pečlivě všechny králíky prohlédl, jakého jsou pohlaví, a kdyby mu vesničané chytili samičky, aby vzal jenom čtyři a pak všechny ostatní pustil a doplnil povolený počet výhradně samečky. Uměl je krmit a vypravit na cestu, takže po této stránce jsem si starosti nedělal, věděl jsem, že má zvířata tak rád, že s nimi jistě bude dobře zacházet.

Konečně jsme všechno zařídili, rozjeli se do Vera Cruz a nastoupili na loď. Měli jsme úchvatnou cestu, ale přece jen jsem odjížděl s těžkým srdcem. Věděl jsem, že úspěch celé výpravy záleží teď na tom, jestli se Dixovi podaří obstarat samečky teporingů, ale nemohl jsem pro to udělat už nic než držet mu palec a doufat, že všechno dobře dopadne.

Sotva jsme dojeli na Jersey, zašel jsem k teporingům, jestli jsou opravdu v pořádku. Od Gill, která se o ně starala, jsem se dověděl, že nejstarší samička porodila devatenáctý den po tom, co ji sem přivezli, dvě mlád'ata a čtyřiaadvacet hodin se zdálo, že všechno dobře dopadne. Potom však našla Gill mlád'ata v hnízdě mrtvá. Zřejmě se o ně matka dost dobře nepostarala. Uvědomil jsem si, že jsme ji přece jen chytili, když už byla březí, převezení z velké nadmořské výšky do města zamořeného smogem, pak ji zas přepravili letadlem do velmi nepatrné nadmořské výšky na Jersey, a že si předtím, než se jí narodila obě mlád'ata a měla je začít vychovávat, vlastně vůbec nestačila přivyknout novému prostředí. Pro nás to bylo velké zklamání, ale králíci matce jsme to vyčítat nemohli.

Uplynulo několik týdnů a od Dixe jsme pořád ještě nedostali ani řádek. Psal jsem mu povzbuzující dopisy a vybízel jsem ho, aby pátral dál, ale Dix se ani nenamáhal odpovědět a začínal jsem už mít pocit, že po vši té neúnavné dřině na naší výpravě ho už králíci lávoví přestali zajímat. A tu jednou ráno zazvonil telefon. Jestli prý jsem ochoten přijmout rozhovor z Mexika. Nemohl jsem začít slečně v centrále vysvětlovat, jak dychtivě tenhle rozhovor očekávám, a tak jsem jen koktavě odpověděl, že samozřejmě. To už se ozval Dix a spojení bylo tentokrát tak výborné, že jsem ho slyšel jasně jak zvon, skoro jako kdyby mluvil z vedlejšího pokoje. Řekl mi, že se mu konečně podařilo obstarat dalších šest králíků a dva z nich že jsou samečci. Má je u sebe v domě a velmi dobře žerou. Právě jim dodělal bedýnky, v kterých mi je chce poslat, a za čtyřiaadvacet hodin je naloží do letadla. Dal mi i číslo letu z Mexika a vůbec jsem se od něj dověděl spoustu důležitých podrobností. Byl jsem rozčilením celý bez sebe. Při žádné výpravě se nedá zaručit naprostý úspěch, ale zatím jsem měl vždy neuvěřitelné štěstí. Teď se mi začínalo zdát, že ani mexická expedice neskončí nezdarem.

Sotva Dix zavěsil, spojil jsem se s londýnským letištěm. Zavolał jsem si k telefonu všechny letištní zaměstnance, na které jsem si jen vzpomněl, udělal každému hoto-vou přednášku o králících lávových, vysvětlil jsem jim, jak jsou vzácní a že kdyby došli pozdě a nestihli už spojení na Jersey, musí být ihned odesláni do Útulku pro zvířata. Pak jsem zavolał přímo na útulek, řízený Spolkem pro ochranu zvířat, panu Whittakerovi, vypověděl mu, jak těžce jsme králíky sehnali, a dopodrobna mu vyložil, jak s nimi zacházet, kdyby museli zůstat v útulku přes noc. Teď už jsem nemohl nic dělat než sedět a se špatně skrývaným rozčilením čekat, až králíci doje-dou.

Vypočítali jsme si, že letadlo přiletí ráno, takže bude dost a dost času na přepravení králíků do letadla na Jersey, a když konečně nastal osudný den, netrpělivě jsem čekal na zprávy. Dvě hodiny potom, co už muselo letadlo přistát na londýnském letišti, jsem telefonoval, abych se dověděl, co se děje. Žádný ze zaměstnanců však o králících nevěděl. Dal jsem se přepojit na pana Whittakera. Ne, ani on králíky nedostal, i když si připravil všechno, co pro ně bude potřebovat. Kolem oběda jsem volal znovu, ale na letišti pořád ještě tvrdili, že o králících nic nevědí. Začínal jsem už propadat zoufalství a uvažoval jsem, že zatelefonuji Dixovi a zeptám se ho, jestli se mu opravdu podařilo odeslat králíky určeným letadlem. Ve čtyři odpoledne jsem znovu zavolał londýnské letiště. A znovu mi popírali, že by měli o králících nejmenší tušení.

Spojil jsem se opět s panem Whittakerem a svěřil jsem mu, že už mám o teporingy doopravdy strach. Zatím prý ho nikdo neinformoval, že by na londýnské letiště došla nějaká zvířata, ale slíbil mi, že všechno vypátrá a dá mi vědět. Zanedlouho mi volal, že už králíky objevil a vzal si je na starost. Jak se ukázalo, došlo k nějaké nesrovnalosti v dokladech, na kterých si byrokrati tak zakládají, a než se to velevýznamné papírování vyřídilo, strčili králíky někam do hangáru a nikdo si jich ani nevšiml. Pan Whittaker mě ujistil, že si je prohlédl, a i když vypadají trochu ustrašeně, jsou zřejmě všichni v dobrém zdravotním stavu. Do žádného letadla na Jersey by je teď však už nestačil naložit a musí si je nechat přes noc a poslat druhý den ráno. Konečně došla klec do zoologické zahrady, a ačkoliv jsme už byli celí nedočkaví, stáhli jsme z ní co nejopatrněji pytlavinový obal a nahlédli dovnitř. Pět králíků bylo naživu, ale vypadali trochu vystrašeně. Šestý byl mrtvý. Opatrně jsme je vyndali a prohlédli. Samozřejmě že ten mrtvý byl sameček. Z ostatních byly čtyři samičky a sameček jen jeden. Nemohu ani vypovědět, jak jsem se rozzuřil. Byl jsem svatosvatě přesvědčen, že jsme o vzácného samečka přišli jen kvůli tomu úplně zbytečnému zdržení na londýnském letišti. Nové exempláře jsme zatím umístili do zvláštních klecí, odděleně od králíků, které jsme přivezli sami, a tam museli čekat na všechny zkoušky, než budou moci mezi ostatní.

Přecházel jsem dopáleně po kanceláři a svolával hromy a blesky na londýnské letiště. A tu mě najednou něco napadlo. Mezi členy našeho svazu je i sir Giles, prezident letecké společnosti BOAC, kterého práce naší zoo velmi zajímá a často nám pomohl. Jestli ten nemůže viníky pořádně setřít, tak už nikdo. Zavolał jsem k němu domů a neuplynul ani týden, dostal jsem několik omluvných dopisů od nejruznějších činitelů londýnského letiště s nesčetnými výmluvami, proč se s králíky tak špatně nakládalo. Aspoň trochu mě upokojily, protože jsem věděl, že až mi příště dojde pro naši zoo letecky nějaké zvíře, rozsvítí se automaticky v byrokratických mozcích varovné světýlko. Našemu králíčímu samečkovi však bohužel nemohl vrátit život ani stoh omluvných dopisů.

Pečlivě jsme teď samičky v pravidelných intervalech pozorovali, a když jsme zjistili, že jsou v oestru, připustili jsme k nim do klece na několik hodin samečka a bedlivě jsme je hlídali. Rozhodně jsme se neodvážili nechat je bez dozoru, protože, jak jsem už řekl, teporingové jsou značně nesnášenliví a nemohli jsme riskovat, aby nám některá ze samic našeho posledního samečka zabila. Trvalo to nějaký čas a pak jsme si najednou všimli, že si jedna ze samic vybudovala ve své kleci pěkné hnízdo ze slámy vystlané srstí z vlastního těla. Uprostřed ležela dvě mláděta. Byli jsme z toho samozřejmě radostí celí pryč. Den za dnem jsme sledovali, jak se mláděta vyvíjejí, a když nám pěkně povyrostla, byli jsme na ně čím dál tím pyšnější. Možná však, že jsme se pyšili tím úspěchem až přespříliš, protože jak už to v takových případech bývá, zasadil nám osud dvě těžké rány.

Jednou přišla Gill po ránu ke kleci teporingů a zjistila, že jedno z mládětek se jakýmsi nevysvětlitelným způsobem uškrtilo hlohovou větvičkou. Zřejmě si ji obtočilo kolem krku a zadrhlo v pletivu. Zbylo nám už jen jedno, a to samička. Brzy nato posel náš sameček. Pitva ukázala, že zahynul na kokcidiózu, chorobu velmi těžko poznatelnou v počátečním stadiu. Ihned jsme aplikovali všem zbývajícím králíčkům jako prevenci proti této nemoci účinný lék, protože všechny samičky se dostaly ze samečkem do styku. Přesto jsme však ještě dvě ztratili. A tak jsme se dostali znovu, odkud jsme vyšli. Měli jsme spoustu samic a ani jediného samečka.

Mezitím jsme však připravili a uveřejnili pátou výroční zprávu, kde byla podrobně zachycena mexická výprava spolu s fotografiemi králíci samičky s mláďetem. Poslal jsem po výtisku dr. Corzovi a dr. Moralesovi a samozřejmě i Dixovi s dotazem, jestli by byl ochoten, kdybychom získali povolení mexických úřadů, ulovit nám několik králíků. Nadšeně odpověděl, že udělá, co jenom bude v jeho silách, a já hned napsal dr. Moralesovi. Vyličil jsem mu, jak jsme se dostali s teporingy do úzkých, protože máme několik samic a žádného samečka a nemůžeme z nich vytvořit chovnou skupinu, ale přesto se domníváme, že něco jsme přece jen dokázali a naše snahy nevyznely docela naprázdno. Dokázali jsme například, že králíci lávoví se dají chovat v zajetí, a co více, že se dají chovat v mnohem nižší nadmořské výšce, než na jakou jsou zvyklí, a že se mohou v zajetí rozmnožovat. Zjistili jsme také řadu patologických podrobností, například že typ kokcidiózy, již králíci lávoví trpí, se patrně vyskytuje jenom u těchto zvířat. A zjistili jsme délku březosti, která zatím také nebyla s jistotou známa. Požádal jsem dr. Moralese, aby nám přes všechny nezdary, které nás postihly, vydal vzhledem k těmto výsledkům povolení na odchyt několika dalších králíků lávových. K mému nadšení mi neobyčejně mile odpověděl, povolení pro Dixe přislíbil a doufám, že příště budeme mít větší štěstí a podaří se nám založit úplnou skupinu těchto vzácných a roztomilých zvířátek.

/ 10 / AŽ ŽIJÍ ZVÍŘATA

Jestliže bude člověk dál ničit přírodu, podřeže si sám větev, na které sedí, neboť rozumná ochrana přírody je současně i ochranou lidstva.

Vymírající a mizející zvířata

V knihovně, která vroubí mou pracovnu, stojí dva silné červené svazky, které jako by mne ustavičně provázely vyčítavým pohledem. Zahlédnu je hned ráno, když přijdu, a večer, když zavírám kancelář. Stále mi připomínají trpkou skutečnost. Jsou to červené seznamy, vydávané rok co rok Mezinárodním svazem pro ochranu přírody. Jeden zahrnuje savce a druhý ptáky; přinášejí soupis savců a ptáků odsouzených na světě k zániku – většinou přímo či nepřímo zásahem lidí. Zatím jsou ty svazky jen dva, ale časem vyjdou další a vytvoří skutečně skličující řadu, neboť se k nim ještě přidruží seznam plazů, obojživelníků, ryb a potom soupis stromů, bylin a dalších rostlin.

Před časem mne požádal o rozhovor dopisovatel jedněch novin a zeptal se mne:

»Kolik živočišných druhů je vlastně na světě ohroženo, pane Durrelle? «

Přistoupil jsem ke knihovně, vyndal dva silné červené svazky a hodil jsem mu je do klína.

»Přesně to nevím, « odpověděl jsem mu. »Nikdy jsem neměl odvahu je spočítat. «

Pohlédl na oba svazky a pak se na mne zděšeně zadíval.

»Proboha! « řekl. »Opravdu jsou všechna ta zvířata ohrožena? «

»To je jen polovina, « odpověděl jsem mu. »V těchhle svazcích najdete jenom ptáky a savce. «

Očividně jím to otrásl, protože většina lidí si ještě ani dnes neuvědomuje, jak si ničíme svět, v kterém žijeme. Chováme se jako houf nerozumných dětí, které si volně běhají s jedem, pilou, srpem, puškou a vzduchovkou po rozrostlé a překrásné zahradě a pomalu, ale jistě ji mění v holou neúrodnou poušť. Je docela možné, že i v posledních týdnech vyhynul další ze savců, plazů nebo rostlin. I když doufám, že k ničemu takovému nedošlo, vím s určitostí, že některý ze savců, ptáků, plazů, nějaká bylina či strom upadly téměř do zapomenutí, jako by už ani neexistovaly.

Svět je jemný a složitý jako pavoučí síť: stačí dotknout se jediného vlákna a oťrese se všemi ostatními, která pavučinu vytvářejí. My však se té pavučiny nejen dotýkáme, ale vytrháváme do ní obrovské díry a vedeme biologickou válku se světem kolem sebe. Kácíme zbytečně lesy a vytváříme umělé stepi, takže měníme podnebí. Zanášíme své řeky odpadem z továren a v poslední době si znečišťujeme i moře a vzduch.

Když začnu mluvit o ochraně přírody, lidé si většinou pomyslí, že mám rád zvířata a půjde mi nejspíš o ochranu chundelatého vačnatce koaly nebo nějakého podobného zvířátka. V tom však ochrana přírody nespočívá. Znamená záchranu života pro celý svět, ať jsou to stromy, anebo samotný člověk. Nesmíme zapomenout, že za posledních pár set let byly vyhubeny celé populace a jiným v těžkých životních podmínkách vymření hrozí – například patagonským Indiánům, Eskymákům a tak dále. Svou lhostejností, hrabivostí a hloupostí jsme si za posledních padesát let a možná že za ještě kratší dobu vytvořili biologickou situaci, v níž se už dá na světě jen ztěžka žít. I když mě nejvíce zajímá záchrana živočišných druhů, jsem si plně vědom, že si musíme ochraňovat i svět, v kterém žijeme, protože ničíme-li si prostředí kolem sebe, ničíme tím zvířata stejně jako puškou, pastí anebo jedem. Když se mě lidé ptají, proč mi na tom všem vlastně tak záleží, odpovídám, že možná proto, že jsem byl v životě šťastný a svět mi poskytl mnoho radosti. Rád bych se za to odvděčil a také se vynasnažil splatit něčím užitečným svůj dluh. Když se o něčem takovém zmíním, pohlédnou na mne posluchači, jako kdybych pronesl něco nehorázného, ale neškodilo by, kdyby si podobný dluh uvědomovalo víc lidí a snažili se pro jeho vyrovnání něco udělat. Denně dostávám mnoho dopisů, v nichž se mě lidé ptají, jestli je ochrana přírody opravdu tak důležitá. Jak jsem právě vysvětlil, jsem o tom přesvědčen; domnívám se, že je to jedna z nejdůležitějších věcí na světě, který se zabývá bohužel tolika zbytečnostmi, a že ochránáři přírody nedělají poplach nadarmo. Často mi také píše lidé, kteří se zřejmě nikdy kolem sebe nerozhledli. Rozumějí jedině číslům a mluví k nim jen cifry na papíře. Pro tento typ lidí bych rád několik čísel uvedl. Dva výmluvné příklady o zbytečné ničivosti člověka nám poskytuje v tomto směru severoamerický kontinent.

Když Evropané objevili Ameriku, žily v Severní Americe dva druhy živočichů tvořící největší konglomerace zvířat, jaké kdy člověk na světě poznal. Jedním z nich byl severoamerický bizon. Nejprve byl zabíjen pro maso. Pak byl vybíjen zcela záměrně z politických důvodů – ve snaze vyhladovět Indiány, protože bez bizonů se prostě neobešli. Znamenali pro ně všechno – i kosti a kůže byly pro ně životně nezbytné. Tolik opěvovaný Buffalo Bill zabil jednou za jediný den dvě stě padesát bizonů. Cestující, kteří projížděli prériemi vlakem, museli zavírat okna, jaký se všude šířil zápach z rozkládajících se zvířecích mrtvol, neboť bizoni se zabíjeli jenom pro jazyky, které se pokládaly za lahůdku; jejich těla nechávali lovci ležet, kde padla. Naštěstí byl bizon ještě v poslední chvíli zachráněn. Ale z miliónů zvířat, která tak důstojně dusala po severoamerických prériích, zbyla jen nepatrná hrstka.

Dalším druhem byl holub stěhovavý, pravděpodobně nejpočetnější ptačí druh, který kdy na světě žil. Jeho hejna se odhadovala na dva biliony a přímo zatemňovala oblohu. Když se holubi stěhovaví sesedli na stromech, bylo jich tolik, že se pod jejich tíhou lámaly i nejsilnější větve. Nikdo si nedovedl představit, že by se

tito ptáci, kterých bylo takové množství a tak výtečně chutnali, dali kdy vyhubit. A tak je lidé bez milosti zabíjeli, stříleli ptačí rodiče a vybírali z hnízd vejce i mláďata. V roce 1869 bylo na jednom místě pochyťáno sedm a půl miliónu těchto ptáků. V roce 1879 jich byl ve státě Michigan uloven bilion. A to jen proto, že tihle ptáci se prostě nedali vyhubit. Bylo jich nespočet a dobře se množili.

Poslední holub stěhovavý na světě posel v roce 1914 v zoologické zahradě Cincinnati...

Člověk dokáže velmi zdatně vyhubit celé druhy, ale dosud se ještě nenaučil, jak znovu vzkřísit to, co zničil. Většinu lidí to však nijak na srdci neleží. Existují dokonce takoví vědátory, kteří tvrdí, že tak už to patří k přirozenému vývoji a že by živočich byl stejně vyhynul s naší pomocí i bez ní. Vášnivě s nimi nesouhlasím. Tvzení, že tohle je přirozený vývoj, je holý nesmysl a naprosto překrucuje skutečnost. Vyznívá docela stejně, jako kdyby lékař držel v rukou celou zásobu krevních konzerv a vysvětloval člověku, kterému hrozí co chvíli vykrvácení: »Nedá se nic dělat, milý příteli, krve máme dost, ale transfúzi vám dát nemůžeme, protože patří k běhu věcí, že máte zrovna umřít.«

»Ale to všechno se dělo dřív,« namítají lidé, »ted' už k ničemu takovému nedochází. Máme rezervace, kde jsou zvířata v bezpečí. Dnes už se ničeho podobného nedopouštíme.« Těm, kdo věří takovým domněnkám, bych měl ocitovat pár čísel ze zcela nedávné doby, aby si udělali přesnější představu. Rok co rok se uloví něco mezi šedesáti a sedmdesáti tisíci velryb – říká se tomu dokonce »žně«. Ačkoliv vědci nejdnou varovali, že taková exploatace způsobí vbrzku zánik několika druhů velryb a přinese naprostý konec velrybářskému průmyslu, loví se velryby ve stejném rozsahu dál. Mottem společností zřejmě je: »Zbohatnout co nejdřív a pak ať se děje co se děje.«

Je mnoho rozličných způsobů, jak lidé dokáží vyhubit zvířata, a nemusí to být vždycky jen proto, že by je zabíjeli, aby si obstarali ošacení či potravu, anebo že by je pokládali za škodnou. Různé druhy nosorožců žijících v Asii byly vybíjeny tak dlouho, až z nich zbyly tak nepatrné zbytky, že jsou dnes zastoupeni nanejvýš několika sty kusy, a to proto, že v těchto končinách panuje hloupá pověra, že jejich roh rozemletý na prášek působí jako afrodisiakum a vrací mužnost starcům. Je až kupodivu, že podobné názory se zakořenily zrovna v zemích, které mají takový přebytek obyvatelstva, že by potřebovaly spíš pořádné antikoncepční přípravky než afrodisiaka. Potom co lidé vyhubili skoro všechny nosorožce v Indii, na Sumatře a Jávě, začínají se zajímat o nosorožce afrického a obávám se, že se tito živočichové ocitnou na seznamu zvířat, která pomalu spějí k zániku.

Podívejme se třeba na mrože. Když jej lovili Eskymáci pro potravu, vyřezávali z jeho obrovských klů překrásné sošky. Pak »objevili« intelektuálové eskymácké umění, stalo se světovou módou, a ted' se loví mroži jen pro kly a vybíjejí se v takové míře, že pravděpodobně brzy vyhynou. Už dnes jsou na seznamu ohrožených

zvířat. Vezměme si další příklad ›moudrého‹ uvažování některých lidí, kteří nemají ponětí o přírodě. V Africe se zjistilo, že volně žijící stádní zvířata přenášejí prvky způsobující naganu. Úřady proto dospěly ke ›geniálnímu‹ rozhodnutí – aby byl chráněn člověk a nadále si mohl v klidu chovat hubený dobytek, který rychle spásá veškerý porost a mění rozsáhlá území v prašné pustiny, začala se vybíjet všechna divoká zvířata. A tak bylo vyhubeno na půl miliónu zeber, antilop, gazel a jiných zvířat, a teprve pak se zjistilo, že nemoc mohou přenášet i menší živočichové. Celé to obrovské množství překrásných divokých zvířat bylo tedy vyhubeno naprosto zbytečně.

Hodně se mluví o tom, že na silnicích Velké Británie umírá každoročně dva tisíce lidí. Je to ovšem tragédie, ale málokdo už ví, že na silnicích zahyne i na dva milióny ptáků anebo že v docela malé oblasti, kterou zkoumal jistý dánský vědec, činily ztráty na silnicích 3014 zajíců, 5377 ježků, 11 557 myší, 27 834 různých drobných živočichů, 111 728 ptáků a 32 820 obojživelníků. Tato čísla jsou ovšem čerpána jen z hlavních silnic, jakmile bychom do nich pojali i údaje ze silnic okresních, zřejmě by se až ztrojnásobila. Kdyby v kterékoli zemi na světě umírali v takovém množství pod koly automobilů lidé, vyvolalo by to hotový poprask, pobouření a nářky, až by musela vláda automobily zakázat a vrátit se ke koňským povozům. Nemyslete si, že jsem proti automobilismu, ale snad mě pochopíte.

Málokdo si při pohledu na mapu světa uvědomí, jak nepatrný prostor byl ponechán pro rezervace divokých zvířat. Je to jen pouhá tečička v obrovské rezervaci vyhrazené lidem. I když však existují rezervace, je ještě třeba patřičných prostředků na jejich správné vedení. Většina vlád uděluje takové prostředky jen s krajní neochotou a mnohé na ně nemají ani nutné zdroje. Problém, jak uchránit přírodu a životní prostředí pro nás i pro ty, kdo po nás přijdou, je obrovský a nesmírně složitý.

Jak jsem už řekl, poskytují mnohé země světa jistému živočišnému druhu jen ›ochranu na papíře‹. Vláda vydá zákon na ochranu toho či onoho živočicha, ale nevynaloží už prostředky na založení rezervace, a pokud už nějaké rezervace existují, neposkytne peníze, aby mohly být řádně kontrolovány a vedeny. V jisté zemi, kterou jsem navštívil, jsem se dotazoval, jaké tu mají rezervace, a úředník pověřený ochranou fauny rozbalil obrovskou nástěnnou mapu pokrytou zelenými skvrnami. To všechno jsou chráněná území, ukazoval mi hrdě. A jestlipak je zkoumali zoologové, ekologové nebo další biologové, aby mohli posoudit, jestli jsou to opravdu nejvhodnější oblasti? ptal jsem se mezi řečí. Ale kdepak, odpověděl mi, něco takového si dovolit nemohou. A podnikal se aspoň v těch rezervacích, ve všech těch velkých zelených skvrnách, nějaký průzkum, aby se zjistilo, jestli tam vůbec žijí nějaká zvířata a jestli se ta území na rezervace hodí? Ne, odpověděl mi, ani to nemohli podniknout, protože nemají dostatečné finanční prostředky, aby mohli zaměstnat patřičné odborníky... A jsou vůbec ty rezervace střežené? Ne,

odpověděl, na nějaké strážce nebo hlídky také peníze nejsou... A tak zbyla jen krásná mapa se zelenými skvrnami, která neměla nejmenší význam.

Ve většině vyspělých zemí existují nejrůznější spolky, studijní skupiny a společnosti, které se zoufale snaží přispět k záchraně místní fauny. V širším měřítku existují organizace jako Mezinárodní unie pro ochranu přírody, Světový přírodní fond a tak dále. S radostí mohu říci, že v mnoha případech už měly úspěch. Zachránily například Guadalquivir, rozsáhlou oblast ve Španělsku o rozloze 250 000 hektarů. V Austrálii objevili znovu *Atrichornis clamosus*, ptáka o velikosti kosa, který byl už pokládán za vyhynulého. Naneštěstí hnízdl právě v místech, kde se mělo stavět nové město. Před patnácti lety by to byli ještě všichni pokládali od nebohého ptáčka za bezohlednost a určitě by se tam město postavilo, ale teď byl celý projekt přepracován, aby si mohl *Atrichornis* žít v klidu dál a mít svou vlastní rezervaci. To jsou samozřejmě světlé body, ale je jich jen málo, zato temných je až přespříliš.

Vedle snahy ochránit zvířata v přírodě můžeme udělat ještě jedno, a přesně proto jsem založil svou zoologickou zahradu. Mnoho živočišných druhů už bylo zachráněno před vyhynutím tak, že byly převezeny do zoologických zahrad nebo parků a chovány v kontrolovaných podmínkách. Je to ovšem krajní řešení, ale zachraňuje alespoň druh před naprostým vyhlazením a zbývá ještě naděje, že jednou v budoucnu se v zemi, odkud pochází, zavedou ochranné zákony a nařízení a zachránili se alespoň malá chovná skupina, bude pak možné ji znovu vysadit v její domovinu.

Seznam zvířat, která byla takto zachráněna, je dlouhý a mluví o velkém úsilí. Tak například v Číně byl za boxerského povstání vyhlazen jelen milu. Tehdejší vévoda bedfordský naštěstí skoupil všechny jeleny milu, které sehnal po evropských zoologických zahradách, a pustil je na svém panství ve Woburnu, kde se jim výborně dařilo a dobře se i množili. Stádo se tak rozrostlo, že bylo možné poslat po páru tohoto vzácného jelena do různých zoologických zahrad, a nedávno byli dva poslání i do kraje svého původu.

Dalším příkladem je havajská husa. Tento překrásný pták už málem vyhynul, ale díky rozumnému postoji havajských úřadů a prozíravosti Petra Scotta byl zachráněn před jistým zánikem.

Zvířat, kterým se dostalo takovéto pomoci, je celá řada, například evropský zubr, severoamerický bizon, antilopa sajga, kůň Przewalského a tak dále, ale je ještě mnoho jiných, která zoufale pomoc potřebují. Takový úkol na sebe vzala zoologická zahrada, kterou jsem založil. Víím, že tvoří jen nepatrné kolečko v dnešní složité soustavě ochrany přírody, ale doufám, že je to alespoň trochu důležité kolečko. Nevznikla jenom proto, abychom chovali zvířata v zajetí. Dívám se na ni jako na rezervoár, jako na pozemskou Noemovu archu, kde, jak doufám, dokážeme

uchovat a rozmnožit některé ze živočišných druhů, které nejnaléhavěji potřebují ochranu, a pak je jednou v budoucnu vrátíme do jejich původních domovů.

Jak jsem se pokusil vysvětlit ve své knize, zasvětil jsem této práci celý život a mnoho energie a nestydím se proto požádat o pomoc i svého čtenáře. Snad se mu tato kniha líbila, snad si s chutí přečetl i jiné, a proto bych chtěl zdůraznit, že nebýt divokých zvířat, nikdy bych je nemohl napsat. Jenže mnohá z těch zvířat žijí v nejzoufalejších podmínkách, a když jim nepomůžeme, zahynou. Sám se snažím pomáhat ze všech sil, ale prosím vás, pomozte také. Neboť zvířata nemají kromě nás nikoho, kdo by se jich mohl zastat, kromě nás lidí, kteří žijí na světě spolu s nimi a měli by si uvědomit, že ten svět nepatří výhradně jim.

DOSLOV

Již dlouho jsem nečetl knížku s takovým zaujetím jako Durrellovu Chytněte mi guerézu. Nečiní si nárok na přídomek vědecké publikace, a přece přináší spoustu zajímavých údajů a postřehů. Nemůžeme ji nazvat ›oddechovou‹ literaturou, a přece je přístupná nejširšímu okruhu zájemců. Prostě je to populárně odborná knížka v tom nejlepší slova smyslu.

Durrell je bezesporu dokonalým vypravěčem, který nepozorovaně překlenuje dlouhá časová údobí a nenásilně navazuje na sebe různé příhody. Ale nejen to. Dovede přesně vystihnout svoji roli v kontextu událostí. Jeho líčení není rozhodně neosobní, a přesto nikde necítíme ani náznak egocentrismu, s nímž se tak často setkáváme u jiných cestovatelů a cestovatelíčků. A pak má autor jednu vlastnost, s kterou se snad člověk již musí narodit: dovede si sám ze sebe dělat vkusnou legraci. Takovým lidem držím vždy palce, tím spíše, když si předsevzali ušlechtilý cíl a tak houževnatě za ním jdou jako Durrell.

Dovedu si živě představit, kolik nepochopení, překážek i nástrah se objevilo, když přišel s nápadem založit zoologickou zahradu. Kolik ›odborníků‹ se náhle cítilo povoláno radit, kritizovat, zamítat. Dokonce zahradu nového typu, kde by se chovala jen vzácná zvířata? ! Ale, pane Durrell, dejte pokoj! Lidi chtějí pohostit slona několika metráčky cukru, podívat se, jak si opičky vybírají blechy, lev se vyděšeně cení, medvěd cachtá ve škopíčku vody a to je, opomineme-li teplé párky, pivo, zmrzlinu a houpačky pro děti, vlastně vše.

A přece se podařilo vybudovat zařízení, které je dnes chloubou nejen jejího zakladatele, ale celé Velké Británie. Nenazývá se ovšem zoologickou zahradou, ale pro své specifické zaměření ›The Jersey Wildlife Preservation Trust‹. Patronem je princezna Anna a v poradním sboru zasedají na slovo vzatí zoologové nejen z Anglie, ale i kontinentu. Ze svých původních záměrů zřejmě pan Durrell dodnes nic neslevil. Nepropadl žádné gigantomanii. Jeho zahrada se rozkládá na ploše 12 hektarů, zaměstnává 30 pracovníků a ani početní stav zvířat není nijak ohromující: celkem 800 jedinců ve 170 druzích. Pozoruhodný je ovšem výběr exponátů. Nalezeme zde například vzácné druhy bodlínů, smečku servalů, choulostivé drápkaté opice, tlupu makaků chocholatých a kočkodanů červenozelených, sedm orangutanů, pět goril a pochopitelně velkou skupinu patnácti gueréz. Z ptáků překvapí návštěvníka celá hejna hus kuřích, lajsanských a havajských kachen, bažantů Swinhoeových, Elliotových, Humeových, hnědých a bílých ušatých, bažantů mikádo, ale i papoušky kea, papoušky arara, amazoňanů dominikánských, majn Rothschildových a dalších. Co však je nejdůležitější: téměř všechny tyto druhy se

pravidelně rozmnožují! Jerseyká zahrada tak příkladně plní jeden z hlavních úkolů moderních zoo: chránit a rozmnožovat vzácná a ohrožená zvířata.

Zoologickým zahradám se již podařilo zachránit řadu druhů, které byly v přírodě zcela vyhubeny, a další rozmnožit tak, že počet jedinců v zajetí dnes převyšuje jejich počet ve volnosti. Pomoc ohroženým druhům není ale ani jednoduchá, ani lehká. Má-li být účinná, musíme dokonale znát u každého druhu jeho potravní a klimatické nároky, optimální životní prostředí, u společenských zvířat vzájemné vztahy jedinců ve stádě, být obeznámeni s jejich nejružnějšími životními projevy, prostě zvířatům rozumět v přeneseném i vlastním slova smyslu. Proto tolik záleží zoologickým zahradám na tom, aby měly ve svých řadách zkušené odborníky – zoology, zootechniky, veterináře, architekty – i speciálně vzdělané ošetřovatele. Vždyť nejde jen o miliónové finanční hodnoty, ale především o hodnoty kulturní, ukryté ve stovkách a tisících rozmanitých chovanců.

Zoologické zahrady vykonaly, zejména v posledních desetiletích, pro záchranu ohrožených druhů zvířat skutečně velký kus práce. To ovšem svádí ke stále častěji se opakujícímu názoru, že jsou vlastně předurčeny být jejich posledním útočištěm. Je to jen částečná pravda. Trvale sílící civilizační tlak ohrožuje stále další druhy živočichů a zoologické zahrady již z technického hlediska nemohou všechny chovat. Mimoto i při sebelépe řízeném chovu dochází u zvířat k pozvolnému procesu domestikace; na organismus působí změněné podmínky klimatické, půdní, výživné, sociální, ale i selekce, blízká příbuzenská plemenitba atd. Konečně když se za velkých obtíží opravdu podaří zvíře chovem v zajetí zachránit a početně druh mnohonásobně zvětšit – co dále? To není již řečnická otázka, ale praktický chovatelský problém. Setkáváme se ním již občas, a v budoucnu jistě častěji, zejména v případech velkých šelem.

Pro příklad nemusíme chodit daleko: v roce 1965 žila v zajetí necelá stovka sibiřských tygrů, v současné době dosahuje jejich počet již číslce šesti set. Zatímco tehdy stál sibiřský tygr na mezinárodním trhu 10 000 západoněmeckých marek, dnes je prakticky neprodejný a často se jej nepodaří udat ani zadarmo, protože je drahý z provozního hlediska – denně spotřebuje 10 kg kvalitního masa a vyžaduje dokonalé technické vybavení ubikací a výběhů. Tak dochází k paradoxu: zoologické zahrady nemají zájem dále rozmnožovat zvíře, které je v seznamu ohrožených forem a mezinárodně chráněno! V podobné situaci se nachází již po léta chov lvů, pum, hnědých medvědů a vbrzku bezesporu přibudou další druhy.

Můžeme očekávat dobře míněnou radu: vysaďte přebytečně jedince do přírody I To ovšem není tak jednoduché, jak na první pohled vypadá. Musíme si totiž uvědomit, že ve většině případů není dnes druh v přírodě ohrožen přímým pronásledováním, ale devastací jeho biotopu. Buď zůstaly ve volné přírodě ještě zachovány vhodné ekologické podmínky a potom se, při důsledné ochraně, rozmnoží divoce žijící jedinci, nebo tyto podmínky již neodpovídají životním potřebám druhu, a potom je

vysazování nové populace zcela zbytečné, protože zvířata jsou stejně odsouzena k zániku. Mimoto musíme mít stále na zřeteli, že vysazujeme zvířata odchovaná v zajetí, která mají víceméně porušeny přirozené návyky a neustupují před člověkem, což ovšem může mít ve svých důsledcích oboustranně tragické následky. Také zařazování v zajetí odchovaného zvířete do divoce žijící populace je většinou velmi obtížné, často dokonce nemožné.

Přes všechny tyto problémy mají však zoologické zahrady stále široké pole působnosti. Obrací svůj zájem na druhy, u nichž případné vysazení do volné přírody by nebylo tak nebezpečné jako u velkých šelem, a na druhy, jejichž přirozená reprodukce je poměrně pomalá a chov samotných zvířat obtížný.

Účinná pomoc ohroženým druhům zvířat není ovšem myslitelná bez úzké mezinárodní spolupráce chovatelů, kteří si předávají své zkušenosti, konfrontují své výsledky a vyměňují či doplňují potřebná zvířata. Pro asi třicet nejvzácnějších druhů zvířat se vedou, nebo v krátké době povedou, mezinárodní plemenné knihy, které jsou dobrým vodítkem pro každého chovatele. Mezinárodní spolupráce je ale nezbytná i při ochraně přírody jako celku. Jen tak je možno napravit chyby, kterých se lidstvo dopustilo a stále ještě dopouští na živé přírodě. A není jich málo. Ročně sypeme na naši planetu milióny tun jedovatých látek, komíny a výfuky pouštíme do vzduchu vysoce škodlivé exhalace a stokami do řek smrtící zplodiny své činnosti. Bojíme se sice zničit svůj několik set let starý výtvor, ale bez nejmenších zábran ničíme statisíce a milióny let staré výtvory přírody. Rozdíl? První se dá nahradit alespoň kopií, druhé mizí navždy. A nejen to. Protože v živé přírodě vše velmi těsně spolu souvisí, dochází často i k neočekávané řetězové reakci: zánik jednoho živočišného druhu je počátkem zániku druhu jiného.

I v komplexní ochraně přírody mohou a musí zoologické zahrady sehrát svoji úlohu: vštípit spoluobčanům správný poměr k přírodě, bez kořistnického hlediska, ale i bez nemístné sentimentality. Přesvědčit je, že musí chránit ve vlastním zájmu své životní prostředí. Ne z nějaké piety, ale pro samu podstatu další lidské existence.

JIŘÍ VOLF

GERALD DURRELL

anglický spisovatel a zoolog, se narodil roku 1925 v Indii a dětská léta strávil na řeckém ostrově Korfu, odkud se s matkou a sourozenci (i bratrem, dnes proslulým spisovatelem Lawrence Durrellem) odstěhoval těsně před vypuknutím druhé světové války v roce 1939. Léta volnosti v bohaté přímořské přírodě hluboce ovlivnila jeho zájem o živočišný svět – své první kroky sběratele zvířat ostatně Durrell sám věrně a s neodolatelným humorem vylíčil v autobiografických knížkách, dobře známých i českému čtenáři – O mé rodině a jiné zvířeně (Odeon, 1968) a Ptáci, zvířata a moji příbuzní (Mladá fronta, 1974). V roce 1945 začal ještě jako student pracovat ve whipsnadeské zoologické zahradě a v roce 1947 se vydal za zvěří na výpravu do Kamerunu, kterou sám zorganizoval i financoval. Z té čerpal svou první neobyčejně populární cestovatelskou knížku Přeplněná archa. Následovaly další výpravy do Kamerunu, na Britskou Guayanu, do Paraguaye a Argentiny, na Nový Zéland, do Austrálie, Malézie a řada svižných, věcně nesmírně pozoruhodných knih, z nichž česky vyšla jedna z nejzajímavějších, inspirovaná Darwinovou cestou kolem světa Šeptající země (Svoboda, 1977). Mezitím se pokusil Durrell i o beletrii a vydal humoristický román Růženka je z příbuzenstva (Odeon, 1974) a sbírku povídek, mimo jiné opět ze svého dětství na Korfu. Je autorem i několika knížek pro děti. V roce 1958 založil na ostrově Jersey vlastní zoologickou zahradu, jejíž práci a cíle popsal v právě vydávané knize Chytněte mi guerézu.

OBSAH

- 1/ GRUNTOVNÍ POŘÁDEK
 - 2/ TO JSEM JENOM JÁ, JEREMY
 - 3/ RODÍCÍ LVICE
 - 4/ PAN A PANÍ D.
 - 5/ LEVHARTI NA ZÁCHODĚ
 - 6/ CHYTNĚTE MI GUERÉZU
 - 7/ UDRŽTE MI GUERÉZU
 - 8/ ROZRUCH KOLEM PORODŮ
 - 9/ VYKOPÁVKY NA POPOKATEPETLU
 - 10/ AŽ ŽIJÍ ZVÍŘATA
- DOSLOV
- POZNÁMKA O AUTOROVÍ

GERALD
DURRELL
Chytněte
mi
guerézu

Z anglického originálu
Catch me a Colobus
vydaného nakladatelstvím
Collins v Londýně roku 1972
přeložila Zora Wolfová
Doslov napsal dr. Jiří Volf
Odbornou revizi provedl prom. biolog Jiří Haager
Ilustroval Karel Havlíček
Vazbu, přebal a osnovu grafické
úpravy navrhl Karol Rosmány
Grafická úprava a technická
redakce Vladimír Vácha
Vydala Mladá fronta
jako svou 3783. publikaci.
Edice Máj, svazek 293
Odpovědná redaktorka
Hana Žantovská
Výtvarný redaktor Jiří Svoboda
Vytiskla tiskárna
Rudé právo Praha 1, Na poříčí 30
Náklad 91 000 výtisků
164 stran textu, 16 stran příloh
9, 32 AA. 10, 96 VA.
První vydání
Praha 1977
605/22/85. 6
13/34 23-040-77
Cena brož. výtisku Kčs 14, 84
Cena vázaného výtisku Kčs 20, –